

**ÖĞRETMEN VE AİLELERİN OYUNCAĞA İLİŞKİN
METAFORLARI İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ
OYUNCAK İLE İLGİLİ ALGILARININ İNCELENMESİ**

Fatma Zeynep Akçay

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT, 2022

TELİF HAKKI VE FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(.....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Fatma Zeynep

Soyadı: Akçay

Bölümü: Okul Öncesi Eğitimi

İmza:

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: Öğretmen ve Ailelerin Oyunağa İlişkin Metaforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile ilgili Algılarının İncelenmesi

İngilizce Adı: Investigation of the Metaphors of Teachers and Families about the Toy and the Perceptions of Preschool Children about the Toy

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecimde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışında tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı-Soyadı: Fatma Zeynep Akçay

İmza:.....

JÜRİ ONAY SAYFASI

Fatma Zeynep Akçay tarafından hazırlanan “Öğretmen ve Ailelerin Oyuncaya İlişkin Metaforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile ilgili Algılarının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Gazi Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Hacer Elif DAĞLIOĞLU

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Saide ÖZBEY

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Hatice DAĞLI

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sütçü İmam Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi/....../.....

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel Gelişli

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında desteğini gördüğüm ve deneyimlerinden faydalandığım, değerli vaktini bana ayıran ve her daim sabır, anlayış ve ilgiyle yanımda olan değerli hocam danışmanım Prof. Dr. Hacer Elif Dağlıoğlu'na,

Çalışmam sırasında destekleri, görüş ve önerileri ile yardımcı olan Arş. Gör. Zafer Ertürk hocama,

Tüm başarılarımın mimarı, her daim destekçim olan anne ve babama,

Yardımları, ilgisi ve desteğiyle hep moralimi yüksek tutan hayat arkadaşım sevgili eşim Yıldıray Akçay'a,

Teşekkürlerimi sunarım..

**ÖĞRETMEN VE AİLELERİN OYUNCAĞA İLİŞKİN
METAFORLARI İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ
OYUNCAK İLE İLGİLİ ALGILARININ İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fatma Zeynep Akçay

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT, 2022

ÖZ

Bu çalışma, okul öncesi eğitim alan çocukların, öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin oyuncak algısını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın, çalışma grubunu oluşturan katılımcıların algı ve deneyimleri betimlendiğinden nitel araştırma yöntemleri kapsamında betimleyici olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Muğla'nın Menteşe ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi bağımsız anaokulları ile ilkokullardaki anasınıflarına devam eden 164 çocuk ile araştırmaya gönüllü olarak katılan ve eksiksiz veri oluşturan 22 öğretmen, 81 anne ve 47 baba oluşturmaktadır. Öğretmenlerin, ebeveynlerin ve okul öncesi dönem çocuklarının demografik bilgileri 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılarak, öğretmen ve ebeveynlerin oyuncığa ilişkin metaforik algıları 'Yarı Yapılandırılmış Metafor Formu' kullanılarak ve çocukların oyuncığa ilişkin algıları 'Çizim Tekniği' kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinden, ebeveynlerden ve çocuklardan elde edilen veriler ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Öğretmenlerin ve ebeveynlerin ürettikleri metaforlar ile çocukların çizimlerinde yer alan figürler uzman görüşüne başvurularak kategorilere ayrılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin, annelerin ve babaların ürettikleri metaforların incelenmesi sonucunda öğretmenlerin en çok Dünya, Eğitim ve Eşya;

annelerin en çok Yakınlık, Yaratıcılık ve Eğitim; babaların ise Yakınlık, Yaşam ve Gıda kategorilerinde metaforik algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin ürettikleri metaforların yaşa, kıdeme, mezun oldukları üniversiteye göre incelenmesi sonucunda yine Dünya, Eğitim ve Eşya kategorilerinde metaforik algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Annelerin oluşturdukları metaforların yaşa, öğrenim durumlarına, sahip oldukları mesleğe, çocukları ile geçirdikleri süreye, oyuncak seçerken dikkate aldıkları kriterlere ve çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre dağılımı incelendiğinde de yine en çok Yakınlık, Yaratıcılık ve Eğitim kategorilerinde metafor ürettikleri bulunmuştur. Babaların oluşturdukları metaforların yaşa, öğrenim durumlarına, sahip oldukları mesleğe, çocukları ile geçirdikleri süreye, oyuncak seçerken dikkate aldıkları kriterlere ve çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre incelenmesi sonucunda da Yakınlık, Yaşam ve Gıda kategorilerde metaforik algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Çocukların oyuncakla ilişkin olarak çizdikleri resimler dikkate alındığında çizimlerinde belirttikleri figürlerin yaşları büyüdükçe artış gösterdiği; en çok İnsan, Araç ve Doğa kategorilerinde figürler çizdikleri; resimleri cinsiyete göre incelendiğinde ise kızların en çok İnsan, Doğa ve Yaşam; erkek çocukların daha çok İnsan, Araç ve Oyuncak kategorilerinde çizimler yaptığı bununla birlikte kızların erkeklere göre çizimlerinde daha çok figüre yer verdiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında öğretmenler açısından oyuncak daha çok çocukların öğrenmelerine yardımcı bir araç olarak görülürken anne-babalar ve çocuklar açısından onları yalnız bırakmayan en temel arkadaş olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Oyuncak, Metafor, Öğretmen, Aile, Okul Öncesi Dönem

Sayfa Adedi: xix + 190

Danışman: Prof. Dr. Hacer Elif Dağhoğlu

**INVESTIGATION OF THE METAPHORS OF TEACHERS AND
FAMILIES ABOUT THE TOY AND THE PERCEPTIONS OF
PRESCHOOL CHILDREN ABOUT THE TOY**

(Master's Thesis)

Fatma Zeynep Akçay

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

February, 2022

ABSTRACT

The research has been conducted to examine the toy perception of preschool children, teachers, and parents. In this research which has been examined the toy perception, descriptive phenomenology patter has been used within the scope of qualitative research methods because of described the perceptions and experiences of participaters involving study group. The study group of research consist of official independent kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the Menteşe district of Muğla and 164 children attending kindergartens in primary schools, 81 mothers and 47 fathers, 22 teachers who is voluntarily participating in the research and providing complete data. Teachers, parents and preschool age children for personal information, 'Demographic Information Form' metaphorical perceptions of teachers and parents using toys 'Semi-structured Metaphor for the Form' by using perceptions of children's toys 'Drawing Technique' is achieved by using. The obtained data has been analyzed by content analysis. The data from preschool teachers, parents and children has been examined by dealing with separately. Metaphors that have been produced by teachers and parents and figures in children's

drawings categorise by seeking expert opinion. As a result of examining the metaphors produced by preschool teachers, mothers and fathers, it has been determined that they have a metaphorical perception in those categories: World, Education and Goods for teachers mostly; Intimacy, Creativity and Education for mothers mostly; and Intimacy, Life and Food for fathers too. In the meantime, as a result of examining the metaphors that have been produced by teachers according to age, seniority, and the university they graduated from, while it has been observed that they have perception in the World, Education and Goods categories, according to the toy selection criteria, it has been found that they have produced metaphors in the categories of World, Education, Creativity and Intimacy. When the distribution of metaphors that are created by mothers according to age, education level, occupation, time spent with their children, criteria they consider when choosing toys, and activities they do with their children has been examined, it has been determined that they mostly have metaphorical perception in the categories of Intimacy, Creativity and Education. As a result of the analysis of the metaphors created by the fathers according to their age, education status, their profession, the time they spend with their children, the criteria they consider when choosing toys, and the activities they do with their children, it has been found that they have developed a metaphorical perception in the categories of Intimacy, Life and Food. Considering the pictures drawn by the children regarding the toy, it has revealed that the figures they have indicated in their drawings have increased as they get older, they have mostly drawn figures in the categories of People, Vehicles and Nature; when their pictures have been analyzed by gender, girls have mostly drawn People, Nature and Life; boys have mostly drawn in the categories of People, Vehicles and Toys. It has also been found that girls place more figures in their drawings than boys. In the light of the findings obtained, toys are seen as a tool to help children learn more for teachers, while it is considered as the most basic friend that does not leave them alone in terms of parents and children.

Key Words: Toy, Metaphor, Teacher, Family, Preschool Period

Page Number: xix + 190

Supervisor: Prof. Dr. Hacer Elif Dağlıoğlu

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
SİMGELER VE KISALTMA LİSTESİ	xix
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi.....	6
Araştırmanın Sınırlılıkları	9
Araştırmanın Varsayımları.....	9
Araştırmanın Tanımları	9

BÖLÜM II.....	10
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
Oyun	10
Oyun Çeşitleri.....	13
Oyuncak	16
Oyun Malzemelerinin ve Oyuncakların Psikomotor Gelişime Katkıları	17
Oyun Malzemelerinin ve Oyuncakların Bilişsel Gelişime Katkıları	18
Oyun Malzemelerinin ve Oyuncakların Dil Gelişime Katkıları	18
Oyun Malzemelerinin ve Oyuncakların Sosyal Duygusal Gelişime Katkıları	18
Oyun Malzemelerinin ve Oyuncakların Özbakım Becerilerine Katkıları.....	19
Oyun ve Oyuncakta Ebeveynler ile Öğretmenlerin Rolü.....	23
Çocuk Resimleri	26
Değerlendirme Aracı Olarak Resim	29
Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar	34
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	34
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	36
BÖLÜM III	39
YÖNTEM.....	39
Araştırmanın Modeli	39
Çalışma Grubu	40
Veri Toplama Araçları	44
Verilerin Toplanması	45
Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	47
BÖLÜM IV	68
BULGULAR	68

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyunağa İlişkin Metaforik Algıları ile ilgili Bulgular.....	68
Kategori 1. Dünya Kategorisi	69
Kategori 2. Eğitim Kategorisi	70
Kategori 3. Eşya Kategorisi.....	70
Kategori 4. Yaratıcılık Kategorisi	71
Kategori 5. Yakınlık Kategorisi	71
Kategori 6. Diğer Kategorisi	72
Annelere Oyunağa İlişkin Metaforik Algıları ile ilgili Bulgular	75
Kategori 1. Yakınlık Kategorisi	77
Kategori 2. Yaratıcılık Kategorisi	77
Kategori 3. Eğitim Kategorisi	78
Kategori 4. Eşya Kategorisi.....	79
Kategori 5. Çocuğun İç Dünyası Kategorisi	80
Kategori 6. Yaşam Kategorisi	81
Kategori 7. Gelişimsel İhtiyaç Kategorisi	81
Kategori 8. Eğlence Kategorisi.....	82
Kategori 9. Olağanüstülük Kategorisi.....	82
Kategori 10. Aile Kategorisi	82
Kategori 11. Süreç Kategorisi	83
Kategori 12. Diğer Kategorisi	83
Babaların Oyunağa İlişkin Metaforik Algıları ile ilgili Bulgular	90
Kategori 1.Yakınlık Kategorisi	92
Kategori 2. Yaşam Kategorisi	92
Kategori 3. Gıda Kategorisi	93
Kategori 4. Eşya Kategorisi.....	93

Kategori 5. Çocuğun İç Dünyası Kategorisi	94
Kategori 6. Çocuk Edebiyatı Kategorisi	94
Kategori 7. Olağanüstülük Kategorisi.....	95
Kategori 8. Ekonomi Kategorisi	95
Kategori 9. Toplumsal Etki Kategorisi	95
Kategori 10. Diğer Kategorisi	96
Çocukların Oyuna İlişkin Algıları ile ilgili Bulgular	102
Kategori 1. İnsan Kategorisi	104
Kategori 2. Araç Kategorisi	105
Kategori 3. Doğa Kategorisi.....	108
Kategori 4. Yaşam Kategorisi	110
Kategori 5. Oyuncak Kategorisi	111
Kategori 6. Hayvan Kategorisi.....	114
Kategori 7. Vücut Parçası Kategorisi.....	116
Kategori 8. Çizgi Karakter Kategorisi.....	118
Kategori 9. Kahramanlık Kategorisi.....	119
BÖLÜM V	123
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	123
Tartışma ve Sonuç.....	123
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Farklı Değişkenlere Göre Metaforik Algılarından Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma	123
Ebeveynlerin Farklı Değişkenlere Göre Metaforik Algılarından Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	126
Çocukların Farklı Değişkenlere Göre Algılarının Elde Edilen Bulguların Tartışılması	135
Öneriler	138

KAYNAKLAR.....	140
EKLER.....	159
Ek.1Öğretmenler için Hazırlanan Kişisel Bilgi Formu	160
Ek 2. Anneler için Hazırlanan Kişisel Bilgi Formu.....	163
Ek 3. Babalar için Hazırlanan Kişisel Bilgi Formu.....	165
Ek 4. Çocuklar için Hazırlanan Aydınlatılmış Onam Formu.....	167
Ek 5. Yarı Yapılandırılmış Metafor Formu.....	168
Ek 6. Etik Kurul İzni.....	169
Ek 7. Milli Eğitim Bakanlığında Alınan İlk Araştırma İzni	171
Ek 8. Milli Eğitim Bakanlığında Alınan İkinci Araştırma İzni	173
Ek 9. Katılımcılar için Gönüllü Olur Formu	175
Ek 10. Uzman Görüş Formu	177
Ek 11. İnandırıcılık Görüş Formu	182

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	<i>Çalışma Grubuna Dahil Edilen Öğretmenlerin Demografik Bilgileri</i>	41
Tablo 2	<i>Çalışma Grubuna Dahil Edilen Annelerin Demografik Bilgileri</i>	42
Tablo 3	<i>Çalışma Grubuna Dahil Edilen Babaların Demografik Bilgileri</i>	43
Tablo 4	<i>Çalışma Grubuna Dahil Edilen Çocukların Demografik Bilgileri</i>	44
Tablo 5	<i>Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyuncak Seçme Kriterleri Kategorileri</i>	48
Tablo 6	<i>Annelerin Oyuncak Seçme Kriterleri Kategorileri</i>	50
Tablo 7	<i>Babaların Oyuncak Seçme Kriterleri Kategorileri</i>	52
Tablo 8	<i>Annelerin Çocukları ile Yaptıkları Etkinlikler ve Kategorileri</i>	54
Tablo 9	<i>Babaların Çocukları ile Yaptıkları Etkinlikler ve Kategorileri</i>	56
Tablo 10	<i>Öğretmenler ve Ebeveynler Tarafından Oyunağa İlişkin Oluşturulan Kavramsal Kategoriler ve Örnek Metaforlar</i>	59
Tablo 11	<i>Okul Öncesi Öğretmenleri Tarafından Üretilen Metaforların Kategorileri</i>	60
Tablo 12	<i>Anneler Tarafından Üretilen Metaforların Kategorileri</i>	62
Tablo 13	<i>Babalar Tarafından Üretilen Metaforların Kategorileri</i>	64
Tablo 14	<i>Çocuk Resimlerin Yer Alan Çizimlerin Kategorileri</i>	65
Tablo 15	<i>Öğretmenlerin Oyuncak Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı</i>	69
Tablo 16	<i>Öğretmenlerin Oyunağa ilişkin Metaforik Algılarının Yaş Aralığına Göre Dağılımı</i>	72
Tablo 17	<i>Öğretmenlerin Oyunağa ilişkin Metaforik Algılarının Kıdeme Göre Dağılımı</i> ..	73

Tablo 18 Öğretmenlerin Oyunağa ilişkin Metaforik Algılarının Mezun Oldukları Üniversitelerin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı	74
Tablo 19 Öğretmenlerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Oyuncak Seçme Kriterlerine Göre Dağılımı	75
Tablo 20 Annelerin Oyuncak Kavramına İlişkin Oluşturdıkları Metaforlar ve Kavramsal Kategorileri.....	76
Tablo 21 Annelerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Yaşa Göre Dağılımı.....	84
Tablo 22 Annelerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	85
Tablo 23 Annelerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Mesleklerine Göre Dağılımı.....	86
Tablo 24 Annelerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Çocukları ile Geçirdikleri Süreye Göre Dağılımı	87
Tablo 25 Annelerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Oyuncak Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Göre Dağılımı	88
Tablo 26 Annelerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Çocukları ile Yaptıkları Etkinliklere Göre Dağılımı	89
Tablo 27 Babaların Oyuncak Kavramına İlişkin Oluşturdıkları Metaforlar ve Kavramsal Kategorileri.....	91
Tablo 28 Babaların Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Yaşa Göre Dağılımı	96
Tablo 29 Babaların Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	97
Tablo 30 Babaların Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Mesleklere Göre Dağılımı ...	97
Tablo 31 Babaların Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Çocukları İle Geçirdikleri Süreye Göre Dağılımı	99
Tablo 32 Babaların Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Oyuncak Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Göre Dağılımı	100
Tablo 33 Babaların Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Çocukları İle Yaptıkları Etkinliklere Göre Dağılımı	101
Tablo 34 Çocuk Çizimlerinde Yer Alan Figürler ve Kategorileri	103

Tablo 35 *Çocukların Çizimlerinde Yer Alan Figürler ile Yaşa Göre Dağılımları* 121

Tablo 36 *Çocukların Çizimlerinde Yer Alan Figürlerin Cinsiyetlere Göre Dağılımı* 121

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Saban (2008, 2009)'un metafor analizi aşamaları.....	57
<i>Şekil 2.</i> Ç9 (66 ay) kodlu çocuğun resmi	104
<i>Şekil 3.</i> Ç95 (63 ay) kodlu çocuğun resmi	104
<i>Şekil 4.</i> Ç121 (57 aylık) kodlu çocuğun resmi	105
<i>Şekil 5.</i> Ç123 (55 aylık) kodlu çocuğun resmi	105
<i>Şekil 6.</i> Ç6(64 aylık) kodlu çocuğun resmi	106
<i>Şekil 7.</i> Ç76 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi	106
<i>Şekil 8.</i> Ç114(56 aylık) kodlu çocuğun resmi	107
<i>Şekil 9.</i> Ç54 (55 aylık) kodlu çocuğun resmi	107
<i>Şekil 10.</i> Ç156(67 aylık) kodlu çocuğun resmi	108
<i>Şekil 11.</i> Ç139(67 aylık) kodlu çocuğun resmi	109
<i>Şekil 12.</i> Ç56 (54 aylık) kodlu çocuğun resmi	110
<i>Şekil 13.</i> Ç5 (69 aylık) kodlu çocuğun resmi	111
<i>Şekil 14.</i> Ç140 (64 aylık) kodlu çocuğun resmi	111
<i>Şekil 15.</i> Ç92 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi	112
<i>Şekil 16.</i> Ç129 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi	113
<i>Şekil 17.</i> Ç75 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi	114
<i>Şekil 18.</i> Ç126 (63 aylık) kodlu çocuğun resmi	115
<i>Şekil 19.</i> Ç63 (65 aylık) kodlu çocuğun resmi	115
<i>Şekil 20.</i> Ç85 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi	116

<i>Şekil 21. Ç77 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi</i>	117
<i>Şekil 22. Ç15 (53 aylık) kodlu çocuğun resmi</i>	117
<i>Şekil 23. Ç74(66 aylık) kodlu çocuğun resmi</i>	118
<i>Şekil 24. Ç138 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi</i>	119
<i>Şekil 25. Ç97 (62 aylık) kodlu çocuğun resmi</i>	120

SİMGELER VE KISALTMA LİSTESİ

MEB

Milli Eğitim Bakanlığı

AÇEV

Anne Çocuk Eğitim Vakfı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın genel olarak gerekçesini gösteren problem durumu, önemi, amacı, varsayım ve sınırlılıkları ile tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Okul öncesi dönem yaşamın ilk altı yılını kapsayan bir periyottur. Bu süreçte verilen eğitim ile bireylerin kişiliği şekillenmekte ve kişiler bu dönemde aldıkları eğitim ile hayata hazırlanmaktadırlar. Bu dönemde eğitim kurumları hem çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemeyi hem de ebeveynleri bilgi ve bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır (Kandır, 2001). Bireyin hayatı boyunca beyin gelişiminin en hızlı ilerlediği dönem olan okul öncesi dönem; bilişsel, motor, dil ve sosyal gelişim açısından da hayati öneme sahiptir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Gerek kişiliğin temellerinin atıldığı gerekse bir insanın sahip olması gereken temel tutum, beceri ve davranışların kazanıldığı bir dönem olması nedeniyle okul öncesi dönemi kapsayan yıllar asla ihmal edilmemesi gereken bir çağdır (Koçyiğit, Tuğluk & Kök, 2007). Çocukların bu tutum, beceri ve davranışları kazanamaması, yaşamının geri kalanındaki öğrenmeyi zorlaştırmaktadır (Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV], 1999). Bazı araştırmacılar tarafından sihirli yıllar olarak ifade edilen bu dönemde çocukların potansiyellerini ortaya çıkarıp ulaşabileceği en üst noktaya ulaştırmak için onların büyüme, gelişme ve öğrenme ortamlarının zenginleştirilmesi büyük önem taşımaktadır (Soydemir-Sezer, 2011, 6; Tuğrul, 2005).

Dünyaya geldikleri andan itibaren çocuklar öğrenmek için güçlü bir motivasyona sahiptirler. Çocuklar bu dönemde çevrelerinde gelişen olayları ve etraflarındaki kişileri

keşfetmeye ve bunlarla ilgili yeni fikirler oluşturmaya başlamaktadırlar. Özellikle yaşamın ilk yıllarında çocuklar içinde doğdukları aileleri ile kurduğu ilişkiler ve bu ilişkinin niteliği onların yaşam boyu gerekli olacak önemli deneyimleri elde etmelerini sağlamaktadır. Aile içerisindeki olumlu ilişkiler çocukların bilgi, beceri ve tutumlarının gelişmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır (MEB, 2013).

Çocukların yaşamlarının ilk dönemlerinde içinde bulundukları aile ortamından sonra karşılaştıkları ilk mekan okul öncesi eğitim kurumları olmaktadır. Bu nedenle çocuğun okula karşı sevgi duyması ve pozitif duygular beslemesi hem aile hem çocuk hem de öğretmen için önemlidir (Aksoy & Baran, 2010; Geyik, Çalışkan & Bay, 2018). Okula başlayan çocuk, ailesinden farklı ortamların varlığını keşfetmektedir (Yavuzer, 2018, 153). Okul öncesi öğretmenleri ise çocukların evlerinden çıkıp okula geldikleri karşılaştıkları ilk kişiler olmaktadır (Karademir, 2019, 170). Öğretmenler, çocukların hem okula ve derslere olan ilgisi hem de hayatında oluşturacağı değer ve tutumlar açısından rol model olmaları sebebiyle çocukların hayatındaki önemli kişilerdendir (Yavuzer, 2018, 159). Öğretmenin çocuklar ile etkileşiminin en yüksek olduğu aynı zamanda çocukları en rahat gözlemleyebildiği ortam çocukların oyun ortamıdır (MEB, 2013).

Okul öncesi dönem çocuklarının keşif ve öğrenme aracı olan oyun, çocuk olmanın doğasından gelmektedir (Giren & Durak, 2015). Uzmanlar çocukların çevrelerini keşfetmeye başlamasıyla birlikte bu merakın oyuna doğru ilerlediğini düşünmektedir. Çocukların çevrelerinde eşyaların ne işe yaradığını anlamak için onları tanımaya çalışmaları o eşyaları oyunlarına katmaları ile başlamaktadır (Sheridan, Howard & Alderson, 2011, 7). Çocuğun oynadığı her oyun, onun tüm gelişim alanlarını desteklemektedir (Giren & Durak, 2015). En hızlı öğrenme dönemi olan çocuklukta; hareket, dokunma, düşünme, hissetme ve deneme gereksinimleri oyun yoluyla karşılanmaktadır. Oyun oynarken yaşam becerileri, problem çözme becerileri, sosyal beceriler, iletişim becerileri gibi çok sayıda beceri konusunda bilgi sahibi olurlar. Çocuklar büyüyüp geliştikçe oyunları gelişir, bununla doğru orantılı olarak oyunları geliştikçe de büyüme ve gelişimleri bu durumdan olumlu yönde etkilenir (Tuğrul, 2015, 213). Doğumdan itibaren çocuklarla birlikte olan oyun tüm gelişim alanlarını destekleyen bir aktivitedir (Hoorn, Nourot, Scales & Alward, 2015,4). Kısacası oyun, çocukların kendini ifade edebilmeleri ve yeteneklerini geliştirebilmeleri için onlara çok önemli fırsatlar sunar (Mangır & Aktaş, 1993).

Çocuklar oyun oynarken genellikle oynadıkları role uygun bir nesne ya da bir eşyaya yani, oyuncığa ihtiyaç duyarlar (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012). Okul öncesi dönem çocuklarının yeteneklerini geliştirmek, yaratıcılıklarını ortaya koymak ve becerilerini üst düzeye taşımak için yararlandıkları araçlar genellikle oyuncak ve oyun materyalleri olmaktadır (Özkubat, 2016, 21). ‘Oynanabilirlik’ niteliğine sahip olan oyuncaklar çocuklar için en iyi oyuncaklardır. Oynanabilir oyuncaklar, çocuğun bireysel ve gelişimsel gereksinimlerini karşılayabilen oyuncaklardır. Örneğin bloklar oynanabilirlik düzeyi yüksek oyuncaklardır. Çocuklar blokları iki yaşlarında üst üste dizerek oynayabilir, 3-7 yaşları arasında dramatik ve kurallı oyunlarının parçası olarak kullanabilirler (Aksoy & Dere Çiftçi, 2015, 274). Oyuncaklar, çocukların onlara verdiği değerlerin çeşitliliğine göre farklı anlamlar kazanabilirler. Çocukların zihinsel, bedensel ve duygusal olarak gelişimine yardımcı olan oyuncakların onların hayatında önemi büyüktür (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012). Oyuncakların temel niteliklerinden biri eğitici olmasıdır. Eskiden beri kız çocuklarına yemek için verilen gereçler ve erkek çocuklarına savaşmak için verilen gereçler çocukları gelecekteki rollerine hazırlaması için bir eğitici araç olmaktadır (Goldstein, 1994, 46-47).

Çocukların yaşamında bu denli önemli olan oyuncakların, çocuğun hem kendini iyi hissetmesi hem de tüm gelişim alanlarının desteklenmesi için doğru olarak seçilmesi çok önemlidir. Bu konuda okul öncesi temel alındığında en büyük görev aile ve öğretmene düşmektedir. Bu noktada öğretmen ve ailelerin çocukların ihtiyaç ve gelişimlerine uygun oyuncak seçiminde dikkate alınması gereken pek çok ölçüt bulunmaktadır. Yaş, gelişim seviyesine uygunluk, cinsiyet, güvenlik temel olan ölçütler (Bolişik, Bal-Yılmaz, Yavuz & Tural-Büyük, 2014) olmakla birlikte aileler için önemli ölçütlerden biri de oyuncanın fiyatıdır (Egemen, Yılmaz & Akil, 2004).

Çocukların gelişim seviyelerine uygun oyuncak almak çocuğun oyuncak ile geçirdiği vaktin verimli olmasını sağlayabilmektedir. Çok küçük yaş çocuklarına verilecek oyuncak onun emme ve ısırma ihtiyaçlarını karşılayabilecek yumuşak ve doğal bir materyalden üretilmiş olmalıdır (Kaya, 2007, 17). İki yaşlarına gelen çocuklar legolarla oynamaktan keyif almakta ve 3-6 yaş arası çocuklar ise boyama yapmaktan zevk aldıkları için yaratıcı yönlerini destekleyen oyuncaklarla oynamayı tercih etmektedirler (Egemen, Yılmaz & Akil, 2004).

Çocuğun cinsiyeti, ebeveynlerin oyuncak seçimini etkileyen bir diğer etmen olmasına rağmen (Bolişik vd., 2014) oyuncakların cinsiyeti yoktur (Kaya, 2007, 18; Miray, 2005).

Vuković (2012'den aktaran Klemenović, 2014) tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerin oyuncak seçerken cinsiyete ilişkin kalıp yargılara uygun tercihler yapmalarını teşvik eden unsurların bilincinde olduklarını, ancak yine de çocuklarına oyuncak alırken bu kalıp yargıya uygun seçimler yaptıklarını ortaya çıkarmıştır. Adak-Özdemir ve Ramazan yaptıkları araştırmanın sonucunda oyuncak denildiğinde hem anneler hem de öğretmenler açısından çoğunlukla cinsiyete özgü oyuncakların akla geldiği belirlenmiştir (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012).

Christesten ve Stockdale (1991) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlere göre oyuncak seçerken en önemli özellik güvenlidir. Oyuncak alırken ambalajında CE, TSE damgası olan oyuncakların tercih edilmesi gerekmektedir. Güvenli bir oyuncak sağlam, dayanıklı, boyası çıkmayan, sivri köşeleri olmayan ve kolay temizlenebilen özellikler taşımaktadır (Bolişik vd., 2014). Ailelerin oyuncak seçerken dikkate aldığı en temel ölçütlerden biri oyuncağın fiyatı (Egemen, Yılmaz & Akil, 2004) olmakla birlikte piyasada uygun fiyatlı ve niteliksiz oyuncaklar kadar yüksek fiyatlı ve çocuğun seviyesine uygun olmayan oyuncakların da olduğunun akılda tutulması ve bu konuda ailelerin bilinçlendirilmesi son derece önemlidir (Ergün, 1980; Kaya, 2007, 17).

Ailelerin ve öğretmenler oyuncak seçiminde göz önüne aldıkları kriterler, oyuncak görüşlerinin temelini oluşturmaktadır. Yapılan bir araştırmada annelerin, öğretmenlerin ve çocukların oyuncağa ilişkin görüşlerinin benzer olduğunu vurgulanmaktadır (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012). Bu araştırmanın sonucunda ailelerin ve öğretmenlerin görüşlerinin çocukların görüşlerini etkilediği söylenebilir. Yapılan çok çeşitli araştırmada ailelerin görüşleri sözel yolla alınırken (Bolişik vd., 2014; İkiz, Ülker-Atav, Uyar & Yakar, 2018; Yıldırım-Hacıbrahimoğlu, Tanju-Aslışen & Darıca, 2016), çocukların görüşleri ise resim yoluyla alınmıştır (Karaman & Köksal-Akyol, 2011; Kesicioğlu, Yıldırım-Hacıbrahimoğlu & Aktaş, 2019). Bu durumun nedeni ise çocukların kendini sözel olarak ifade etme yeteneğinin yetişkinler kadar gelişmiş olmamasıdır (Geyik, Çalışkan & Bay, 2018; Koçyiğit, 2014).

Okul öncesi çağda çocukların dünyayı nasıl algıladıkları daha çok onların yapmaktan zevk aldıkları resim yoluyla daha kolay anlaşılmaktadır. Çocukların resimde kullanılan veya kullanılmayan her bir öge onların iç dünyasını yansıtmaktadır. Belirli bir olgunluğa eriştikten sonra bir kalemle herhangi bir nesneye iz bırakmakla başlayan resim faaliyeti, çocuğun kişisel özelliklerini, deneyimlerini, etkileşimlerini, iç dünyası ve gelişimiyle ilgili önemli bilgiler vermektedir (Yavuzer, 2019, 11-12). Çocuklar için eğlenceli ve

yaratıcılıklarını ortaya koyabildikleri bir etkinlik olan resim, çocukların zihinlerindeki betimleyebilmek için onlara süre vermektedir. Resimler, çocukların iç dünyalarını yansıtan görseller olmaktadır (Punch, 2002). Bu bağlamda çocukların duygu, düşünce ve algılarını anlayabilmek için çocuk resimlerinden faydalanmak önem taşımaktadır.

Okul öncesi dönem çocuklarının ve yakın çevresinde bulunan yetişkinlerin, erken çocukluk döneminde önemli bir yeri olan oyuncaklar hakkında zihinlerinde oluşturduğu algıyı araştırmak literatüre katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 50-69 aylık çocukların ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin oyuncakla ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi ve okul öncesi dönem çocuklarının oyuncakla ilişkin algılarının çizdikleri resimler yoluyla ile alınarak öğretmen, ebeveyn ve çocukların oyuncakla ilişkin algıları aralarındaki bağın ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın genel amacı için şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncakla ilişkin metaforik algıları nedir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncakla ilişkin metaforik algılarının;
 - yaşa
 - kıdem yılına
 - mezun oldukları üniversitenin coğrafi bölgelere
 - oyuncak seçme kriterlerine göre dağılımı nedir?
- Anne-babaların oyuncakla ilişkin metaforik algıları nedir?
- Anne-babaların oyuncakla ilişkin metaforik algılarının;
 - yaşa
 - öğrenim durumlarına
 - mesleklerine, çocukları ile birlikte geçirdikleri süreye
 - oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere
 - çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre dağılımı nedir?
- Okul öncesi dönem çocuklarının oyuncakla ilişkin algıları resimlerine nasıl yansımaktadır?
- Okul öncesi dönem çocuklarının yaşına ve cinsiyetine ilişkin oyuncak algıları resimlerine nasıl yansımaktadır?

Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem çocuklarının keşif ve öğrenme aracı olan oyun, çocuk olmanın doğasından gelmektedir (Giren & Durak, 2015). Çocuklar gerçek yaşamı oyun yoluyla, yani oyunla eğlenerek öğrenmektedir (Hurwitz, 2002). Oyunun çocukların sosyal ve akademik başarılarına olumlu etkisi olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Çocuklar oyun oynarken sosyal yaşamı öğrenmekte ve toplum içinde kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmenin uygun şekillerini deneyimlemektedir (Vygotsky, 2016; White, 2012, 20). Bununla birlikte beyin gelişimi ile ilgili yapılan araştırmalar oyunun çocuklara yaşam için önemli becerileri kazandırmada yardımcı olduğu sonucuna ulaşmıştır (Isenberg & Quisenberry, 2002). Ayrıca bilgisayar oyunları, eğitsel oyunlar ve oyunla öğretim yöntemi kullanılan derslerde/etkinliklerde, çocukların daha başarılı olduğu yapılan araştırmalarda belirlenmiştir (Donmuş & Gürol, 2015; Hanbaba & Bektaş, 2016; Kaya & Elgün, 2014). Okul öncesi dönem çocuklarının davranışlarını ve gelişimlerini oynadıkları oyunlar kadar oyuncaklar da etkilemektedir. Oyuncaklar ve oyun materyalleri ile yapılan araştırmalar, oyuncakların çocukların hem davranışlarını hem becerilerini hem de gelişimlerini olumlu olarak etkilediğini ortaya koymaktadır. Kutu, kova, kumaş gibi çeşitli oyun materyalleri çocukların işbirlikçi ve sosyal oyun davranışlarını geliştirmektedir (Broadhead, 2004, 72). Aynı zamanda oyuncaklar, çocukların hayal gücünü de etkilemektedir (Moller, 2015). Okul öncesi dönemde kullanılan oyuncak ve oyun materyalleri büyük ve küçük kasların gelişimine yardımcı olmaktadır (Yalçınkaya & Çağlak, 1998). Yapılan araştırmalar sembolik oyunların ve nesnelerin çocuklara sunulmasının onların dil gelişimini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Ahioğlu, 1999). Benzer şekilde annelerin oyun sırasında oyuncak kullanması ile bebeğin dil gelişimi arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur (Karacan, 2000). Sonuçlara paralel olarak 2020 yılında yapılan bir araştırmada oyuncakların gelişim alanları ile olan ilişkisi incelenmiş ve oyuncakların çocukların farklı gelişim alanlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır (Biçer, 2020; Dilci & Arslan, 2017).

Oyunla ilgili yapılan bir araştırmada, bazı ebeveynlerin oyunu boş bir eğlenme aracı olarak nitelediği görülürken bazılarının çocuğun kendini ifade etme yolu olarak değerlendirdiği belirlenmiştir (Erbay & Durmuşoğlu-Saltalı, 2012). Amerika'daki ebeveynlerin oyuna bakışını inceleyen bir çalışmada ailelerin oyunu değerli olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır (Warash, Root & Doris, 2017). Aile bireyleriyle oynanan oyunun aile içi

iletişimi olumlu etkilemesi (Hoorn vd., 2015, 347) sebebiyle ebeveynlerin oyuna bakışı önem kazanmaktadır. Çocuklar ise oyunun temel şartının eğlence olduğu görüşündedir (Piltén & Piltén, 2013). Buna paralel olarak bir oyun aracı olan oyuncaklar da öğretmenler, ebeveynler ve çocuklar açısından eğlenme aracı olarak görülmektedir (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012). Öğretmenler oyuncağı çocuklar açısından önemli görmekte fakat oyuncağın eğitici ve öğretici yönüne ilişkin görüş bildirmemektedir (Giren & Durak, 2015). Öğretmenler oyun ile ilgili benzer görüşler içindedir. Tuğrul, Metin-Aslan, Ertürk ve Özen-Altınkaynak'ın (2014) öğretmenler ve çocukların oyun görüşlerini inceledikleri araştırmada, öğretmenlerin oyunun keyif veren yanına vurgu yaparken eğitici tarafına daha az değindikleri gösterilmiştir. Aynı araştırmada öğretmenler oyunu yöntem olarak kullandıklarını belirtmiş fakat nasıl kullandıklarını açıklayamamıştır.

Çocukların yaşamında oyun kadar etkili olan bir diğer etkinlik resimdir. Okul öncesi dönemde sınırlı kelime kapasitesine sahip çocukların çevreleri ile iletişim kurmasında resimler önemli bir araçtır. Çocukları çizdikleri resimler aracılığı ile tanımak, onların kendilerini sözel ifade etmesinden daha anlamlı bir veri aracıdır (Artut, 2007, 132). Çocukların kağıt üzerine bıraktıkları şekiller ve izler onlar için iletişim kurmanın ve çevre tarafından kabul edilmenin önemli bir adımıdır (Artut, 2007, 6). Çocukların kendi dünyalarında özel bir yeri olan resim içerisinde çocuğun iç dünyasını, düşüncelerini, duygularını, deneyimlerini barındırmaktadır (Gürtuna, 2004, 97). Çocuk resimlerini anlamlandırmak için ise resim yapma sürecinde çocuğu gözlemlemek, resmin içeriği, kompozisyonu gibi birçok etkene dikkat etmek gerekmektedir. Bu nedenle çocuk resimlerini kolay bir biçimde anlamak ve açıklamak her zaman mümkün olan bir durum olmamaktadır (Malchiodi, 2013, 45). Çocuklar ile yapılan araştırmalarda, çocukların görüşlerini, düşünce yapılarını incelemek amacıyla resim çizme yöntemine sıklıkla başvurulmuştur. Farklı ortamlarda yetişen çocukların aile kavramının resme yansması (Dülger, 2008; Güven, 2009; Metin, 2009; Sağlam, 2011), çocukların duygularının resme yansması (İpek, 2014; Koçyiğit-Özlü, 2015; Öveç, 2012), çocukların doğa ve çevre kavramının resme yansması (Deniz, 2020; Mol, 2019) ve öğretmen algısının resme yansması (Tekin, 2012) çocuk resimleri ile ilgili ülkemizde yapılan çeşitli araştırmalardır.

Yurt dışında oyun ve oyuncak ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, ebeveynlerin oyuna bakış açıları (Warash, Root & Doris, 2017), ebeveyn ve öğretmenlerin oyuncağı bakış açıları (Colic, Milosevic & Colic, 2018), çocukların oyuncak tercihleri (Mertela, Krikoski, Tahtinen & Sarenius, 2016) ve oyuna bakışları (Howard, Jenvey & Hill, 2006;

Izumi-Taylor, Ro, Han & Ito, 2017; McInnes, Howard, Crowley & Miles, 2013) ile ilgili araştırmalar yapıldığı belirlenmiştir.

Yurt içinde bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde, okul öncesi dönem çocuğuna sahip ebeveynlerin oyuncak tercihleri (Bolişık vd., 2014; İkiz vd., 2018; Yıldırım-Hacıbrahimoglu vd., 2016), oyun ve oyuncak hakkında görüşleri (Doğanay, 1998; Özyeşel-Cinel, 2006) ve oyun algıları (Erbay & Durmuşoglu-Saltalı, 2012) incelenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin oyuncuğa (Giren & Durak, 2015) ve aday öğretmenlerin oyuna ilişkin algıları (Tok, 2018) metaforik açıdan ele alınmıştır. Budak (2016) 4-5 yaş çocukların oyuncak tercihlerini incelerken Karaman ve Köksal-Akyol (2011), çocukların oyuncak çizimlerini değerlendirmiştir. Başara-Baydilek ve Koçyiğit (2015) çocukların oyun algısını çocukların çektikleri fotoğraflar ve yükledikleri anlamlar üzerinden incelerken; Kesicioğlu, Yıldırım-Hacıbrahimoglu ve Aktaş (2019) çocukların oyun algılarını çizdikleri resimler aracılığıyla incelemiştir. Ayrıca Kıbrıs'ta yapılan bir diğer çalışmada da çocukların oyun ve oyuncuğa ilişkin görüşleri ele alınmıştır (Ummanel, 2017). Alanyazın incelendiğinde ebeveyn ve öğretmenlerin birlikte oyun ve oyuncuğa ilişkin görüşlerinin (Erden, 2001) ele alındığı; çocuk ve öğretmenlerin oyun algılarının (Tuğrul vd., 2014) incelendiğı çalışmalar bulunurken sadece tek bir çalışmada hem okul öncesi dönem çocuklarının hem annelerin hem de öğretmenlerin oyuncuğa bakış açısının (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012) ele alındığı çalışmaya rastlanmıştır. Ancak bu araştırmada aile üyelerinden sadece annenin bakış açısı ele alınmış babanın düşüncesine yer verilmemiştir.

Yapılan araştırmaların sonuçları göz önüne alındığında okul öncesi dönem çocukları için oyun ve oyuncakların, önemi ve değeri karşımıza çıkmaktadır. Çocukların hayatında yer alan önemli nesnelerden biri olan oyuncakların, çocukların gözünden ve onlara en yakın kişiler olan ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin gözünden nasıl algıladığı önem kazanmaktadır. Bu noktada hem öğretmenler hem anneler hem de çocukların oyun ve oyuncak üzerine görüşlerinin alındığı çalışmalar bulunmakta ama babaların görüşlerine yer verilen çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda öğretmen ve ailelerin çocuğun potansiyelini keşfetmesi ve en üst düzeyde kullanmasını sağlayan bu araç konusunda bilgi ve bilinç sahibi olmaları gerekmektedir. Çocukların en yakınlarındaki kişilerden olan hem anne hem baba hem de öğretmenlerin çocuklar için büyük öneme sahip olan oyuncuğa ilişkin algılarını öğrenmek bununla birlikte oyuncak algılarının arasındaki ilişkinin irdelenmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışma ile okul öncesi dönem çocuklarının, ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin oyuncak algısı incelenmiştir. Zihinde oluşan algının ortaya çıkartılmasının yolu olarak kullanılan metafor, bu çalışmada ebeveynlerin ve öğretmenlerin oyuncak algısını incelemek için kullanılmıştır. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin oyuncağa ilişkin algıları ile çocukların resimlerine yansıyan oyuncak algıları arasında bağlantının incelenmesi bu araştırmanın odak noktasıdır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma 2019-2020 ve 2020-2021 eğitim öğretim yılında Muğla ili Menteşe ilçesindeki resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 50-69 aylık çocuklar, ebeveynleri ve öğretmenleri ile sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada öğretmen ve ebeveynlerin kullandıkları metaforlara gerçek düşüncelerini yansıttıkları varsayılmaktadır.

50-69 aylık çocukların çizdikleri resimlerde gerçek duygularını yansıttıkları varsayılmaktadır.

Araştırmanın Tanımları

Metafor, Bilinmeyen olguların bilinen olgulara dönüştürülmesidir (Giren & Durak, 2015).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tarihin başından itibaren var olan oyun etkinliğinin, çocuklar ile bütünleştiği bilinmektedir (Koçyiğit, Tuğluk & Kök, 2007). Çocuklar için bir uğraş olan oyun, çocukluk döneminin önemli bir parçası olarak yer almaktadır (Bozan, 2014, 38). Dünyaya geldiği anda oyun oynamaya başlayan çocuklar için oyun, keyif aldığı ve kendiliğinden gelişen eylemlerdir. Bebeklikten başlayarak yaşam boyu devam eden oyun, çocuğa olan pek çok katkısıyla gelişimin en önemli ve en kritik parçası olarak yer almaktadır (Anderson-McNamee & Bailey, 2010).

Oyun

Her bireyin yaş, cinsiyet, ırk, dil, din ayırt etmeksizin yaşam boyu sürdürebileceği her türlü etkinlik “oyun” olarak ifade edilmektedir (Çelebi-Öncü & Özbay, 2010, 10). Oyun çocuklara çeşitli becerilerini geliştirme, eğlenceli vakit geçirme, hayata ilişkin deneyimler edinme fırsatı sunmaktadır. Çocukların temel ihtiyaçlarından biri olan oyun, çocukların kendini anlattığı ve başkaları tarafından anlaşılmasını sağlayan iletişim dilidir (Kırman, 2019, 8). Oyun fazla enerjinin atılmasını sağlayan, hayatın getireceği işlere hazırlayan, gönüllü olarak gerçekleştirilen ve rol almanın yer aldığı hayali durumları içermektedir (Şen, 2020, 401). Oyun içinde görev için davranışlar içeren bir süreçtir (Sheridan vd., 2011, 8). Oyunun çocuklar açısından önemli olan noktası çocuğun gönüllü olarak oyuna katılmasıdır (Sağlam, 2016, 1).

Ünal (2009) oyunu, çocuğun hayata uyumunu sağlamaya çalışan bir araç olarak tanımlamaktadır. Pilten ve Pilten (2013) oyunu çocuklara mutluluk veren, çocukların gönüllü katılım sağladığı, gelişimsel olarak uyaran ve duygularını geliştiren etkinlikler

olarak tanımlamışlardır. White'a (2012, 7) göre oyun, çocukların odak noktası olan, onları hem meşgul eden hem de eğlendiren aktiviteler olmaktadır. Frobel (1902; aktaran Tuğrul vd., 2014) oyunun çocuğun yaşamındaki önemli zaman dilimi olduğunu söylemiştir. Ormanlıoğlu-Uluğ (1999, 12) oyunu tanımladığı geniş açıklamada, oyunun hayal ile gerçek arasında bir köprü olduğunu, yaşama hazırlayan bir araç ve aynı zamanda çocuğun boşaltım yapabileceği bir faaliyet olduğunu söylemiştir. Oyunun aktif katılımı olması, oynayanlara olumlu duygular yaşatması, insanı hem fiziken hem de zihnen çalıştırması, farklı insanların kaynaşmasını sağlaması gibi özellikleri vardır (Sevinç, 2004, 28).

Çocuk oyunları, tekrar eden, çocukların keşif merakını pekiştiren, eğlenceli ve aynı zamanda çocukların kişilik, sosyal, bilişsel, fiziksel gelişimlerinin bir yansıması olmaktadır (Goldstein, 1994, 6; Hoorn, vd., 2015, 4). Oyun zaman zaman anlamsız bir uğraş olarak görülse bile, çocuk oyunları gözlemlendiği zaman içinde ciddiyet barındırdığı görülmektedir (Sheridan vd., 2011, 5). Bir çocuktan beklenen davranış oyun oynamasıdır. Yetişkin insanlar hayatlarını çalışarak idame ettiriyor iken çocuklar becerilerini oyun oynayarak kazanmaktadır. Çocuklar keşfetme merakı ile oyun oynamaya başlamakta ve çevresini oyun yoluyla tanımaktadır (Ormanlıoğlu Uluğ, 1999, 9-10).

Oyun çocuklar için bir keşif ve bir öğrenme alanıdır. Öğrenme ve oyun arasındaki önemli ilişki ebeveynler ve öğretmenler tarafından ihmal edilmemesi gereken bir noktadır (Tuğrul vd., 2014). Çocukların yaşadıkları dünyayı keşfetme ve öğrenme arzusu oyun becerilerinin gelişimini etkilemektedir. Çocukların hayatı oyun ile deneyimleme tercihleri, oyunun yaşamlarındaki önemini arttırmaktadır (Sheridan vd., 2011, 9). Kişinin yaşamının her anında önemli olan oyun, çocuklar için çevreyi tanıma ve öğrenme araçlarından biri haline gelir (Camgöz, 2010, 1; Güven, 2005, 70). Hayatı anlamlandırmanın bir yolu olan oyun (Budak, 2016, 2; Saracho, 2003, 119), çocukların hem çevrelerine hem de kendilerine ait olan özelliklerini öğrenmesine yardımcı olmaktadır (Budak, 2016, 2). Çocuklar oyun oynarken, duygularını keşfetmekte, kuralları ve değerleri öğrenmektedir (Erden, 2001, 1). Araştırma ve gözlemlene becerisi içeren oyun, çocukların öğrenmek için kullandıkları en doğal yoldur (Hurwitz, 2002). Oyun, öğrenmenin ve eğitimin önemli bir ayağıdır. Çocukların kendi istekleri ile kurdukları oyunlar, gelişimlerini tamamlamaları için son derece önemlidir (Özyeşel-Cinel & Tezel-Şahin, 2014).

Çocukların yaşamında önemi göz ardı edilemeyen oyun, farklı düşünürler tarafından farklı görüşlerle ifade edilmiştir. Örneğin Jean Jacques Rousseau, oyunun çocukların

duyularının gelişmesine yardımcı olduğu, hareketli oyunların hem fiziksel olarak hem de zihinsel olarak gelişime katkı sağladığı görüşündedir (Farné, 2005).

Pestalozzi, çocuğun jimnastik hareketlerini oyun olarak nitelendirmiştir (Erden, 2001, 18). Rousseau'dan farklı olarak oyunu doğal etkinlikler olarak değil, amaçlı ve yararlı etkinlikler olarak görmüştür. Çalışmanın insanlar için öneminin üzerinde durmuş ve çocukların boş durmaması gerektiğini ileri sürmüştür (Sevinç, 2004, 39).

Frobel, oyunu çocuklar için yetişkin olmaya hazırlanma aktivitesi olarak görmekten kaçınmış, oyun ve işin ayrı olduğu görüşünü ortaya koymuştur. Frobel'e göre iynin kaynağı oyundur. Oyun, eğitimin aracı konumundadır (Budak, 2016, 9-15; Çelebi-Öncü & Özbay, 2010, 15; Erden, 2001, 18). İnsanın kendini en iyi anlatma yollarından birinin oyun olduğu görüşünü savunan Frobel, gelişimi destekleyici açık uçlu oyunların önemini de vurgulamaktadır (Sheridan, Howard & Alderson, 2011, 73).

Bu düşünceden farklı olarak Montessori, çocuğun işinin oyun olduğu ve oyunun çocukların keşif yapmasını sağlayıp becerilerini geliştirdiği düşüncesindedir (Çelebi-Öncü & Özbay, 2010, 15). Montessori, çocukların oyun yoluyla öğrenebileceğini vurgulamaktadır. Yetişkinlerin çocuklar ile birlikte oyun oynamasının önemi üzerinde durmakta, amaçlı oyunlara hayali oyunlardan daha fazla önem vermektedir (Sevinç, 2004, 52). Aynı zamanda çocukların becerilerini geliştirmek üzerine kurgulanmış materyallerin eğitimdeki önemini vurgulamaktadır (Farné, 2005).

Oyunu, çocukların bilgi, anlayış ve deneyim elde ettikleri bir etkinlik olarak gören Piaget'e göre çocuklar çevrelerini özümsemesiyle birlikte oyun davranışı da başlamaktadır (Budak, 2016, 9; Çelebi-Öncü & Özbay, 2010, 15). Piaget oyun teorisini ve zekayı birbiriyle ilişkilendirmektedir. Taklit ve oyunu zeka parçaları olarak görmektedir (Ormanlıoğlu-Uluğ, 1999, 38). Oyunun zihinsel süreçlerle ilgili olduğunu savunan Piaget, dışarıdan incelenerek oyunun diğer davranışlardan ayrılamayacağını söylemektedir (Nicalopoulou, 2004).

Vygotsky, oyunu yaratıcılığın ve hayal gücünün ortaya çıkması olarak tanımlamıştır. Oyun, bireyi öğrenmeye yönlendiren bir araçtır. Çocuğun yaşamındaki hissettiği kaygılara dayanan hayali bir etkinliktir (Erden, 2001, 14). Oyun ile çocuklar problemlerine kendileri çözüm bulmaktadır (Budak, 2016, 14). Oyunun toplumu sembolize eden bir etkinlik türü olarak görmektedir. Vygotsky, oyunun bir çocuktan daha fazlası olduğu ve tek başına

oynayan çocukların bile içinde toplumsal parçalar barındırdığı için toplumu yansıttığını vurgulamaktadır (Nicalopoulou, 2004).

Geçmişten günümüze oyun ile ilgili farklı görüşler ve tanımlamalar yapılmıştır. Oyun ile ilgili bu farklılıklar oyunun çeşitlendirilmesini ve kategorilere ayrılmasını sağlamıştır.

Oyun Çeşitleri

Uzmanlar, geçmişten bu yana bebeklikten yetişkinliğe doğru nasıl bir gelişim sürecinde olduğumuzu araştırmaktadır. Bu gelişimin yalnızca beslenme gibi temel ihtiyaçları değil aynı zamanda deneyimleri de içerdiği uzmanlarca özellikle vurgulanmaktadır (Hoorn vd., 2015, 34). Oyuna karşı kendiliğinden bir yönelimi olan çocuklar, dünyayı keşfetmek amacıyla oyunu deneyimlemektedir (Sheridan vd, 2011, 9). Oyun ile ilgili araştırmalar yapan bilim insanları da farklı görüşler ortaya koymaktadır. Geçmişte oyunun, kitap ve müzik ile desteklenmesi gerektiği düşüncesi benimsenmekte iken, daha sonra oyunun deneyim kazandıran fırsat olduğu düşüncesi öne çıkmakta ve günümüzde ise beyinde kurulan şemalar üzerinde durulmaktadır (Camgöz, 2010, 11). Oyun ve çocuk arasındaki ilişkinin farklı dönemlerde farklı uzmanlar tarafından incelenmesi oyunun çeşitlenmesini sağlamıştır. Piaget, Parten, Smilansky oyun çeşitlerini sınıflandırarak inceleyen bilim insanlarındandır.

Piaget oyun gelişimini üç dönemde incelemiştir.

Alıştırma (Fonksiyonel/ Duyu-motor) Dönemi: Bu dönem yaşamın ilk iki yılını kapsamaktadır. Çocuklar bu dönemde bağımsız oynamayı tercih etmektedir. Mekan ve zaman algıları gelişmemiş ve korunum algılarını henüz kazanamamışlardır (Pilten & Pilten, 2013). Bu dönemde bebeklerin ilgi odağı kendi bedenleri olmaktadır. Oyun ise hareketleri bütünleştirme yoluyla ilerlemektedir. Yani bebekler eşyalar üzerinde sürekli aynı hareketleri tekrar etmekte ve bu nesneleri tanımaya çalışmaktadır. Bu durumdan doğan tekrar hareketi bebeğin oyunu olmaktadır (Casby, 2003). Bebeklerin dikkatini çeken oyuncaklar tutabilecekleri türlerdir (Camgöz, 2010, 15). Bu dönemde oyun, bebeklerin kendilerini ve çevresinde bulunan nesnelerin özelliklerini tanıması ve tekrar etmesi ile oluşmaktadır (Doğanay, 1998, 16).

Sembolik (Simgesel-Taklit) Dönem: Dilin kullanımıyla birlikte başlayıp (Nicolopoulou, 2004) 11 yaşlarına uzanan çocukların kendi dışında bir nesnenin veya bir kişinin rolünü üstlenerek oynadığı dönemdir (Kırman, 2019, 12). Çocuklar bu dönemde anne veya

babasına bir meslek rolü verebilmekte, blokları evcilik malzemesi olarak kullanabilmektedir. Bilişsel gelişimin ilerlemesiyle çocuklar kendi kimliklerini koruyarak başka kimlik rolleri üstlenebilmekte ve bu roller arasında geçiş yapabilmektedir (Doğanay, 1998, 17).

Kurallı Oyun Dönemi: 12 yaş ve sonrasını kapsayan bu dönemde çocuklar uymak zorunda oldukları kuralları olan oyunları oynamaktadır (Budak, 2016, 10; Bayhan & Artan, 2005, 244). Bu yaştaki çocuklarda işbirliği görülmektedir (Camgöz, 2010, 15). Yaşı büyüyen çocuklar kuralları takip ederek sosyal hayata ayak uydurmaya başlamaktadır (Levine & Munsch, 2017, 1025). Bu dönem çocukları grup tarafından belirlenen kurallara ya uymayı ya da çiğnemeyi göze almaktadır. Yaşamın geri kalanında kişilerin bu kurallı oyunları (kart oyunları, satranç vb.) oynamaya devam ettiği görülmektedir (Erden, 2001, 23).

Parten, çocukların sosyal davranışlarını inceleyerek oyunu altı kategoride sınıflandırmıştır.

Katılımsız(Düzensiz-Amaçsız) Oyun Davranışı: Çocuklar bu evrede oyuna katılmayıp sadece izlemektedir (Budak, 2016, 10). Kendi ile oynayabilir, etrafı izleyebilir veya birini takip edebilir (Frost, Worthan & Reifel, 2012, 151).

Seyirci (Başkasını İzleme) Oyun Davranışı: Çocukların iletişim kurmadan diğer çocukların oyunları izlemesi ve bir yandan da kendi oyununu oynamasıdır (Erden, 2001, 21). Aynı zamanda çocuk, oyun oynayan çocukların etrafında gezinmeyi tercih etmektedir (Budak, 2016, 10).

Yalnız Oyun Davranışı: 2-3 yaşlarında gözlenen bu oyun davranışında çocuk tek başına kendi oyuncakları ile oynamaktadır (Camgöz, 2010, 19).

Paralel Oyun Davranışı: Çocuk kendi oyununu oynarken farkında olmadan başka çocukların yanına gitmektedir. Fakat onların oyuncaklarıyla veya onlarla birlikte değil kendi başına kendi oyuncağı ile ve onların yanında oynamaktadır (Frost, Worthan & Reifel, 2012, 151).

Katılımcı (Birlikte) Oyun Davranışı: Çocukların kesin kurallar olmadan diğer arkadaşları ile karar alıp oynadıkları oyun davranışdır. Bu oyun davranışında çocuklardan biri oyundan ayrılrsa bile oyun akışı bozulmadan devam etmektedir (Çelebi-Öncü & Özbay, 2010, 20).

İşbirlikçi Oyun Davranışı: Çocuklar bu dönemde ayrı ayrı oynamalarına rağmen paylaşım içinde olabilmektedir. Diğer çocuklar ile oyun hakkında iletişime geçebilir ve onların oyunlarına dikkat kesilebilmektedir (White, 2012, 10).

Smilansky, yaptığı çalışmalar ile Piaget'in öne sürdüğü oyun dönemlerini genişleterek farklılaştırmış ve dört farklı oyun türü olduğunu ileri sürmüştür.

İşlevsel (Fonksiyonel) Oyun: Çocukların herhangi bir fonksiyonu olmayan oyun materyalleri ile amaçsız şekilde oyun oynadıkları dönemdir (Çelebi-Öncü & Özbay, 2010, 20). Çocuklar tekrarlayan hareketler kullanarak oyunlarını devam ettirmektedir (Kırman, 2019, 13).

Yapı-İnşa Oyunu: Çocuklar bu dönemde değişik materyalleri farklı amaçlarla kullanarak yaratıcılıklarını geliştirmektedir (Camgöz, 2010, 17).

Dramatik Oyun: Bu dönemde çocuklar gerçek hayatta yaşadıkları olayları sembolik olarak oyunlarında yansıtmaktadır. Amaçlı şekilde oynanan bu oyunda çocuklar oyunlarına uygun materyaller kullanılabilmektedir (Çelebi-Öncü & Özbay, 2010, 20).

Kurallı Oyun: Çocuklar bu dönemde oyunun kurallarına uygun olarak davranmayı ve sorumluluk almayı öğrenmektedir (Budak, 2016, 10).

Geçmişten günümüze doğru yaşanan değişimlerin etkisi oyunlara da yansımaktadır. Kapalı alanda veya açık alanda oynanabilen oyunlar dijitalleşerek çeşitlenmiştir (Yiğit, 2017, 13). Bilgisayar, tablet, cep telefonu, internet kolaylıkla ulaşılabilen araçlar olması nedeniyle günümüz çocuklarının oyun oynamak için sıklıkla başvurdukları aletler arasına girmektedir (Yiğit, 2019, 10). Hem yetişkinler hem de çocuklar boş zamanlarını değerlendirmek ve eğlenmek amacıyla dijital oyunlar oynamaktadır (Horzum, Ayas & Çakır-Balta, 2008). Okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji kullanımı ile ilgili yapılan bir araştırmada ailelerin neredeyse yarısının evlerinde çift cep telefonu, yaklaşık üçte birinin evinde bilgisayar ve yaklaşık üçte birinin evinde tablet olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aral & Doğan-Keskin, 2018). Sonuçlar, çocukların dijital oyunlara ulaşmak için evde birçok kaynağa yakın olduklarını göstermektedir. Tosun tarafından 2019 yılında okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynleri ile öğretmenlerinin dijital oyun görüşleri alınmıştır. Araştırmanın sonucunda bu konuda eğitilmiş öğretmenlerin dijital oyunlara olumlu baktığı, ebeveynlerin olumsuz baktığı fakat hiçbir önlem almadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuklar için bir vazgeçilmez olan oyun (Kırman, 2019, 21), geçmişte ve günümüzde olan farklılıkları ve benzerlikleri ile çocukların hayatı anlamlandırma yöntemi olmaktadır. Eğitim ve gelişim üzerinde doğrudan olumlu bir etkiye sahip olan oyunun devamlılığı oyunu destekleyen materyaller ile gerçekleşmektedir. Oyunun çeşitlenmesi, süresinin uzaması oyuncaklar ile sağlanmaktadır (Aksoy & Dere-Çiftçi, 2015, 274). Oyun materyalleri ve oyuncakların, çocuklara birçok yönden olumlu getirisi olan oyun etkinliğini desteklemesi nedeniyle çocukların hayatındaki önemi artmaktadır.

Oyuncak

Çocukların oyun oynarken role girmelerine yardımcı olan her türlü nesnenin yerini alan eşyalara “oyuncak” denmektedir (Yalçınkaya & Yalçınkaya, 2004). Oyuncaklar sadece birer eşya değil, oyun sırasında çocukların yeteneklerini geliştiren ve eğitimsel yararı olan oyun malzemeleridir. Çocukların duygu ve düşüncelerini paylaştıkları, yanında ayırmak istemedikleri ve çocuklarla iletişime geçmek için önemli bir nesne olan oyuncaklar (Yaşar-Ekici, 2021, 5) çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemekte, yaratıcılıklarını ve beceri geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Yavuzer, 2018, 183).

Oyuncaklar, çocukların hayal gücünden yararlanarak oyunun gelişip zenginleşmesini sağlamaktadır. Tüm dünyadaki çocuklar oyunlarını zenginleştirebilmek için çeşitli oyun araçlarına ihtiyaç duymaktadır (Hoorn vd., 2015, 369). Bu denli önemli araçlar olan oyuncakların tarihi insanlığın tarihi kadar eskilere dayanmaktadır (Kırman, 2019, 24).

Arkeolojik araştırmalar ile tarih boyunca ilk oyuncakların Mısırlılara ait olduğu ve MÖ 5.yüzyılda çocukların tahta at ile oynadıkları bulunmuştur (Ak, 2006, 41; Verdu-Martiez, 2012). İlk oyun materyallerinden olan taşın, MÖ 2000 yılından da eski bir tarihi olduğu bulunmuştur (Özyeşel-Cinel, 2006, 17). MÖ 3000 yıllarına ait çingirak, hayvan figürü, bebekler, arabalar gibi çeşitli oyuncakların, Mezopotamya ve İran medeniyetlerine ait olduğu yapılan kazılar ile ortaya çıkmıştır (Budak, 2016, 20; Kırman, 2019, 24). İçinde yaşanan coğrafya oyuncak çeşitliliğini de etkilemiştir. Örneğin Mısırlı çocuklar tahta ve taştan yapılmış olan topaç, asker çingirak gibi oyuncaklar ile oynamışlardır. Yunan ve Romalı çocuklar ise doğayla iç içe yaşamlarını sürdürmeleri sebebiyle hayvan figürleri ile oynamışlardır (Neimann, 1991; Özyeşel-Cinel, 2006, 17). Yunan ve Roma medeniyetinde yaşayan çocukların Tanrı’ya oyuncak adadıkları ve bu medeniyetlerin çocuk mezarlarından oyuncaklar çıktığı bilinmektedir. Yunan, Roma ve Çin medeniyetlerinde kilden yapılma

bebekler olduğu ortaya çıkmıştır (Kırman, 2019, 24). Anadolu’da yapılan kazı çalışmaları sonucunda en fazla beşik ve bebek oyuncağı bulunmuştur. Bunun yanında ev gereçleri, çingirak gibi oyuncaklar da Anadolu’da yaşayan medeniyetlerde sıklıkla rastlanmıştır (Onur & Güney, 2004, 132).

MÖ yaşayan medeniyetlerde taştan, kilden, çamurdan, seramikten yapılan oyuncaklar yer alırken günümüze doğru sanayi ürünü oyuncaklara bir ilerleyiş meydana gelmiştir (Budak, 2016, 21). 17. yy Avrupa’sında Almanya’da tahta bebekler üretilip satılmaya (Kırman, 2019, 25) ve Fransa, İngiltere ve Hollanda’da bebek aksesuarları görülmeye başlanmıştır. Buna ek olarak çeşitli madenlerden tahta atlar da yapılmaya başlanmıştır (Özyeşel-Cinel, 2006, 18). 18.yy’da çocuk eğitime olan eğilim arttığı için sosyal ve eğitimsel yönü yüksek oyuncaklar üretilmeye başlamıştır. Minyatür oyuncaklar, yapbozlar ve öykü kitapları bu yüzyılda kullanılan oyuncaklardandır (Özyeşel-Cinel, 2006, 18). 19.yy’da ise mekanik oyuncaklar popülerlik kazanmaya başlamıştır (Ünver, 2005, 11). Gelişen teknoloji ile daha sağlam ve daha gerçekçi oyuncaklar üretilmektedir (Budak, 2016, 21). Takıp çıkarılabilen oyuncaklar, bebekler, otomobiller, kuklalar, trenler bu dönemde sıklıkla kullanılan oyuncaklar olmuşlardır. 20.yy’dan itibaren pedallı araçlar ve savaşın etkisiyle asker, silah gibi oyuncaklar üretilmeye başlamıştır (Özyeşel-Cinel, 2006, 18). İçinde bulunduğumuz yüzyılda ise oyuncaklar seri üretim yoluyla üretilmektedir. Günümüzde üretilen oyuncakların malzemeleri, amaçları, yaş grupları olmak üzere çok farklı kategoriler altında kategorize edildiği görülmektedir. Her türlü materyalden üretilen oyuncaklar çocukların çok sayıda gelişim alanını desteklemesi ve becerilerini geliştirmesi amacını gütmektedir. Bunun yanında hâlâ ip, balon gibi oyun malzemeleri de oyuncak yerine kullanılabilmektedir. Hem oyun malzemeleri hem de oyuncaklar çocukların farklı gelişim alanlarını desteklemektedir.

Oyun Malzemelerinin ve Oyuncakların Psikomotor Gelişime Katkıları

Motor gelişim kişilerin bir beceri kazanması veya beceri kaybetmesi gibi fiziksel değişimleri içermektedir (Kaya, 2007, 11). Fiziksel oyunlar ve oyuncaklar çocukların iletişim kurmasına ve strateji geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Chang, 2008, 8). Motor gelişim yürüme, koşma, dengede durma gibi kaba motor becerileri ve el koordinasyonu içeren ince motor becerilerini içermektedir. Çocuklar yaşamlarının ilk yıllarında kaba motor becerilerini harekete geçiren oyuncaklara ilgi gösterirken yaşları ilerledikçe daha karmaşık ince motoru destekleyen oyuncaklarla ilgilenmektedir (MEB, 2015; Kaya, 2007,

11). Bisiklet, araba, park oyuncakları ve çember gibi oyuncaklar çocukların büyük kas becerilerini desteklemeye yönelik; minyatür oyuncaklar, yoğurma maddeleri, boyalar küçük kas becerilerini desteklemeye yönelik oyuncaklardır (Budak, 2016, 16).

Oyun Malzemelerinin ve Oyuncakların Bilişsel Gelişime Katkıları

Oyun ve oyuncakların çocuklara bilişsel olarak en büyük katkısı öğrenmedir (Budak, 2016, 17). Blok oyuncaklar çocukların hem koordinasyon becerilerini geliştirmeye hem de beyindeki motor bölgesindeki bağlantıların zenginleşmesini sağlamaktadır (Honig, 2002). Oyuncaklar aracılığı ile çocuklar neden-sonuç ilişkisi kurma, problem çözme, akıl yürütme, karar verme becerilerini geliştirmektedir. Yapboz, boncuk dizme, eşleştirme kartları, lego, bloklar, kitaplar, anahtar çocukların bilişsel gelişimine katkıda bulunan oyuncaklardır (MEB, 2015). Bununla birlikte oyun ve oyuncaklar çocukların matematik becerilerini kazanmasında yardımcı olduğu ortaya çıkmıştır (Bağcı & İvrendi, 2016)

Oyun Malzemelerinin ve Oyuncakların Dil Gelişime Katkıları

Dil gelişimi, çocukların öğrenmeye ulaşmasını kolaylaştıran bir araç olmaktadır (Bradford, 2015, 250). Çocukların oyun oynadıkları sürenin artması ile çocuklar arasında iletişim de çoğalmaktadır. Oyunun süresinin artmasını sağlayan oyuncaklar da dolaylı olarak çocukların konuşma ihtiyacını arttırmakta böylece çocuğun sözcük dağarcığını geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Çocuklar oyun sırasında rahatça konuşabilmekte, düşüncelerini daha doğru ifade edebilmektedir (Poyraz, 2003, 38). Yapılan bir araştırma oyun yoluyla öğrenmenin dili kullanma eğilimini arttırdığını göstermektedir (Han, Moore, Vukelich & Buell, 2010). Çocuklar oyuncak yardımı ile nesnelerin isimlerini ve amaçlarını öğrenmektedir. Öğrendikleri her bilgi ile sözcük dağarcığı gelişmekte ve daha düzgün cümleler kurmaya başlamaktadır (Kaya, 2007, 9). Minyatür oyun setleri çocukların yaratıcı dilini geliştirmektedir (Pellegrini & Jones, 1994). Sesli kitaplar, sesli oyuncaklar, oyuncak telefonlar, müzik aletleri, bebekler, kuklalar çocukların dil gelişimini destekleyecek oyuncaklardır (MEB, 2015).

Oyun Malzemelerinin ve Oyunağın Sosyal Duygusal Gelişime Katkıları

Çocuklar yaşlıları ile bir arada oyun oynayarak hem sosyal ilişkiler kurmakta hem de duygularını yansıtmaktadırlar. Dramatik oyunlar yaratıcılık, üretkenlik gibi becerileri

desteklemektedir. Oyun ve oyuncaklar yoluyla topluma ait hissetme, bir işe başlama ve bitirme, paylaşma, yardımlaşma, sırasını bekleme gibi davranış ve duygularını yaşamaktadır (Anderson –McNamee & Bailey, 2010; Kaya, 2007, 11; Poyraz, 2003, 150). Gerçek hayatı yansıtan oyuncaklar çocukların duygularını ifade etmesini kolaylaştırmaktadır (Landreth, 2012, 85). Bununla birlikte çocukları yaratıcı düşünceye ve duygularını yansıtmaya teşvik eden oyuncaklar, çocukların çevrelerindeki kişilerin sosyal ihtiyaçlarını anlamalarını kolaylaştırmaktadır (Jenkins, 2017, 1). Kuklalar, kostümler, oyuncak bebekler, evcilik oyuncakları, duyu oyuncakları çocukların sosyal duygusal gelişimini destekleyen oyuncaklar arasındadır (MEB, 2015).

Oyun Malzemelerinin ve Oyunağın Özbakım Becerilerine Katkıları

Çocuklar oyuncaklar yardımı ile günlük hayatta karşılarına çıkan becerileri öğrenebilmektedir. Fermuar çekme, ellerini yıkama, düğme ilikleme, giyinme, soyunma çocukların hayatların sıklıkla karşılarına çıkan özbakım becerileridir. Beceri kitapları, ipler, cırt cırtlar, mandallar çocukların özbakım becerilerine destek olabilecek oyuncaklardır (MEB, 2015).

Günümüzde çok farklı çeşitleri bulunan oyuncaklar türlerine, gelişim alanlarına ve yaşlarına göre farklı kategorilere ayrılmıştır. Scott (2010;aktaran Onur, 2016, 112) 1900-2000 yıllarında Amerika’da bulunan oyuncaklara yer verdiği kitabında, oyuncakları sınıflandırmamış fakat türlerine göre gruplara ayırmıştır. Bu gruplar; aksiyon figürleri, kumbaralar, karakter oyuncakları, tasarımcı oyuncakları, bebek evleri, bebekler, çiftlik oyuncakları, oyuncak silahlar, uçurtmalar, kaleideskop, oyuncak uçaklar, bilyeler, çok kültürlü oyuncaklar, kağıt bebekler, plastik bebekler, sallanan atlar, oyuncak ayılar, teneke oyuncaklar, oyuncak askerler, oyuncak trenler ve yo-yo gruplarıdır.

Hoorn ve arkadaşları, oyuncakları beş kategori altında toplamıştır. Tekrar hareketleri yapan nesneler duyu motor oyuncakları olarak adlandırılmıştır. Toplar, çingiraklar, sallanan atlar bu grubun içinde yer almaktadır. Çevrede var olan nesnelerin oyuncaklarına temsili oyuncak denmiştir. Hayvanlar, araçlar, mutfak eşyalar, bebekler bu grubun içine alınmıştır. Yeni nesneler elde edilebilen bloklar gibi oyuncaklar yapı oyuncakları kategorisine alınmıştır. Son olarak bisiklet, kaykay ve vagon gibi oyuncaklar hareketli oyuncaklar kategorisindedir (Hoorn vd., 2015, 370).

Kurbanova (2022) oyuncakları görünümlerine ve türlerine göre farklı kategorilere ayırmıştır. Bu kategoriler; resim tabanlı oyuncaklar, teknik oyuncaklar (makinalar, mekanizmalar), inşaat ve yapı malzemeleri oyuncakları, eğitici oyuncaklar, spor ve hareketli oyunlar için oyuncaklar (su, kum, halat, toplar), tiyatro ve dekoratif oyuncaklar (gölge ve kukla tiyatrolarından karakterler, dramatik performanslar için kostümler, Noel oyuncakları), melodik müzikal oyuncaklar ve el yapımı oyuncaklar ve oyun malzemeleri şeklinde yer almaktadır.

Kottman (2011, 90-91), oyun terapistlerinin odasında bulunması gereken oyuncakları kategorilere ayırmıştır. Bu kategoriler ailevi oyuncaklar kategorisinde içinde bebek oyuncakları, mutfak gereçleri gibi oyuncaklar, korkutucu oyuncaklar kategorisinde plastik canavarlar, dinozorlar, yılanlar gibi oyuncaklar, saldırgan oyuncaklar kategorisinde oyuncak silahlar, askerler gibi oyuncaklar, etkileyici oyuncaklar kategorisinde boyalar, yapıştırıcılar, hamurlar gibi oyuncaklar ve taklit oyuncakları kategorisinde kostümler, maskeler, yapı malzemeleri gibi oyuncaklar bulunmaktadır. Landreth (2012, 85-88) ise gerçek hayat oyuncakları, saldırganlığı serbest bırakan oyuncaklar ve yaratıcılığı serbest bırakan oyuncaklar olarak üç farklı sınıflama önermiştir.

Onur, Çelen, Çok, Artar ve Şener-Demir (1997) oyuncakları, alanyazında geçen türlerin bir derlemesi olacak şekilde türlerine göre 14 farklı kategoriye ayırmışlardır. Bu kategoriler:

- Bebekler/Hayvanlar/Yumuşak oyuncaklar
- Minyatür Nesneler
- Manipülatif Oyuncaklar
- Elektronik oyuncaklar
- El İşi Oyuncakları
- Eğitici Oyuncaklar
- Masa Oyunları
- Müzikli Oyuncaklar
- Hareketli Oyuncaklar
- Oyun Malzemeleri
- Güncel Kahramanlar
- Oyuncak Silahlar
- Maketler
- Diğerleri

Yavuzer (2018, 183-184) oyun malzemelerini türlerine göre beş grupta ele almıştır. Bu sınıflandırmaya göre;

1. Çocuğun ulaştığı, yakalayabildiği ve keşfettiği nesneler ilk grubu oluşturmaktadır. Çocuğun yakın çevresinde bulunan bu malzemelere su, toprak, çamur, boya örnek verilmektedir.
2. Çocuğun kendini yönetme ve yeteneklerini geliştirmesini sağlayan malzemeler ikinci grubu oluşturmaktadır. Bu malzemelere çamur, tebeşir, boya örnek verilmektedir.
3. Üçüncü grup malzemeleri çocuğun yaratıcılığını uyaran bebek, hayvan, bebek elbisesi malzemeleri oluşturmaktadır.
4. Çocuğu hayata hazırlayan yetişkinlerin kullandığı malzemeler dördüncü grubu oluşturmaktadır. Bu malzemeler süpürge, fırça, ev gereçleridir.
5. Beşinci grup malzemeler çocuğun fiziksel ve bilişsel gelişimine yardımcı olan inşa oyuncakları ve jimnastik araçlarıdır.

Oyuncaklar, çocukların ilgileri ve gereksinimleri doğrultusunda yaşlara göre de sınıflandırılabilir. Yeni doğanların en önemli oyuncakları kendi bedenleridir (Yalçınkaya, 1993). İlk üç ayda bebeklerin gözlerini uyaran nesneler gelişimine katkı sağlamaktadır. 6-9 aylık bebeklerin ilgileri sıradan ev eşyalarındadır (Ünver, 2005, 27). Bebekler başlarını tutmaya başladıkları zaman çevrelerini keşfedebilmek ve kaslarını güçlendirebilmek amacıyla nesnelere uzanmaya çalışmaktadır (O'Donovan & Melnyczuk, 2015, 28). Sesli ve hareketli oyuncaklar, mobiller, renkli küpler çocukların henüz olgunlaşmamış algılarının gelişmesine yardımcı olmaktadır (Ulutaş-Avcu, 2015; Ünver, 2005, 27; Yalçınkaya, 1993). İlk dokuz ayda müzik kutuları, bez oyuncaklar, kumaş kitaplar bebekler için uygun oyun araçlarıdır (Poyraz, 2003, 139).

Yürümeye yeni başlayan çocuklar çevrelerini keşfetmeyi sevmektedir. İtme-çekme ve yakalama-fırlatma yapabileceği yumuşak ve sağlam oyuncaklar, küpler, toplar, geçirmeli oyuncaklar çocukların yaşlarına uygun oyuncaklardır (Ulutaş-Avcu, 2015; Yalçınkaya, 1993).

1-2 yaşları arasındaki çocukların ilgisini müzik aletleri çekmektedir. Trompet, marakas gibi müzik aletleri hem satın alınıp kullanılabilir hem de ebeveynler ve çocuklar birlikte hazırlayabilmektedir (Ünver, 2005, 28). Göz alıcı renkli, yumuşak ve değişik sesler çıkaran çingiraklar bu dönem çocuklarının ilgisini çeken oyuncaklardır (Frost, Worthan &

Reifel, 2012, 120). 15-18 aylık çocuklarda taklitçilik gözlenmektedir. Çocuklar gerçek hayattan araçları simgelen minyatür nesneleri oynamaktan zevk almaktadır. İkinci yaşın sonlarına doğru çocukların doldur-boşalt etkinlikleri ile kule-köprü yapma etkinlikleri ilgilerini çekmektedir (Yalçinkaya, 1993). Çocuklar bu dönemde bebek, hayvan, tamir aletleri, kürek kova gibi minyatür nesneler ile salıncak, kum ve su havuzu gibi oyun araçları ile oynamaktan hoşlanmaktadır (Poyraz, 2003, 139; Ulutaş-Avcu, 2015).

Çocuklar 3-4 yaşlarına geldiklerinde büyük kas hareketlerini kullanabilecekleri oyuncaklar ile oynamaktan zevk almaktadır. Tırmanma, inme-çıkma, bisiklet sürme sevdikleri aktivitelerdir. İtmeli-çekmeli araçlar, boncuklar, büyük kutular, yapbozlar, çadırlar, traktörler, motosikletler, büyük yapı blokları, renkli resimli eşleştirme kartları, ritim çubukları bu dönem için uygun oyuncaklardandır (Frost, Worthan & Reifel, 2012, 123; Yalçinkaya, 1993). Aynı zamanda bu yaş döneminde çocuklar küçük kas becerilerini destekleyecek kil, tuz seramiği, düğmeli ve fermuarlı kumaşlar, bağlama oyuncakları ile oynamaktadır (Poyraz, 2003, 140).

3-4 yaşlarında çocuklar yoğurma maddeleriyle oynamaktan, resim yapmaktan, farklı boyutlarda tahtalarla oynamaktan, denge tahtaları ile oynamaktan keyif almaktadır (Egemen vd., 2004; Kaya, 2007, 5; Özkubat, 2016, 23). Dört yaş çocukları için 20-30 parçalı yapbozlar, giyilebilen oyuncaklar, kuklalar, kostümler, kum ve su oyuncakları uygun oyuncaklardır (Goodson, 1997'den aktaran Budak, 2016, 28-29).

5 yaş çocukları temsili oyunu hayatında azaltmıştır ve daha çok yetişkinlerle oyun oynamaktan zevk almaktadırlar. Parmak boyaları, kil, parmak kuklaları, bebekler, legolar çocukların oynamayı tercih ettikleri oyuncaklardır. Elişi oyuncakları ile oynamak çocukların yeteneklerini ortaya çıkarmaya yardımcı olmakta ve kendini ifade etmesine olanak vermektedir (Yalçinkaya, 1993). Bu dönemdeki çocuklar için 50 parçalı yapbozlar, dokuma tezgâhları, dartlar, eşleştirme oyuncakları basit bilgisayar programları uygun oyuncaklardır (Goodson, 1997'den aktaran Budak, 2016, 28-29).

6 yaşındaki çocuklar yapı-inşa oyuncaklarından, masa oyuncaklarından, kartlardan ve zeka oyuncaklarından, top, çember topaç gibi oyuncaklardan hoşlanmaktadır (Yalçinkaya, 1993; Poyraz, 2003, 142). Bu dönemde çocuklar her türlü oyuncak ile yeni oyunlar üretebilmektedir (Yalçinkaya, 1993).

Çocukların gelişim düzeyleri ile yaşları birbirinden farklı olarak ilerleyebilmektedir. Bu nedenle ebeveynler ve öğretmenler oyuncak tercihlerinde çocukların gelişim düzeylerini de

dikkate almalıdır (Kaya, 2007, 28). Bu nedenle oyuncaklar gelişim alanlarına göre de farklı gruplara ayrılmıştır.

Üç tekerli bisikletler, kaykaylar, ip merdivenler, sallanma oyuncakları, oyuncak evler çocukların büyük kas becerileni destekleyen oyuncaklardır (Doğanay, 1998, 36; Hoorn vd., 2015, 370; Poyraz, 2003, 143). Kuru boyalar, keçeli kalemler, kağıtlar, makaslar, yapıştırıcı, kil, hamur, plastirin, takmalı çıkarmalı oyuncaklar, desen panoları ve bulmacalar ise çocukların küçük kas becerilerini desteklemektedir (Erden, 2001, 53; Hoorn vd., 2015, 370). Çocukların yaratıcılık ve kurgu becerilerini günlük hayatta kullanılan nesnelerin minyatür halleri desteklemektedir. Evcilik setlerinde bulunan ocak, fırın, tencere, tava, musluk, çay takımları; doktor setlerinde yer alan stetoskop, ateş ölçer, şırınga; tamir setlerinde bulunan çekiç, çivi, testere, anahtar, matkap gibi oyuncaklar ve kitaplar hayal gücü becerilerini destekleyeme yönelik oyuncaklara örnek olarak gösterilmektedir (Hoorn vd., 2015, 370; Kaya, 2007, 13; Poyraz, 2003, 144). Legolar, bloklar, masa oyunları tekrar tekrar oynanabilmesi nedeniyle çocukların derin düşünmeleri sağlamakta ve zihinsel becerilerini geliştirmektedir. Çocukların duygularını rahatça yansıtabildiği kuklalar sosyal gelişimi desteklemek için önemli bir oyuncaktır (Chang, 2008, 11). Tahtadan, mıknaştan ve başka değişik malzemelerden yapılmış harf ve sayılar, saatler, domino, eklemli bulmacalar, karşılaştırma ve eşleştirme oyuncakları çocukların okuma yazma ve matematik becerilerini geliştirmeyi destekleyen oyuncaklardır. Doğada bulunan yaprak, toprak, ağaç parçaları, taş, deniz kabukları ile ayna, mıknaştı, büyüteç gibi araçlar fen becerilerini; marakas, tef, mızıka, ksilefon, davul gibi çalgı aletleri ise müzik becerilerini destekleyen oyuncaklardır (Kaya, 2007, 13; Poyraz, 2003, 145).

Oyun ve Oyuncakta Ebeveynler ile Öğretmenlerin Rolü

Çocukların tarih boyunca oyun oynadıkları, Antik Yunan uygarlığının öncesine kadar uzanan çocuk oyunları ile ilgili kayıtlar bulunması ile kanıtlanmıştır. Bu nedenle dünya üzerindeki bütün çocukların oyun oynadığı düşünülmektedir (Onur, 2016, 58-62).

Çocuğun yaşamında önemli etkileri olan yetişkinlerin oyun ve oyun malzemeleri hakkındaki düşünceleri, davranışları çocuklar için bazen oyunu destekleyen bazen de sınırlayan bir unsur olmaktadır (Onur, 2016, 58). Bu nedenle evrensel bir değer olan oyun zaman içinde değişime uğramıştır. Artar, Onur ve Çelen 2002 yılında iki köyde üç kuşak arasındaki ‘oyun’ kavramının değişimini inceledikleri araştırma ile birinci ve ikinci

kuşaktaki kişilerin üçüncü kuşaktaki kişilere göre daha sık ve çeşitli oyun oynadıkları sonucuna ulaşmıştır. Günümüzde eskiden artık malzemeler ile yapılan oyuncakların yerini sanayi tipi oyuncaklar ve açık hava oyunlarının yerini ise teknolojik oyunlar almıştır. Bununla beraber aileler dışarı çocuklarını tehlikelerin beklediği düşüncesi ile çocukların yanlarında yetişkin olmadan dışarıda oynamalarına karşı çıkmaktadırlar (Onur, 2016, 75). Clements (2004) tarafından yapılan araştırmada Amerikalı annelerin çalışma hayatları, güvenlik, dijital bağımlılık gibi endişeler nedeniyle çocuklarının açık havada kendi çocukluklarına kıyasla daha az oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bağlamda oyunu yöntem ve teknik olarak kullanarak pek çok araştırma yapıldığı görülmekle birlikte (Başara-Baydilek & Koçyiğit, 2015; Erbay & Durmuşoğlu-Saltalı, 2012; Farver, Kim & Lee-Shin, 2000; Howard, 2002; Keating, Fabian, Jordan, Mavers & Roberts; 2000; Parmar, Harkness & Super, 2004; Tuğrul vd., 2014; Whitebread, Caltman, Jameson & Londer, 2009; Wong, Weng & Cheng, 2011) bunun yanı sıra oyunu yetişkinlerin nasıl algıladığına ilişkin araştırmalar sonucunda da büyükanne ve büyükbabalar oyunu eğlence olarak niteledikleri (Tuğrul vd., 2014), annelerin oyunu eğlendiren, gelişimi destekleyen ve boş zamanları değerlendirmek için bir araç olarak gördükleri (Erbay & Durmuşoğlu-Saltalı, 2012), öğretmenlerin eğlendirici, öğretici bir araç olarak ifade ettikleri (Tuğrul vd., 2014) ortaya çıkmıştır. Çocukların oyun ile ilgili düşüncelerinin incelendiği çalışmalarda ise, bir etkinliğin oyun olabilmesi için içinde eğlence olması gerektiğini belirttikleri (Başara-Baydilek & Koçyiğit, 2015; Tuğrul vd., 2014), oyunun öğrenme alanı değil, yapılan işlerin öğrenme olduğu düşüncesinde oldukları (Howard, 2002) ve Hong Kong'da yaşayan çocuklar için oyun, neşeli aktiviteler ile ilişkili iken iş ve görev kavramları ise oyun dışı aktiviteler ile ilişkilendirdikleri (Wong, Weng & Cheng, 2011) sonucuna ulaşılmaktadır. Çocukların oyun tercihlerinin incelendiği bir çalışmada, çocukların en çok annelerinden ve öğretmenlerinden etkilendiklerini fakat bu etkinin olumsuz olduğunu belirtilmektedir. Çocukların gözünden anneler ve öğretmenler oyunlara bir engel olarak görünmektedir (Başara-Baydilek & Koçyiğit, 2015). Yapılan bu çalışmalar ile ailelerin, öğretmenlerin ve çocukların oyun hakkındaki görüşlerinin benzerlik içinde olduğu söylenebilmektedir.

Okul öncesi dönem çocukları için oyunun temel kahramanlarından biri olan oyuncakların, yapılan bir araştırma ile çocuk oyunları üzerinde bir fark yarattığı ortaya konulmuştur (Trawick-Smith, Wolff, Koschel & Vallarelli, 2014). Çocukların oyuncağa ilişkin görüşlerinin alındığı çalışmada, oyuncağında yine oyun etkinliği gibi eğlenceli olması

gerektiği ve oyuncak denilince akıllarına gelen ilk oyuncakların araba ve bebek olduğu ortaya çıkmıştır (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012). Son yıllarında çocukların oyuncak tercihleri üzerine yapılan araştırmalarda genellikle cinsiyete bağlı oyuncak seçimi üzerinde durulmaktadır (Boe, 2014; Cherney, 2006; Cherney & Dempsey, 2010; Dinella, Weisgram & Fulcher, 2016; Escudero, Robbins & Johnson, 2013; Mertala vd., 2016; Nelson, 2005; Todd, Barry & Thomessen, 2017; Weisgram, Fulcher & Dinella, 2014; Yağan-Güder & Alabay, 2016). Dinella, Weisgram ve Fulcher (2016) tarafından Amerika’da yapılan araştırmada çocukların cinsiyetten bağımsız nötr oyuncaklara daha çok ilgi gösterdiği, Yağan-Güder ve Alabay (2016) tarafından Türkiye’de yapılan araştırmada ise çocukların yaşları ilerledikçe oyuncak tercihlerinde cinsiyetçi davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra çocukların oyuncak tercihlerinin oyuncak kategorilerine göre incelendiği çalışmalardan Türkiye’de yapılan bir araştırmanın sonucuna göre çocukların çoğunlukla minyatür nesneler, güncel kahramanlar ve hareketli oyuncakları tercih ettikleri (Budak, 2016), Litvanya’da yapılan bir araştırmada ise çocukların modern oyuncakları, popüler çizgi film karakterlerinin yer aldığı figürleri diğer oyuncaklara kıyasla daha çok tercih ettikleri ortaya konmuştur (Klemenović, 2014). Çocukların okulda serbest zamanda tercih ettikleri oyuncaklar ise sanat materyalleri, eğitici oyuncaklar, minyatür nesneler ve legolar olmuştur (Özdemir, 2014).

Çocukların yakın çevresinde olan ebeveynlerin ve öğretmenlerin oyuncak ile ilgili görüşleri (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012; Colic, Milosevic & Colic, 2018; Doğanay, 1998; Giren & Durak, 2015; Güvenç & Demircili, 2018; Özyeşel-Cinel, 2006; Tezel-Şahin, Balcı, Aydın-Kılıç & Yazar, 2015; Ummanel, 2017) ve oyuncak tercihleri (Arıkan & Karaca, 2004; Bolışık, Bal-Yılmaz, Yavuz & Tural-Büyük, 2014; Holland, 2008; İkiz, Ülker-Atav, Uyar & Yakar, 2018; Ulutaş-Avcu, 2015; Ünver, 2015; Yıldırım-Hacıbrahimoğlu, Tanju-Aslışen & Darıca, 2016) çeşitli araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Bu bağlamda annelerin ve öğretmenlerin oyuncakların çocukların üzerindeki gelişimine olan etkisini vurguladıkları (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012; Doğanay, 1998; Giren & Durak, 2015), babaların görüşlerinin de annelerin ve öğretmenlerin görüşleri ile paralellik gösterdiği görülmektedir (Doğanay, 1998). Annelerin, öğretmenlerin ve çocukların oyuncak denildiğinde akıllarına ilk gelen oyun materyalleri ise aynıdır; araba ve bebek (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012). İkiz, Ülker-Atav, Uyar ve Yakar (2018) ailelerin oyuncak satın alırken en çok oyuncağın eğitici olmasına dikkat ettikleri, kız çocukları için bebek ve erkek çocukları için araba tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Benzer şekilde 0-2 yaş çocuğuna sahip olan aileler oyuncak seçerken yaşı ve gelişime uygunluk, güvenlik ve eğitici olması konularını önemsemektedir (Ünver, 2015).

Oyuncağın gelişim ve değışimi tarih ilerledikçe ve kültür değıştikçe farklılaştığı düşünölse bile oyuncak ile ilgili algılar çocuğın yakın çevresi ile benzer şekilde ilerlemektedir. Bu nedenle çocuğın yakın çevresinde bulunan kişilerin oyuncak algısının çocukların oyuncak ile ilgili düşüncelerini de etkilediğı söylenebilmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarının oyunlarından biri olan resim, çocukların iç dünyalarını yansıtmaya yardımcı olmaktadır. Bu nedenle resim çizme etkinliğı tıpkı oyun ve oyuncak gibi çocukların dünyasında önemli bir aktivitedir.

Çocuk Resimleri

Çocuklar kağıt üzerine kalem ile bir iz bırakması sonucunda resim çizme serüvenine başlamaktadır. İlk resimlerde bir durumu anlatma veya sembolleştirme durumuna rastlanmamaktadır. Çocuklar resim ile kağıt üzerindeki izleri ve kalemin ucunun hareket edişini keşfetmekte, bu durumu yeni bir oyun olarak görmektedir (Avcı, 2000, 101). Çocukların yaşadıkları ortama ait düşünceleri ve duyguları resim yolu ile göstermekte, resimlerini çevresine kendini anlatmak amacıyla çizmektedir (Bostancı, 2006, 53). Bu nedenle çocuk resimleri, çocukları tanımak için bir fırsat olarak görölmektedir. Çocuğın kendini en rahat ifade ettiğı biçim olan resimler, çocukların gördüklerinin ve yorumladıklarının birer yansıması olmaktadır (Akman, 2014, 48)

Tarihte çocuk resimlerinin incelenmesinden önce, 20.yüzyılın ilk yıllarında Avrupa’da akıl hastalarının resimleri incelenmiştir. Bu dönemde düşünürlerin çoğı akıl hastalıklarının teşhislerini resim yoluyla tanılanabileceğine inanmaktadır. Çocuk resimlerine olan ilgi ise akıl hastalarının resimlerine ilgisinden ve ayrıca Freud ile Jung’un çalışmalarından sonra önem kazanmıştır. Freud, kişilerin bastırılmış duygularının rüyalar veya resim yoluyla sembolize edildiğini düşünmekte, kişilerin resim yoluyla iç dünyasını yansıttığına inanmaktadır. Jung ise imge ve ruh arasındaki ilişkinin önemine vurgu yaparak kişileri resim çizmeye teşvik eden bir yaklaşıma sahiptir. Çocuk resimleri ile ilgili yapılan ilk çalışmalar, resim ve zeka arasındaki ilişki üzerine yapılmıştır (Malchiodi, 2013, 24-29). Takip eden uzun zaman boyunca da çizimler bilişsel ve duygusal gelişimin bir değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır (Dockett & Perry, 2005). Kişilerin deneyimlerini ve ruh hallerini yansıttığına inanılan ve ‘yansıtmacı resimler’ olarak adlandırılan resim

testleri geliştirilmiştir. Buna bağlı olarak Goodenough Bir İnsan Çiz testini, Buck, Ev-Ağaç-İnsan testini geliştirmiştir (Malchiodi, 2013, 24-29). Bu yıllarda çizimlerde, çocukların deneyimlerine ve yorumlamalarına daha az önem verilmiştir (Dockett & Perry, 2005).

Piaget, çocuk resimlerinin yaşadığımız dünyanın onların zihinlerinde oluşan yansıması olduğu görüşündedir (Köseoğlu, 2015). Çocuklar yaptıkları resimlere bilinçli ya da bilinçsiz olarak belirli anlamlar yüklemektedir. Bu nedenle çocukların kendilerini ifade etmesinde önemli bir yol olarak resim yapma görülmektedir. Çocuklar resim yaparak problem çözme becerilerini geliştirebilmekte, düşüncelerini kolay bir şekilde yansıtabilmekte ve resimlerine kendilerinden bir özellik katabilmektedir (Malchiodi, 2013, 23). Çizim yapmanın çocukların görüşlerini ve düşüncelerini hem eğlenceli hem de yaratıcı biçimde ifade etmelerini sağlamaktadır (Nyberg, 2019). Bu nedenle çocukların yapmaktan hoşlandıkları etkinliklerden olan resim çizme, çocuğun duygu ve düşünceleri hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Çocukların uğraşmaktan keyif aldıkları resim çizme çalışmaları, gelişimleri ile birlikte farklılaşmaya başlamaktadır. Bu bağlamda Lowenfeld, çocukların resimlerinde görülen gelişimleri sınıflandırmıştır (Ercivan-Zencirdi, 2012; Geyik, Çalışkan & Bay, 2018).

Karalama evresi, 18 aylıktan yaklaşık üç yaşına kadar sürmektedir. Çocukların kitap, kağıt, duvar gibi herhangi bir nesne üzerine ilk işaretini koymasıyla başlayan (Malchiodi, 2013, 106) bu evre alıştırma ve oyun aşaması olarak görülmektedir (Yavuzer, 2019, 33). Çocukların el ve göz koordinasyonu ve kaslarını yöneterek kullanmaya başladığı bu dönemde keşif amacıyla çizmeye başlamaktadır (Collado, 1999). Bu evre ilk şekillerin çıktığı döneme kadar sürmektedir (Karaman & Köksal-Akyol, 2011). Çocuklar tarafından yapılan ilk karalamalar belirsiz, bilinçsiz ve kontrolsüz biçimde meydana gelmektedir. Çocuklar ilk denemelerini yaparken gelişigüzel biçimde herhangi bir alanı karalamaktadır. Bu karalamalarda herhangi bir nesne ile karalama arasında ilişki görülmemektedir (Artut, 2007, 36-37). Bu dönemde çocukların yaptıkları karalamalar yetişkinler tarafından anlamsız olarak nitelendirilmekte olsa bile çocuklar ağız, el-kol hareketleri ile kendilerini ifade etme yeteneklerini geliştirmektedir (Malchiodi, 2013, 109).

Şema öncesi dönem, 4-7 yaşlarını kapsayan bu dönemde çocukların duygu ve düşünceleri resme somut olarak yansımaktadır. Çocukların çizimlerine yansıttıkları figürlerde duyguları ağırlıkta ve genel olarak görüşlerini öznel yansıtmaktadırlar (Yavuzer, 2019, 41).

Bu dönemin başında çocuk resimlerin daire, dörtgen, üçgen gibi şekillerin olduğu karmaşık desenler bir başka deyişle ‘mandala’lar görülmektedir (Kellogg, 1969’dan Aktaran; Malchiodi, 2013, 121). Çocukların her resimlerinde aynı nesneyi farklı farklı biçimlerde çizmeye başlama çabası bu dönemin sonlarına doğru azalmaktadır (Kehnemuyi, 1995, 23). Dört yaşlarından sonra çocuklar renkli, canlı, parlak, fosforlu araçlara ilgi göstermektedir. Ayrıca çocuklar bu dönemde büyük bir kafa figürü ile kafadan çıkan kol ve bacakların olduğu insan figürü çizmektedir (Artut, 2007, 46-47).

Şematik dönem, 7-9 yaşları arasını kapsamaktadır. Çocuklar kendilerine ait insan şeması oluşturmuştur (Kehremuyi, 1995, 25). Çizimlerde perspektif oluşmaya başlamakta ve resimde anlatılan olaylar bir kompozisyon çevresinde oluşmaktadır (Savaş, 2014, 43-44). Çocuklar bu evrede genel olarak nesneleri yer çizgisine oturmuş çizebilmekte fakat derinliği yansıtamamaktadır. Aynı zamanda nesneleri üç boyutlu çizmeye çalışmaktan doğan ‘üstüne katlama’ çizimi de görülmektedir (Lowenfeld, 1942 ve Lowenfeld & Brittain, 1982’den Aktaran; Malchiodi, 2013, 128). Çocuklar nesneleri kuşbakışı çizmeye ve görünen tüm yüzeyleri kağıda aktarmaya çalışmaktadır. Ayrıca bu dönemde mekanların ve nesnelerin içlerini çizdikleri ‘röntgen’ resimler de görülmektedir (Winner, 1982’den Aktaran; Malchiodi, 2013, 129). Çocuklar bir evin içinde yer alan nesneleri veya bir insanın içindeki organları resimlerine yansıtmaktadırlar.

Gerçekçilik dönem, 9-12 yaşlarına gelen çocuklar yaşadıkları toplumun parçası olarak çizimlerine sosyal durumları yansıtmaktadır (Yavuzer, 2019, 65). Bu dönemde çocuklar detaylara dikkat etmektedir. Gerçeğe ve kurallara uygun şekilde resim yapmaya çalışan çocuklar renkleri de gerçeğe uygun renklerden seçmektedir (Karaman & Köksal-Akyol, 2011). Cinsiyete bağlı gruplaşmaların başladığı bu dönemde, kız çocuklarının kıyafet ve erkek çocukların ise savaş içerikli resimler çizdikleri görülmektedir (Kehnemuyi, 1995, 28). Bu yaşlardaki çocuklar genellikle kendilerini sanatsal olarak yetersiz görmekte ve resme olan ilgilerini zamanla kaybedebilmektedir (Punch, 2002).

Doğalcılık dönemi, ergenler bu dönemde renge, konuma ve ayrıntıya çizdikleri resimlerde çok önem göstermektedir (Yavuzer, 2019, 67). Birçok yetişkinin ulaşamadığı bu evrede (Savaş, 2014, 47), kişiler dikkat ve odakla çizdikleri resimlerde başarılı olabilmektedir (Karaman & Köksal-Akyol, 2011).

Çocukta resmin gelişim evreleri incelendiğinde genel anlamda, çocuklar büyüdükçe resimlerinin daha gerçekçi, ayrıntılı olmaya başladığı görülmektedir. Oyun olarak başlayan

resim çizme aktivitesi okul öncesi dönemde çocukların iç dünyalarını yansıtan bir araca dönüşmektedir (Yavuzer, 2019, 31-33-41). Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuk çizimleri araştırmacılar tarafından değerlendirme aracı olarak kullanılabilmektedir.

Değerlendirme Aracı Olarak Resim

Çocuk resimlerini bir değerlendirme aracı olarak ele alan çalışmalar, resimleri dört farklı yaklaşım doğrultusunda incelemişlerdir. Çocuk resmini kuramsal açıdan inceleyen dört temel görüş içeren gelişimsel, projektif, sanatsal ve sembolik yaklaşımlar olmak üzere dört temel başlık altında toplanmıştır (Avcı, 2000, 75).

Gelişimsel Yaklaşım: Bu yaklaşımın temelinde çocukların çizim yapmayı oyun olarak gördükleri düşüncesi hakim olmaktadır. Gelişimsel yaklaşımda, araştırmacılar çocukların resim yapma nedeni olan oyunu çeşitli kuramlarla açıklamaya çalışmaktadır (Yavuzer, 2019, 23).

Fazla Enerji Kuramı (Schiller, 1875'ten aktaran Yavuzer, 2019, 24) çocukların içlerinde var olan enerjinin oyun yoluyla dışarı atıldığını öne sürmektedir. Fakat bu kuram çok az bedensel enerji harcanan çizimin neden yapıldığı konusunda bir görüş ileri sürememiştir. Alıştırma Öncesi Kuram (Gross, 1901'den aktaran Yavuzer, 2019, 24) çocukların resim çizmelerinin ileriki zamanlarda yeteneklerini kullanabilmeleri için fırsat olanağı sağladığını ileri sürmektedir. Yenileme Kuramı'na göre ise çizimin içgüdüsel etkinliklerin ön çalışması olduğu görüşünü savunmaktadır (Yavuzer, 2019, 24).

Luquet, çocukların gelişimlerini resimler aracılığıyla incelemektedir. Çocukların resimlerini beş gelişim aşamasına ayırarak incelemektedir. İlk aşama 'Saf Karalama'da çocuklar ilk karalamalarını gerçekleştirmekte, desen algısını fark etmektedir. İkinci aşama 'Yorumlu Karalama'da çocuklar yapmış oldukları çizgilere anlam yüklemeye başlamaktadır. Rastlantısal olan bu yorumlar psikolojik açıdan önem arz etmektedir. 'Başarısız Gerçeklik' döneminde çocuklar ne çizmek istediklerini bilirler fakat resmin üzerindeki çizgiler doğru konumlandırılamamaktadır. 'Zihinsel Gerçeklik' aşamasında çocukların resimlerindeki çizimler normalde görülme bile onların bildiği öğelerden oluşmaktadır. Beşinci aşama 'Görsel Gerçeklik' döneminde ise çocuklar görülenleri çizmektedir (Avcı, 2000, 80; Barraza, 1999; Yavuzer, 2019, 25).

Luquet tarafından yapılan bu sınıflandırmadan etkilenen Piaget (Avcı, 2000, 80), herhangi bir resim kuramı öne sürmemektedir. Piaget, çocukların içinde bulundukları yaşamın

zihinlerinde yer alan temsillerin bir yansıması olarak çocuk resimleri işaret etmektedir. Piaget'e göre resimler, sembolik oyun ve zihinde yer alan imgeler ile meydana gelmektedir. Kısacası Piaget için resimler zihnin kağıda yansıması olarak nitelendirilmektedir (Yavuzer, 2019, 24).

Burt ise çocuk resimlerinin zeka düzeyini belirlemede bir ölçüt olduğunu düşünmektedir. Ayrıca resmin amacının sadece dilin kısıtlı kullanımından kaynaklı iletişimi geliştirmek değil aynı zamanda da çocuğun duygusal ve bilişsel gelişimine katkı sağlamak ve kurgulama becerisini geliştirmek olduğunu düşünmektedir (Batı, 2012, 68)

Projektif(Klinik) Yaklaşım: Bu yaklaşımın temel noktası psikoanalitik kurama dayanmaktadır (Yavuzer, 2019, 24). Freud, kişilerin unuttuğu ve zihninde bastırdığı anıların, rüyalar ya da resimler aracılığıyla ortaya çıkacağını öne sürmektedir. Jung ise resim anlatımlarının psikolojik özellikleri ile ilgilenmektedir (Malchiodi, 2013, 25).

Çocuk resmi üzerine yapılan klinik araştırmalar, resimlerin zeka düzeyini ölçmede bir araç olarak kullanması ile başlamaktadır. Öncelikle Burt (1921), ardından Goodenough (1926) ve sonrasında Harris (1963) çocuk resimlerinde insan figürü çizimini zeka yaşı ile ilişkilendirerek incelemektedir. Goodenough geliştirdiği Bir İnsan Çiz testinin çocukların zekasının yanı sıra kişilikleri ile ilgili özellikleri de yansıttığını ortaya koymuştur. Ardından araştırmacılar çocuk resimlerinde yer alan insan figürünün çocukların kendileri ile ilgili ve çevrelerindeki diğer insanlar ile ilgili önemli bilgileri algıladıkları ve yansıttıkları görüşünü benimsemeye başlamışlardır (Malchiodi, 2013, 26-27).

Projektif yaklaşımda kullanılan teknikler kişinin iç dünyası ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler edinmek amacıyla kullanılmaktadır. Kişiye verilen uyarıcılar genellikle belirsiz, karmaşık, noksan olmakta ve kişiden bu uyarıcıları tanımlaması, anlamlandırması beklenmektedir. Bu 'yansıtma' süreci kişinin içinde var olan duyguların ve düşüncelerin dışarı çıkmasını sağlamaktadır (Metin, 2009, 21). Klinik yaklaşımda sanatın sonucundan ziyade yaratım süreci ile daha yakından ilgilenilmektedir (Batı, 2012, 69). Günümüzde de çocukların psikolojik tanı almasında ve kişiliğinin derinine inilmesinde araç olarak kullanılan yöntemlerden biridir (Koçyiğit-Özlü, 2015, 17).

Sanatsal (Artistik) Yaklaşım: Çocuk resimlerini estetik boyutta değerlendiren bu yöntemde, çocuğun iç dünyasına ait olan semboller, simgeler sanatsal açıdan değer kazanmaktadır (Batı, 2012, 73).

Kellog çocukların resim yaparken aldıkları zevki ‘motor’ ve ‘görsel’ olmak üzere iki farklı yaklaşımla incelemektedir. Kellog’a göre motor zevk resim çizme anında alınan zevk iken görsel zevk resmin sonucunda yaşanan zevktir. Daire, çapraz gibi temel biçimlerin evrensel olduğunu savunan Kellog, her kültürden gelen çocuğun resminde bu temel biçimlerin yer aldığını öne sürmektedir (Yavuzer, 2019, 27). Piaget çocukların sanatsal gelişimlerini incelediği çalışmasında çizimlerin aynı aşamada ülkeden ülkeye ve kültürden kültüre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır (Yıldırım, 2018, 29). Çocukluğun erken döneminde çizimlerde benzerlik yaşansa bile beş-altı yaşından sonra resimlerde kültürel öğeler yer almaya başlamaktadır (Toku, 2001). Yaş ile birlikte çocuğun sanatında gelişmeler görülmekte bununla birlikte ilk dönemdeki bazı özellikler devam etmektedir (Yavuzer, 2019, 28).

Sembolik Yaklaşım: Sembolik yaklaşımda kuramcılar çocuğun yaşamışlığını kağıda aktardığını ileri sürmektedir. Resimlerin görevi kişinin sadece zekasını yansıtmak değil aynı zamanda duygu durumunu da yansıtmaktadır. Resimler, çizen kişinin hem geçmişine hem de şu anki haline dokunmaktadır (Dilci, 2014, 142; İpek, 2014, 86)

Bu yaklaşımda araştırmacılar resmin bir objenin kopya edilmesi değil kişinin iç dünyasını açıklama şekli olduğunu savunmaktadır. Resim bir deneyimi yansıtmakta ve doğrudan ortaya konulamamaktadır. Sembolik yaklaşıma göre çocukların deneyimlerini ve ilgilerini sembolleştirebileceği resimler ortaya çıkarmanın çocukları tatmin etmektedir (Yavuzer, 2019, 31).

Resimler, kişilerin zihninde neler olduğu hakkında fikir sahibi olunmasını sağlayan araçlardan biridir (Vaela, 2005, 276). Bu bağlamda resimde kullanılan her bir öğe önem kazanmaktadır. Resmin içeriğinde yer alan insan figürü ve detayları, ev figürü ve detayları ile kullanılan renk ve çizgiler de resmin dikkat edilecek genel özelliklerindendir (Geyik, Çalışkan & Bay, 2018). Çocukları zihinlerinde yer alan düşünceleri ve içlerinden geçirdikleri duyguları, resimlerine kullandıkları renkler aracılığıyla yansıtmaktadır (Burkitt, Borret & Davis, 2003).

Okul öncesi dönem çocuklarının kişisel beğenilere göre renkleri kullanma eğiliminden dolayı, renk kullanımına psikolojik anlamlar yüklenmektedir (Savaş, 2014, 48). Bununla birlikte cinsiyet ve davranış biçimleri renk seçiminde farklılıklar yaratmaktadır. Kız çocukları, erkek çocuklarına nazaran renk kullanımına daha özen göstermektedir. Uyumlu, sıcakkanlı, işbirliğine yatkın kişilerin sıcak renkleri tercih etmekte ve uyumsuz, çekingen

kişilerin ise daha çok soğuk renkleri tercih etmektedir (Yavuzer, 2019, 52). Bu bağlamda yapılan bir araştırma sonucunda çocukların, olumlu olarak gördükleri çizimlerde kullandıkları renkler ile olumsuz olarak gördükleri çizimlerde kullandıkları renkler farklılık göstermektedir. Bununla birlikte çocukların olumsuz olarak nitelendirdikleri çizimlerde siyah ile boyama yapma eğiliminde oldukları ortaya çıkmıştır (Burkitt, Borret & Davis, 2003).

Çocuk resimlerinde yer alan bazı renkler ve bu renklere yüklenen anlamlar aşağıda verilmiştir (Geyik, Çalışkan & Bay, 2018; Savaş, 2014, 51-54);

Sarı renk çocuk resimlerinde parlaklığı, enerjiyi ve ışığı yansıtmaktadır.

Turuncu renk evham duygusunu yansıtmaktadır.

Kırmızı renk çocuğun içinde bulunan öfkeyi ve saldırganlık duygusunu ifade edebilmektedir.

Pembe renk resimlerde olumlu, telaşsız ve romantik duyguları yansıtmaktadır.

Mor renk zenginliği ve ihtişamı simgelemektedir. Çocuklar yapamayacağını düşündükleri sorumluluklar aldıklarında resimlerinde endişeyi mor renk ile yansıtmaktadır.

Mavi renk resimlerde dinginliği ve ahengi temsil etmektedir.

Yeşil renk ise kişileri rahatlatmaktadır. Resimlerde ise bereketi, tazeliği temsil etmektedir.

Kahverengi hüznün ve ayrılığı yansıtmaktadır. Resimlerde kullanılan kahverengi ise çocuğun destek ve korunmaya olan isteğini dile getirmektedir.

Çizim tekniği, çocukların kendilerini daha rahat ifade etmesine olanak sağlaması nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılmaktadır (Selwyn, Boraschi & Özkula, 2009). Özellikle son on yılda araştırmacılar tarafından somut ve soyut pek çok kavram çocuk resimleri aracılığıyla incelenmiştir (Aksoy & Baran, 2010; Batı, 2012; Chang, 2012; Dağlıoğlu, 2011; Deniz, 2020; Ehrlen, 2009; Sadık, Çakan & Artut, 2011; Sapsağlam, 2017; Yukay-Yüksel, Canel, Mutlu, Yılmaz & Çap, 2015). Çocukların ‘sorumluluk’ kavramını olumlu algıladıkları (Sapsağlam, 2017), ‘çevre’ kavramını ise yaşadığı çevrede gördüklerini resmederek gösterdikleri araştırmalar çizim tekniği kullanılarak incelenen kavramlardan olmaktadır. Benzer şekilde çocukların iç dünyasını yansıtan çocuk resimlerinde, çocukların duyguları çeşitli araştırmacılar tarafından incelenmiştir (Brechet & Jolley, 2014; Crawford, Gross, Patterson & Hayne, 2011; Güngör-Aytar, Kara-Eren,

Aşkan & Şahin, 2019; Günindi, 2015; Tozduman-Yaralı, Özkan & Güngör-Aytar, 2016; Özkan, 2014). Okul öncesi dönem çocuklarının ‘sevgi’ duygusunu resimlerine mutlu görüntüler ve çevrelerinde bulunan kişiler olarak yansıttıkları sonucuna ulaşılmıştır (Günindi, 2015). Bununla birlikte Yeni Zelanda’da yapılan bir araştırma da ise çocukların duygular ile ilgili kişiler olayları çizdikleri ve her zaman kullandıkları renkleri tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Crawford, Gross, Patterson & Hayne, 2011). Çocukların aile ile ilgili görüşleri de çizim tekniği kullanılarak incelenmiştir (Akgün & Ergül, 2015; Çetin, 2018; Kaynak & Temel, 2015; Ketenci, 2015). Çocukların aile kavramını aynı evde yaşayan, kan bağı bulunan kişilerin oluşturduğu topluluk, çekirdek aile tipi olarak yansıttığı (Kaynak & Temel, 2015) ve özel gereksinimli çocukların aile resimleri incelendiğinde ise normal gelişim gösteren çocuklarla benzer süreçler yaşadığı fakat ifade ederken zorlandığı (Çetin, 2018) sonuçlarına ulaşılmıştır. Çizim tekniği olarak incelenen resimlerin yanı sıra, çocuk resimlerinin özellikleri ve içerdiği temalar da incelenmiştir. Çocukların resimlerine hayal gücünü yansıttıkları, hayatında var olan durumları, endişelerini ve hissettiklerini çizdikleri (Hsu, 2014), 4-6 yaş kız ve erkek çocuklarının benzer özellikte resim çizdikleri görülmüştür (Yıldız-Çiçekler & Öner-Koruklu, 2013).

Duncan (2013) yaptığı çalışmada çocuk resimlerinde çocukların oyuna bakış açılarını ve çizim yönteminin çocukların düşüncelerine erişme potansiyelini incelemiştir. Araştırmacı İskoçya’da yaşayan 4 yaşlarında dört kız ve dört erkek olmak üzere sekiz çocuğu, iki sefer ziyaret etmiştir. Araştırmacı, ziyaretlerinin ilkinde çocuklarla vakit geçirmiş, isteyen çocuklar resim yapmıştır, ikinci ziyaretinde ise ‘Oyun kelimesini duyduğunuzda aklınıza gelebilecek bir şey çizecek misiniz?’ şeklinde soru yönelterek çocukları çizime yönlendirmiştir. Çocuklar serbest çizimlerinde aile etkinlikleri, farklı bağlamlarda oyun resmederken, yönlendirilme ile yaptıkları çizimlerde nesneler ve oyuncaklar resmettikleri gözlemlenmiştir. Karaman ve Köksal-Akyol (2011) tarafından dört-beş yaş grubunda 132 çocukla yapılan çalışmada ise okul öncesi dönem çocuklarından ‘oyuncak’ çizimleri istenmiştir ve bu çizimler çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Kız çocuklarının resimlerinde genellikle bebek, erkek çocuklarının resimlerinde genellikle araba çizdiği bulunmuştur. Bununla birlikte çocuğun cinsiyeti ile oyuncak sayısı, resimde oyuncağa pozisyonu ve şiddet içerikli olma durumu arasında da anlamlı bir bağımlılık olduğu bulunmuştur.

Oyun ve oyuncağın çizime yansması ile ilgili yapılan bu araştırmalarda, çocuğun oyun ve oyuncak algısına yer verilmiş fakat aileler ve öğretmenlerin oyuncak algısı birlikte incelenmemiştir.

Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde okul öncesi öğretmenleri, anneler, babalar ve çocuklar ile oyun ve oyuncak ile ilgili yapılan araştırmalar yer almaktadır.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Soydemir-Sezer 2011 yılında yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmen ve ebeveynlerinin birbirlerini ve okul öncesi çocuklarını nasıl algıladıklarının metaforlar yoluyla incelenmiştir. Araştırma Konya ilinde 2010-2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarında kayıtlı 5-6 yaş çocukların 127 ebeveyni ile bağımsız anaokulları ve ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında görev yapan 87 öğretmenden oluşmaktadır. Ebeveynlere “Okul öncesi öğretmeni..... benzer. Çünkü.....”, “Çocuğum..... benzer. Çünkü.....”; öğretmenlere “Okulöncesi öğretmeni..... benzer. Çünkü.....”, “Öğrencilerim..... benzer. Çünkü.....”, “Öğrencilerimin ebeveynleri (veliler).....benzer. Çünkü.....” formları dağıtılmıştır. Ebeveynler ve öğretmenlerin çocuklara ilişkin algıları çocukların hoş ve değerli bir varlık olduğu (armağan, gökkuşağı, inci), boş bir zihne sahip oldukları (kağıt, toprak, hafıza kartı), gelişme ve büyüme sürecinde (fidan, tohum, çiçek) oldukları ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin okul öncesi öğretmenine yükledikleri algılar bilgi aktarmak (kitap, ışık, su), öğrencileri şekillendirmek(heykeltıraş, inşaat ustası, ressam) ve öğrencilerinin karakterlerini geliştirmek (anne, psikolog, bilge şahsiyet) olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin kendi mesleklerine ilişkin algıları bilgi aktarmak (mum, su, ışık), öğrenciyi şekillendirip biçimlendirmek (heykeltıraş, sanatçı), öğrencilerin karakterlerini geliştirip yeni nesli hazırlamak olduğu ortaya çıkmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin ebeveynlere karşı olumsuz algıya (acımasız jüri üyesi, çıkmaz sokak, leke) sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Adak-Özdemir ve Ramazan 2012 yılında yaptıkları çalışmada çocukların, annelerin ve öğretmenlerin oyuncağa bakış açılarını incelemiştir. Katılımcıların oyuncaklar ile ilgili görüşlerine yönelik dört benzer sorudan oluşan bir görüşme yapılmıştır. Bu sorular

oyuncağın tanımı, oyuncak seçimi, oyuncak algısı ve oyuncaya ilişkin duyguları içermektedir. Çocuklar oyuncayın oyun aracı olmasına, anneler ve öğretmenler ise gelişimsel yönüne vurgu yapmıştır. Oyuncak denilince akla gelen ilk iki oyuncak nedir sorusuna ise hem öğretmenler hem anneler hem de çocuklar araba ve bebek cevabını vererek ortak sonuca ulaşmıştır.

Başara-Baydilek ve Koçyiğit'in 2015 yılında yaptıkları çalışmada çocukların oyun algısı incelenmiştir. Oyun kavramı okul öncesi dönem çocuklarının çektikleri fotoğraflar ve bu fotoğraflara yükledikleri anlamlar ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda çocukların gözünde bir etkinliğin oyun olabilmesi için etkinliğin içinde oyuncak olması, çocuğun oyuncakla teması olması, eğlenceli olması, planlamanın çocuklar tarafından yapılması gerekmektedir.

Giren ve Durak 2015 yılında okul öncesi öğretmenlerin 'oyuncak' kavramına yönelik algıları metaforik olarak incelenmiştir. Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı anaokulları ve anasınıflarında çalışan 74 okul öncesi öğretmenine "okul öncesi dönem çocuğu için oyuncak.....gibidir, çünkü" sorusu sorulmuştur. Yapılan çalışmanın bulgularında oyuncak kavramına ilişkin 48 farklı metafor bulunmuştur. En çok üretilen metafor arkadaş'tır (%14.8). Birden fazla sıklıkla üretilen metaforlar; arkadaş, araç, gelişim aracı, hayatın vazgeçilmezi, dost, çocuğun annesi, kardeş, yemek, hayal gücü, eğlence, eğlence aracı, ekmek ve materyaldir.

Tezel-Şahin, Balcı, Aydın-Kılıç ve Yazar 2015 yılında yaptıkları çalışma ile Erzurum ilinde yaşayan annelerin oyun ve oyuncak ile ilgili görüşlerini araştırmıştır. Şehir merkezinde ve kırsal bölgede yaşayan annelerin görüşleri ile anket yolu ile alınmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda kırsal bölgede yaşayan çocukların evde daha çok televizyon ile, şehirde yaşayan çocukların ise oyuncak ile vakit geçirdiği; şehir merkezindeki anneler çocuklarını ödüllendirmek için oyuncak alırken kırsal bölgede yaşayan annelerin çocuklar istediği için oyuncak aldığı ve hem kırsal hem de şehir merkezindeki annelerin çocukları ile ara sıra oyun oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Geyik, Çalışkan ve Bay 2018 yılında yaptıkları çalışmada çocukların okul algılarının anaokulu ve anasınıfı devam etme durumları ve cinsiyete göre değişimleri ortaya konmuştur. Çocuklarla, aileleriyle ve öğretmenleriyle görüşmeler yapılmış, çocuklardan birer hafta arayla okulunu ve okulunda kendisini çizimleri istenmiş, resimler doküman olarak incelenmiş ve çocukların sınıf içerisinde etkinliklere katılımları araştırmacılar

tarafından gözlenmiştir. Araştırmada görüşme, gözlem ve çocukların resimlerinin incelemesi sonucunda 20 çocuktan 12'sinin okul algılarının olumlu yönde olduğu, 8 çocuğun ise olumsuz okul algısına sahip olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçları çocukların okul algılarının anaokulu ve anasınıfına devam etme durumuna ve cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını sonucuna ulaşılmıştır.

Menekşe ve Asan 2019 yılında yaptıkları araştırmada ebeveynlerin toplumsal cinsiyet yargılarının çocuklarının oyuncak tercihinin etkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda annelerin ve babaların toplumsal cinsiyet algılarının çocuklarının cinsiyet kalıp yargılarının üzerinde etkisi olduğu ama bununla birlikte çocuklarının oyuncakları üzerinde etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır.

Biçer 2020 yılında okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak tercihleri ile gelişim düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmayı Gaziantep ilinde gerçekleştirmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçları arasında evde oyun oynayan çocukların en sık elektronik oyuncaklar ile oyun oynadığı, çocukların sınıfta lego, araba, hikaye kitapları ile oynadığı ve oyuncakların çocukların gelişim düzeyinin artmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karaca 2020 yılında yaptığı araştırmada okul öncesi dönem çocuğuna sahip annelerin oyuncak seçimindeki görüşleri incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre anneler oyuncak seçerken oyuncağın fiyatına, güvenlik ve kalite özelliklerine, eğitici olmasına ve gelişime olan katkısına ve bununla birlikte fiziksel özellik olarak doğan ve yıkanabilir olmasına dikkat ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Howard, Jenvey ve Hill tarafından 2006 yılında Avustralya'da yapılan araştırmada çocukların oyun ve öğrenme algıları incelenmiştir. Araştırmacılar çocukların oyun ve öğrenme ile ilgili görüşlerini çocuklara gösterdikleri fotoğraflar üzerinden elde etmiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların oyun aktivitesini öğretmen yokluğunda gerçekleştiği ile ilişkilendirdiği, çocukların oyun ile akranları arasında bir bağlantı kurduğu ortaya çıkmıştır.

Doliopoulou ve Rizou 2012 yılında Yunanistan'da yaşayan çocukların serbest zamanı nasıl değerlendirdiği ve geçmişten günümüze oyunun değişimini incelemiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda çocukların geçmişe göre daha az sosyal oyun oynadıkları bununla

birlikte büyük şehirlerdeki yaşam koşullarının değişimine bağlı olarak oyunun zamanında ve oyun alanlarında değişiklikler yaşandığı ortaya çıkmıştır.

McInnes, Howard, Crowley ve Miles 2013 yılında yaptıkları çalışmada çocukların ‘oyun’ tanımlarını irdelemiştir. Bu bağlamda okul öncesi dönem çocuklarının tanımlamalarını öğrenebilmek için yetişkinler ile etkileşimlerini sınıfta incelemişlerdir. Yetişkinler ile çocukların etkileşimi sonucunda oyun oynamanın öğrenmeyi teşvik ettiği bununla birlikte yetişkin ve çocukların etkileşimi ile oyun temelli müfredat oluşturmayı önermektedir.

Boe 2014 yılında Amerika’da yapmış olduğu çalışmada çocukların cinsiyete dayalı oyuncak tercihi üzerine odaklanmıştır. Çalışmasında 4 aylık ve 12 aylık bebeklerin oyuncak tercihlerini incelemiştir. 4 aylık bebeklere bir kukla sahnesi arkasından kamyon ve bebek oyuncakları göstermiş ve bebeklerin sahnenin hangi tarafına baktığı belirlenmiştir. 12 aylık bebeklerde ise bebek ve kamyon odanın farklı yerlerine yerleştirilerek bebeklerin tercih yapması beklenmiştir. Araştırmanın sonucunda 4 aylık bebeklerin anlamlı bir tercih göstermediği, bununla birlikte 12 aylık erkek bebeklerin kamyon oyuncakını tercih ettiği, kız bebeklerin ise bebeğe ve kamyonu eşit derecede baktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dinella, Weisgram ve Fulcher 2016 yılında yapmış oldukları çalışmada çocukların serbest zamanda oyuncak seçimlerini etkileyen faktörleri araştırmıştır. Bu kapsamda araştırmada yaş ortalaması 4.9 olan 82 okul öncesi dönem çocuğunun oyuncak ilgisi incelenmiştir. Araştırmada çocuklara maskülen, feminen ve nötr özelliği olan oyuncaklar sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda çocukların nötr özelliği olan oyuncaklara daha çok ilgi gösterdiği ve cinsiyete dayalı oyuncak tercihinin beklenenden daha az belirgin olduğu ortaya çıkmıştır.

Mertala, Karikoski, Tähtinen ve Sarenius 2016 yılında Finlandiya’da yapmış oldukları çalışmada 6-8 yaş çocukların oyuncak tercihlerini incelemiştir. Araştırmada çocuklardan 45 adet oyuncak içeren bir katalogdan 8 adet oyuncak seçmeleri ve neden seçtiklerini açıklamaları istenmiştir. Hazırlanan katalogda çeşitli arabalar, prenses kostümleri, çizgi film karakterleri oyuncakları, masa oyuncakları ve teknolojik oyuncaklar yer almıştır. Çocuklar tarafından en çok ilgi gösterilen oyuncak kazma seti çıkmıştır. Bununla birlikte erkek çocukları arabaya ve kız çocukları bebeklere ilgi göstermiştir.

Warash, Root ve Doris 2017 yılında yaptıkları araştırmada ebeveynlerin oyuna bakış açısını ele almıştır. Ebeveynlerin cinsiyetinin, çocukların cinsiyeti ve yaşının oyun

üzerindeki etkisi incelenmiştir. Hem annelere hem de babalara uygulanan anketlerin sonucunda annelerin oyun puanlarının babalardan daha yüksek olduğu, bununla birlikte her iki ebeveynin de oyunu değerli olarak algıları sonuçları ortaya çıkmıştır.

İzumi-Taylor, Ro, Han ve Ito 2017 yılında Japon ve Kore çocuklarının oyun algılarını çektikleri fotoğraflar ile incelemiştir. Yapmış oldukları çalışmada Japonya’da belirlenen 50 anaokulunda bulunan ve Güney Kore’de belirlenen 50 anaokulunda bulunana okul öncesi dönem çocuğuna dijital kamera sağlanmış ve çevrelerinde oyun olan etkinlikleri fotoğraflamaları istenmiştir. Çocuklardan oyunun neyi temsil ettiği açıklanması istenmiş ve analiz sonucunda diğer çocuklar ile etkileşimin ve oyuncakların var olduğu ortamların oyun etkinliği olarak algılandığı ortaya konulmuştur.

Ummanel 2017 yılında yapmış olduğu araştırmada Lefke’de yaşayan çocuk, anne ve öğretmenlerin oyun ve oyuncak ile ilgili algılarını incelemiştir. Yapılan araştırmada çocuklara ve yetişkinlere görüşme soruları yönlendirilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre çocuklar ve anneler oyunu hayal gücünden ayrı görmemektedir. Bununla birlikte çocukların oyuncak seçimleri çizim defterleri, dinozorlar olmuştur.

Colić, Milosevic ve Colić 2018 yılında Sırbistan’da yapmış oldukları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin oyuncak satın alma davranışı incelenmiştir. Anket yolu ile elde edilen veriler incelenmiş ve elde edilen sonuçlara göre oyuncakların eğitime ve hayal gücüne katkısı ve oyuncakların güvenliği oyuncak satın alma davranışı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte anaokulların oyuncak satın alınırken yetişkin ve alanında uzman olan kişilere danışıldığı, aile ise yetişkin ve çocukların birlikte karar verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Amodia-Bidakowska, Laverty ve Ramchandani 2020 yılında yapmış oldukları çalışmada baba ile çocukları arasındaki oynanan oyunları konu alan çalışmaları incelemişlerdir. Araştırma sonucunda babaların çocukları ile çoğunlukla kaba motor becerileri içeren etkinlikler yaptıkları, bebeklik döneminden okul öncesi döneme kadar babaların çocukları ile oyun oynama sıklığının arttığı, ancak orta çocukluğa doğru düşüş gösterdiği ve babaların çocukluğun ilk yıllarında çocuklar ile oyun oynamasının çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerine olumlu yansımaları olduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilen toplanmasına ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

50-69 aylık çocukların, ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin oyuncak algılarını derinlemesine ve ayrıntılı bir biçimde incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemleri deseninde yürütülmüştür. Nitel araştırmalar olayların ve algıların doğal ortamda gerçekçi biçimde ortaya konulmasına yönelik bir süreçtir (Yıldırım & Şimşek, 2018, 41-56). Nitel araştırmalarda çevre, süreç ve algılara yönelik olmak üzere üç çeşit veri toplanabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018, 41). Yapılan bu çalışmada öğretmen ve ebeveynlerin oyuncakla ilişkin algılarını ele almak için metaforlar, çocukların oyuncakla ilişkin algılarını incelemek amacıyla çizim tekniği kullanılmıştır.

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomoloji) deseninde şekillenmiştir. Olgubilim, günlük hayatta karşımıza çıkabilecek olguları araştırmayı amaçlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018, 69). Olgubilim araştırmalarında kişilerin algı ve deneyimleri ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple olgubilim araştırmaları kişilerin deneyimlerinin, algılarının ve davranışlarının nedenlerini ortaya çıkarmaktadır (Saban & Ersoy, 2019, 84). Kişisel deneyimlerin ortaya çıkmasına odaklanan olgubilim araştırmaları odak noktası bakımından iki farklı biçimde ele alınmaktadır. Yorumlayıcı olgubilim anlam üzerine odaklanırken betimleyici olgubilim bilgi üzerine odaklanmaktadır (Saban & Ersoy, 2019, 90). Betimleyici olgubilim, kişilerin algı ve deneyimlerini betimlemektedir (Koşar, 2019). Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin, ebeveynlerin ve okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak algısının incelendiği bu çalışmada, çalışma grubunu oluşturan

kişilerin algı ve deneyimlerin betimlenmesi nedeniyle betimleyici olgubilim deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Muğla ilinin Menteşe ilçesinde bulunan 2019-2020 eğitim öğretim yılı ve 2020-2021 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden 50-69 aylık çocuklar, ebeveynleri ve öğretmenleri oluşturmaktadır.

Yapılan araştırmada 2 bağımsız anaokulundan ve 7 ilkokul bünyesinde bulunan anasınıflarından veri elde edilmiştir. Buna göre araştırmanın çalışma grubunu, araştırmaya katılmayı kabul eden 29 öğretmen, 221 ebeveyn (129 anne, 92 baba) ve 217 okul öncesi dönem çocuğu oluşturmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarından olan öğretmenler ele alındığında gönüllü olarak çalışmaya 29 öğretmen katılmıştır. Ancak bu öğretmenlerden 7'sinin metafor üretmediği belirlendiğinden bu öğretmenler çalışma grubu dışında bırakılmıştır. Böylelikle çalışma grubunu oluşturan öğretmen sayısı 22'ye düşmüştür. Çalışma grubuna dahil edilen öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubuna Dahil Edilen Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Değişken	Kategori	n	%
Yaş Grubu	20-35	8	36.36
	36-45	10	45.46
	46-55	4	18.18
	Toplam	22	100.00
Kıdem Yılı	1-10	6	27.27
	11-15	7	31.82
	16 ve daha fazla	9	40.91
	Toplam	22	100.00
Mezun Olunan Üniversite	Ege Bölgesinde Bulunan Üniversitelerden Mezun	11	50.00
	İç Anadolu Bölgesinde Bulunan Üniversitelerden Mezun	9	40.90
	Marmara Bölgesinde Bulunan Üniversitelerden Mezun	2	9.10
	Toplam	22	100.00
Çalıştıkları Kurum Türü	MEB'e Bağlı Resmi İlkokul Bünyesinde Anasınıfı	12	54.54
	MEB'e Bağlı Bağımsız Anaokulu	10	45.46
	Toplam	22	100.00
Çalıştıkları Yaş Grupları	5 yaş	9	40.91
	5-6 yaş	9	40.91
	6 yaş	4	18.18
	Toplam	22	100.00

Tablo 1'de çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; 20-35 yaş aralığında 8 (%36.36), 36-45 yaş aralığında 10 (%45.46) ve 46-55 yaş aralığında 4 (%18.18) oldukları görülmektedir. Kıdemlerine bakıldığında, 1-10 yıl arası deneyime sahip 6 (%27.27), 11-15 yıl arası deneyime sahip 7 (%31.82), 16 yıl ve üzerinde deneyime sahip 9 (%40.91) öğretmen bulunduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin mezun oldukları üniversiteye göre dağılımları ele alındığında, Ege bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan 11 (%50.00), İç Anadolu bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan 9 (%40.90) ve Marmara bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan 2 (%9.10) öğretmen olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin çalıştıkları okul öncesi kurum türüne göre dağılımları incelendiğinde, MEB'e bağlı resmi ilkököl bünyesindeki anasınıfında çalışan 12 (%54.54), MEB'e bağlı bağımsız anaokulunda çalışan 10 (%45.46) öğretmen olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin çalıştıkları yaş grubuna göre dağılımları ele alındığında ise, 5 yaş grubunda 9 (%40.91), 5-6 yaş grubunda 9 (%40.91), 6 yaş grubunda 4 (%18.18) öğretmen araştırmaya dahil olmuştur.

Çalışma grubunu oluşturan ikinci katılımcı grubu olan anne ve babalar ele alındığında araştırmaya gönüllü olarak 129 anne ve 92 baba katılmıştır. Annelerin oluşturduğu metaforlar incelendiğinde metafor üretmeyen 48 anne olduğu belirlenmiş olup bu anneler çalışma grubu dışında bırakılmıştır. Böylelikle çalışma grubuna 81 anne dahil edilmiştir. Çalışma grubuna dahil olan annelerin demografik bilgileri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2

Çalışma Grubuna Dahil Edilen Annelerin Demografik Bilgileri

Değişken	Kategori	n	%
Yaş Grubu	20-30	13	16.05
	31-40	53	65.44
	41-50	13	16.05
	Cevap Vermeyen	2	2.46
	Toplam	81	100.00
Öğrenim Durumu	İlköğretim(İlkokul-Ortaokul)	6	7.37
	Ortaöğretim(Lise)	27	33.36
	Üniversite (Lisans ve Önlisans)	42	51.85
	Lisansüstü	4	4.96
	Cevap Vermeyen	2	2.46
	Toplam	81	100.00
Meslek Grubu	Ev Hanımı	21	25.20
	Eğitim Personeli	18	22.1
	Büro Hizmetinde Çalışanlar	16	20.75
	Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	6	7.37
	Teknisyenler- Teknikerler	6	7.37
	Hizmet ve Satış Elemanı	6	7.37
	Sağlık Personeli	2	2.46
	Yöneticiler	2	2.46
	Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler	1	1.23
	Mühendis	1	1.23
	İşsiz	1	1.23
	Cevap vermeyen	1	1.23
	Toplam	81	100.00

Tablo 2’de çalışma grubuna dahil edilen annelerin yaşa göre dağılımları incelendiğinde, 20-30 yaş arası 13 (%16.05), 31-40 yaş arası 53 (%65.44), 41-50 yaş arası 13 (%16.05) ve cevaplamayan 2 (%2.46) anne çalışmaya katılmıştır. Annelerin öğrenim durumlarına bakıldığında, ilköğretim mezunu 6 (%7.37), ortaöğretim mezunu 27 (%33.36), üniversite mezunu 42 (%51.85), lisansüstü eğitim alan 4 (%4.96) ve cevaplamayan 2 (%2.46) anne olduğu belirlenmiştir. Annelerin sahip oldukları meslekler incelendiğinde ise, 22’sinin (%25.20) ev hanımı, 18’inin (%22.1) eğitim personeli, 16’sının (%20.75) büro hizmetinde

çalıştığı, 6'sının (%7.37) nitelik gerektirmeyen işlerde çalıştığı, 6'sının (%7.37) teknisyen-
tekniker, 6'sının (%6.37) hizmet ve satış elemanı, 2'sinin (%2.46) sağlık personeli, 2'sinin
(%2.46) yönetici, 1'inin (%1.23) silahlı kuvvetler mensubu, 1'nin (%1.23) mühendis
olarak görev yaptığı belirlenirken 1'inin (%1.23) işsiz ve 1'inin de (%1.23) bu soruya
cevap vermediği bulunmuştur.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ebeveynlerden babalar ele alındığında gönüllü
olarak 92 babanın çalışmaya katıldığı ancak bunlardan yapılan incelemeler sonucunda
45'inin metafor üretmediği belirlenmiş olup bu babalar çalışma grubu dışında bırakılmıştır.
Böylelikle çalışma grubunu oluşturan baba sayısı 47 olarak belirlenmiştir. Çalışma
grubuna dahil edilen babaların demografik bilgileri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3

Çalışma Grubuna Dahil Edilen Babaların Demografik Bilgileri

Değişken	Kategori	n	%
Yaş Grubu	30-35	13	27.66
	36-41	21	44.69
	42-47	9	19.15
	48-55	3	6.38
	Cevap Vermeyen	1	2.12
	Toplam	47	100.00
Öğrenim Durumu	İlköğretim(İlkokul-Ortaokul)	8	17.03
	Ortaöğretim(Lise)	9	19.15
	Üniversite (Lisans Ve Önlisans)	24	51.06
	Lisansüstü	6	12.76
	Toplam	47	100.00
Meslek Grubu	Büro Hizmetinde Çalışanlar	10	22.28
	Teknisyenler- Teknikerler	7	14.90
	Hizmet ve Satış Elemanı	7	14.90
	Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler	6	12.77
	Eğitim Personeli	6	12.77
	Sağlık Personelleri	3	5.38
	Tarım ve Ormancılık Çalışanları	2	4.25
	Operatör ve Montajcılar	2	4.25
	Mühendis	2	4.25
	İşsiz	2	4.25
	Toplam	47	100.00

Tablo 3'te çalışma grubuna dahil edilen babaların yaşa göre dağılımları incelendiğinde, 30-
35 yaş arası 13 (%27.66), 36-41 yaş arası 21 (%44.69), 42-47 yaş arası 9 (%19.15), 48-55
yaş arası 3 (%6.38) ve cevaplamayan 1 (%2.12) baba olduğu belirlenmiştir. Babaların

öğrenim durumlara göre dağılımına bakıldığında; ilköğretim mezunu 8 (%17.03), ortaöğretim mezunu 9 (%19.15), üniversite mezunu 24 (%51.06), lisansüstü eğitim alan 6 (%12.76) baba çalışmaya katılmıştır. Babaların sahip oldukları meslekler ele alındığında; 10'unun (%22.28) büro hizmetinde çalışan, 7'sinin (%14.90) teknisyen-tekniker, 7'sinin (%14.90) hizmet ve satış elemanı, 6'sının (%12.77) silahlı kuvvetler mensubu, 6'sının (%12.77) eğitim sektöründe, 3'ünün (%5.38) sağlık personeli, 2'sinin (%4.25) tarım ve ormancılık ile ilgili, 2'sinin (%4.25) operatör ve montajcı, 2'sinin (%4.25) mühendis olarak görev yaptığı belirlenirken, 2'sinin (%4.25) işsiz olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya gönüllük olarak katılan 217 çocuktan, son anda araştırmaya katılmak istemeyen ve bilgileri eksik olan toplam 53 çocuk araştırma kapsamı dışında bırakılmış ve böylelikle çalışma grubunu oluşturan çocuk sayısı 164 olarak belirlenmiştir. Çalışma grubuna dahil edilen çocukların demografik bilgileri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Çalışma Grubuna Dahil Edilen Çocukların Demografik Bilgileri

Değişken	Kategori	n	%
Yaş Grubu	50-55 Aylık	29	17.69
	56-60 Aylık	22	13.42
	61-65 Aylık	45	27.43
	66-69 Aylık	68	41.46
	Toplam	164	100.00
Cinsiyet	Kız	89	54.26
	Erkek	75	45.74
	Toplam	164	100.00

Tablo 4'de çalışma grubuna dahil edilen çocukların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; 50-55 aylık 29 (%17.69), 56-60 aylık 22 (%13.42), 61-65 aylık 45 (%27.43) ve 66-69 aylık 68 (%41.46) çocuk olduğu belirlenmiştir. Çocukların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında; çalışma grubunun 89'u (%54.26) kız ve 75'i (%45.74) erkek olmak üzere toplam 164 çocuktan oluştuğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya ilişkin kullanılan veri toplama araçları ise 'Kişisel Bilgi Formu', 'Yarı Yapılandırılmış Metafor Formu' ve 'Çizim Tekniği'dir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada kullanılmak üzere üç farklı kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Öğretmenler için hazırlanan kişisel bilgi formunda 8 soru sorulmuştur (Ek

1). Formun ilk 5 sorusu öğretmenlerin yaşları, kıdem yılları, mezun oldukları okul, çalıştıkları kurum türü ve çalıştıkları yaş grupları seçmeli sorulardır. Öğretmenlerin oyuncak seçerken dikkat ettikleri noktalar ile ilgili soruda öğretmenlerin görüşlerini belirtecekleri alanlar yer almaktadır. Anneler ve babalar için kullanılan kişisel bilgi formlarında ise 6 soru bulunmaktadır (Ek 2-3). Ebeveynlere sorulan sorular yaşları, öğrenim durumları ve meslekleri ile ilgili sorular seçmeli sorulardır. Annelerin ve babaların meslek gruplamaları Türkiye İstatistik Kurumu'nun 'Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması ISCO-08' baz alınarak yapılmıştır (Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması - ISCO 08). Katılımcılardan alınan yaş bilgileri ile grubun yaş ortalamasına ve tepe değerine bağlı olarak her katılımcı grubu için yaş aralığı belirlenmiştir. Formda yer alan çocukları ile günlük geçirdikleri süre ve oyuncak seçerken dikkat ettikleri noktalar ile ilgili sorular ebeveynlerin evde çocukları ile birlikte geçirdikleri zamana ilişkin görüşlerine odaklanmaktadır. Son olarak çocuklar için hazırlanan formda çocukların takvim yaşı, cinsiyeti, en çok sevdiği oyuncak sorulmuştur (Ek 4).

Yarı Yapılandırılmış Metafor Formu: Kişilerin zihinlerinde yer alan algıların ortaya çıkarılması için pek çok yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri de 'metafor' kullanılmasıdır. Metaforlar bilinmeyen olguların bilinen olgulara dönüştürülmesi olarak tanımlanmaktadır (Giren & Durak, 2015). Yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenlere ve ebeveynlere oyuncakla ilişkin algılarının ortaya çıkması için yarı yapılandırılmış metafor formu (Saban, 2009) kullanılmıştır. Öğretmen ve ebeveynlerin oyuncak algıları '*Oyuncak gibidir. Çünkü*' şeklindeki metafor formu ile kayıt altına alınmıştır. Çalışma grubuna dahil olan gönüllü katılımcılar tarafından hazırlanan formlar tek tek doldurulmuştur (Ek 5).

Çizim Tekniği: Resim, çocukların dış dünyayı nasıl algıladığını yansıttıkları bir araç olarak kabul edilmektedir (Yavuzer, 2018, 12). Bu araştırmada çizim tekniği kullanılarak çocukların oyuncak ile ilgili algıları ortaya çıkarılmıştır. Ardından çalışmaya katılmak isteyen çocuklara araştırmacı tarafından hazırlanmış A5 boyutunda kağıtlar ve 12 renkli kuru kalem boya verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Ölçme araçlarının çalışma grubunu oluşturan öğretmen, ebeveyn ve çocuklara uygulanabilmesi için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan etik kurul izni (Ek 6) ve

Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden (Ek-7,8) yasal araştırma izni alınmıştır. İzinler alındıktan sonra Muğla ili merkezinde bulunan MEB'e bağlı bağımsız anaokulları ve MEB'e bağlı ilkokul bünyesindeki anasınıfları ziyaret edilmiştir ve çalışma hakkında müdür ve öğretmenlere bilgi verilerek araştırmanın uygulamasına geçilmiştir. Ancak Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan ilk izin kapsamında Aralık 2019 tarihinde pandeminin başladığı ilk zamanlar olması nedeniyle araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmenlerin sayısı çok az olduğu için çalışma grubunu oluşturan diğer katılımcılar olan anne-babalar ve çocuklara da ulaşamamıştır. Bu nedenle Nisan 2021 tarihinde Ek 8'de belirtilen Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ikinci kez izin alınarak veriler toplanabilmiştir. Bu çalışmada verilerin toplanması iki aşamada gerçekleştirilmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinden Verilerin Toplanması: Okul öncesi eğitim kurum ve sınıflarında çalışan öğretmenlere bilgi verilerek çalışmaya gönüllü katıldıklarına dair katılımcılar için hazırlanmış gönüllü olur formunu doldurmaları istenmiştir (Ek 9). Bununla birlikte okul öncesi öğretmenlerinden öğretmenlere ilişkin hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Metafor formunu doldurması istenmiştir.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarından Verilerin Toplanması: Araştırmacı öğretmenlere ilişkin oluşturulan Yarı Yapılandırılmış Metafor Formu ile ilgili verileri toplarken çocuklarla tanışmış ve birkaç gün üst üste çocuklarla yaklaşık birer saat geçirilerek çocukların araştırmacıya alışması sağlanmıştır. Araştırmacı bu ısınma evresinden sonra uygun olan okullarda uyarıcısı az ve çocuğa uygun masa ve sandalyelerin bulunduğu ayrı bir yerde ya da böyle ayrı bir mekan sağlanamayan yerlerde de sınıfın en sessiz köşesine bir masa ve sandalye konarak çocukların birbirinden etkilenmeyeceği en fazla bir oturumda üç çocuğun alındığı bir düzen kurulmuştur. Ardından araştırmacı çocuklara 'En sevdiğiniz oyuncak nedir, bana bunun resmini çizebilir misiniz?' demiştir. Araştırmacı tarafından çocuklara aydınlatılmış onam formu dağılmış ve çocuklara 'En sevdiği oyuncakı çizmek isteyenler gülen yüzü, en sevdiği oyuncakı çizmek istemeyenler üzgün yüzü boyayabilir' denmiştir. Çocuklara onlar için hazırlanmış olan aydınlatılmış onam formları sunularak kendilerinden çalışmaya katılmak istediklerine dair izin alınmıştır ve resim çizmeleri için hepsine birer A5 boyutunda kağıt ve en az 12 renkten oluşan kuru kalem boya verilmiştir. Yapılan resimler sonrasında araştırmacı tarafından çocukların resimleri 'Bu resimde neler var?', 'Bu oyuncakı en çok kiminle oynamayı seviyorsun?', 'Bu oyuncakın bir ismi olsaydı ne olurdu?' şeklinde sorular sorarak çizdiği oyuncakla ilgili

düşüncelerini ifade etmesi sağlanarak araştırmacı tarafından çocukların anlatımları kağıtlarının arkasına not edilmiştir.

Ebeveynlerden Verilerin Toplanması: Çocuklarla bu çalışmalar yaparken eş zamanlı olarak her sınıftan en fazla yedi çocuğun anne veya babasına çalışmayı tanıtan bir yazı ile birlikte çalışmaya gönüllü katılım gösterdiklerine ilişkin katılımcılar için hazırlanmış gönüllü olur formu ve Yarı Yapılandırılmış Metafor Formu öğretmenler aracılığıyla gönderilmiştir.

Araştırmanın birinci aşamasında toplam 2 MEB'e bağlı ilkokul bünyesinde anasınıfına ve 1 MEB'e bağlı bağımsız anaokuluna, toplamda 15 sınıfa ulaşılmıştır. Ancak dünyada yaşanan Covid-19 pandemisi nedeniyle veri kaybı yaşanmıştır. Araştırmada eğitim programı uygulaması gibi herhangi bir müdahale yapılması söz konusu olmadığı için Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 2020-2021 eğitim öğretim yılında ikinci kez izin alınarak uygulama tamamlanmıştır (Ek-8). İkinci aşamada toplamda 5 MEB'e bağlı ilkokul bünyesinde bulunan anasınıfı ve MEB'e bağlı bağımsız 2 anaokuluna ulaşılmıştır. Sonuç olarak iki aşamada toplanabilen veriler incelendiğinde 38 sınıfa, 29 öğretmene, 129 anneye, 92 babaya 217 çocuğa ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Elde edilen metaforların değerlendirilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç, elde edilen verilerin anlaşılabilir kavram ve ilişkilere ulaştırılmasıdır. İçerik analizi yapılırken elde edilen verileri tanımlamak ve verilerin içinde olan gerçekleri ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018, 240). Araştırma sonucunda elde edilen veriler kodlanarak sıraya konulmuştur. Katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlar kodları kullanılarak Excell programına işlenmiştir. Katılımcılara öğretmenler için Ö1, Ö2, Ö3..., anneler için A1, A2, A3..., babalar için B1, B2, B3... ve çocuklar için Ç1, Ç2, Ç3.... kodları kullanılmıştır.

Öğretmenlerden ve ebeveynlerden elde edilen veriler ve metaforlar kategorilere ayrılmıştır. Elde edilen çocuk resimlerinde ise aydınlatılmış onam formu ve resim eşleştirilmesi yapılmayan çocukların resimleri, araştırma için gerekli bilgileri eksik olan çocukların resimleri ve araştırmaya uygun resim yapmayan çocukların resimleri ayıklanmıştır. Çocuk resimleri incelenirken estetik kaygısı güdülmeden çocukların konuyu resme işleyişi incelenmiştir (Büyükalın-Filiz, Cancan & Kansu-Çelik, 2018). İncelenen çocuk

resimlerinde yer alan figürler ve çocukların en sevdiklerini söyledikleri resimler kategorilere ayrılmıştır.

Yapılan araştırmada açık uçlu sorulardan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kategorilere ayrılmıştır. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerine ‘Sınıfınızda oyuncak seçerken hangi kriterlere dikkat edersiniz?’ sorusu; ebeveynlere ise ‘Çocuğunuza oyuncak seçerken nelere dikkat edersiniz?’ sorusu açık uçlu olarak sorulmuştur. Bu sorunun cevapları araştırmacı tarafından kategorilendirilmiştir. Oluşturulan kategoriler ve kategoride yer alan cevaplar Tablo 5-7’de gösterilmiştir.

Tablo 5

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyuncak Seçme Kriterleri Kategorileri

Kriterler	Kategori
Kaliteli olması Sağlam olması Sağlığa zararlı olmaması Ağır, kesici ve sivri köşesi olmaması Tehlikeli olmaması Dayanıklı olması Sağlığa zararlı hammadden üretilmemiş olması	Güvenlik
Eğitici olması El göz koordinasyonu Tüm gelişim alanlarına hitap etmesi Gelişimini desteklemesi Zeka gelişimini desteklemesi Yaratıcılığını desteklemesi	Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlayan
Yaş grubuna uygunluğu Yaş düzeyine uygun olması Seviyeye uygunluk	Yaşa Uygunluk
Kullanışlı olması Birkaç yönünü geliştirmesi İşlevsellik Birden çok amaca hizmet etmesi	Fonksiyonellik
Çocukların seveceği tarz Merak çekmesi İlgi çekici Zevkli Eğlenceli	İlgi-İstek-Eğlendirme-İhtiyaç
Kaldırılabilirlik büyüklükte Ahşap olması	Fiziksel Özellikler
Cinsiyet Uygunluk Renk	Diğer

Tablo 5’de okul öncesi öğretmenlerinin ‘Sınıfınızda oyuncak seçerken hangi kriterlere dikkat edersiniz?’ sorusuna verdikleri cevaplar ve kategoriler yer verilmektedir. Tabloya göre öğretmenlerin verdikleri cevaplardan 7 farklı kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler; Güvenlik, Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlayan, Yaşa Uygunluk,

Fonksiyonellik, İlgı-İstek-Eğlendirme-İhtiyaç, Fiziksel Özellikler ve Diğer olarak yer almaktadır. Örneğın Ö1 kodlu öğretmenin oyuncak seçme kriteri olarak belirttiğı ifadeler ‘Eğitici olmasına- çocukların seveceğı tarzda olmasına- kaliteli, sağlam olmasına- kullanışlı olmasına’ şeklinde olmuştur. Öğretmenin ‘eğitici olmasına’ şeklindeki ifadesi ‘eğitime ve gelişime katkı sağlayan’; ‘çocukların seveceğı tarzda olmasına’ ifadesi ‘ilgi-istek-eğlendirme-ihitiyaç’; ‘kaliteli, sağlam olmasına’ ifadesi ‘güvenlik’; ‘kullanışlı olması’ ifadesi ise ‘fonksiyonellik’ kategorilerine yerleştirilmesini sağlamıştır.

Tablo 6

Annelerin Oyuncak Seçme Kriterleri Kategorileri

Kriterler	Kategoriler
Yaratıcılığı engellemeyen Hayal gücünü geliştirecek Eğitici olması Yaratıcılığını arttırması Bilgi edinmesi Ona katkı vermesi El becerisini geliştirmesi Dikkatini geliştirmesi desteklemesi Düşünme ve değerlendirme yaptırması Davranışını etkilemesi Gelişimine katkıda bulunması Eğitim hayatında yardımcı olması Mantıksal olması	Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlayan
İlgi ve alaka göstermesi Kendi seçimini yapması Ne seviyorsa İlgi alanları Oynarken zevk alması Eğlendirici olması İhtiyacını karşılaması	İlgi-İstek-Eğlence-İhtiyaç
Kaliteli olması Zararlı parçalar olmaması Uzun ömürlülüğü Üretilen ülke Küçük parçalar barındırmaması Boyası çıkmaması Sivri ucu olmaması Sağlam olması Güvenli olması CE belgesi olması Plastiğinin kötü kokmaması Kesici-delici-patlayıcı olmaması	Güvenlik
Yaşına uygun olması	Yaşa Uygunluk
Fiyatının uygun olması Ekonomik uygunluk Maddi yönden alma imkanı olması	Maliyet
Silah ve vahşi içerik olmaması Olumsuz etkileyecek balta-bıçak almamak Şiddet içermemesi	Şiddet Ögesi Barındırmama
Ailece oynanabilmesi Çok amaçlı Rahat oyun kurulabilmesi	Fonksiyonellik
Cinsiyet Işık ve ses Çevreden gördükleri Dönemsel Geleneklere uygun	Diğer

Tablo 6’da annelerin ‘Çocuğunuza oyuncak seçerken hangi kriterlere dikkat edersiniz?’ sorusuna verdikleri cevaplar ve kategoriler yer verilmektedir. Tabloya göre annelerin verdikleri cevaplardan 8 farklı kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler; Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlayan, İlgi-İstek-Eğlendirme-İhtiyaç, Güvenlik, Yaşa Uygunluk, Maliyet, Şiddet Ögesi Barındırmama, Fonksiyonellik ve Diğer olarak yer almaktadır. Örneğin A12 kodlu annenin bu soruya cevabı ‘sevmesi- sağlıklı olması- eğitici olması’ şeklinde olmuştur. Annenin ‘sevmesi’ cevabı ‘ilgi-istek-eğlence sağlayan’; ‘sağlıklı olması’ cevabı ‘güvenlik’; ‘eğitici olması’ cevabı ‘eğitime ve gelişime katkı sağlayan’ kategorisine yerleştirilmesini sağlamıştır.

Tablo 7

Babaların Oyuncak Seçme Kriterleri Kategorileri

Kriterler	Kategoriler
Zararlı plastik olmaması Kaliteli olması Sağlam olması Keskin olmaması Kanserojen olmaması Kırıldığında zarar vermemesi Kendisine ve çevresine zarar vermemesi Sertifikası olması Markalı olması CE sertifikası olması Küçük parçalar içermemesi	Güvenlik
Çocuğun kendi seçimi İstedikleri Sevmesi Mutlu olması Eğlendirici olması İhtiyacı olup olmaması	İlgi-İstek-Eğlendirme-İhtiyaç
Hayal gücünü ve el becerisini geliştirmesi Gelişimine etki etmesi Eğitici olması Hayal dünyasını geliştiren Zeka ve kişisel gelişimine faydalı Kapasitesini arttıran El becerisini geliştiren	Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlayan
Yaşına uygun olması Seviyesine uygun olması Gelişimine uygun olması	Yaşa Uygunluk
Fiyatı Bütçeye uygun olması Ekonomisi Ucuz olması	Maliyet
Anlam taşınması Cinsiyet Dikkat Tüylü olmaması	Diğer
Grup halinde oynanması Aile ile oynanabilmesi Çok amaçlı Kullanışlı olması	Fonksiyonellik
Şiddet içeren olmaması Şiddet ve gürültü içermemesi	Şiddet Ögesi Barındırmama

Tablo 7’de babaların ‘Çocuğunuza oyuncak seçerken hangi kriterlere dikkat edersiniz?’ sorusuna verdikleri cevaplar ve kategoriler yer verilmektedir. Tabloya göre babaların

verdikleri cevaplardan 8 farklı kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler; Güvenlik; İlgi-İstek-Eğlendirme-İhtiyaç, Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlayan, Yaşa Uygunluk, Maliyet, Diğer, Fonksiyonellik ve Şiddet Ögesi Barındırmama olarak yer almaktadır. Örneğin B22 kodlu babanın bu soruya cevabı ‘ucuz olması- çocuğumun sevmesi’ şeklinde olmuştur. Babanın ‘ucuz olması’ cevabı ‘maliyet’; ‘çocuğumun sevmesi’ cevabı ‘ilgi ve istek’ kategorisine yerleştirilmesini sağlamıştır.

Yapılan araştırmada ebeveynlere sorulan bir diğer açık uçlu soru ise ‘Evde çocuğunuz ile birlikte ne tür etkinlikler yaparsınız?’ sorusu olmuştur. Bu sorunun cevapları araştırmacı tarafından kategorilendirilmiştir. Oluşturulan kategoriler ve kategoride yer alan cevaplar Tablo 8 ve Tablo 9’ da gösterilmiştir.

Tablo 8

Annelerin Çocukları ile Yaptıkları Etkinlikler ve Kategorileri

Etkinlikler	Kategoriler
Oyun oynama Oyuncaklar ile oynama Lego oynama Evcilik oynama Yeni oyunlar türetme Oyuncak yapma Puzzle Labirent Sevdiği oyuncaklar ile oynama	Oyun ve Oyuncak Oynama
Hamur oynama Resim yapma Özel gün kartı hazırlama Boyama Kes-yapıştır etkinlikleri Kum oyunu Ahşap boyama	Sanatsal Faaliyetler
Yemek yapmak Mutfakta pasta börek yapmak Kek pasta kurabiye yapmak Evi toplamak Ev işleri Sofra kurma Ev temizliği	Ev/Mutfak Etkinlikleri
Bisiklet sürmek Köpek gezdirmek Parkta oynamak Denize gitmek Saklambaç Top oynamak Dans etmek Spor yapmak Aışverişe gitmek	Kaba Motor ve Dış Mekan Etkinlikleri
Kitap okumak Ders çalışmak Hikaye anlatmak Ödev yapmak Etkinlik yapmak	Kitap Okuma/Ders Çalışma
Evde sinema izlemek Animasyon filmleri izlemek Şarkı söylemek Televizyon izlemek Çizgi film bakmak Müzik dinlemek	Film-Televizyon-Müzik
Deney yapmak Resimli kartları oynamak Akıl zeka oyunları oynamak Hafıza oyunları oynamak Dikkat oyunları oynamak Kutu oyunları oynamak	Akıl Zeka ve Kutu Oyunları- Deney- Bilmece
Sohbet etmek Günün özetini konuşmak	Sohbet

Tablo 8’de annelerin ‘Evde çocuğunuz ile birlikte ne tür etkinlikler yaparsınız?’ sorusuna verdikleri cevaplar ve kategoriler yer verilmektedir. Tabloya göre annelerin verdikleri cevaplardan 8 farklı kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler; Oyuncak ve Oyun Oynama, Sanatsal Faaliyetler, Ev/Mutfak Etkinlikleri, Kaba Motor ve Dış Mekan Etkinlikleri, Kitap Okuma/Ders alışma, Film-Televizyon-Müzik, Akıl Zeka ve Kutu Oyunları/Deney/Bilmece ve Sohbet olarak yer almaktadır. Örneğin A45 kodlu annenin bu soruya cevabı ‘ev işleri- kitap okuma- spor- oyun’ şeklinde olmuştur. Annenin ‘ev işleri’ cevabı ‘ev/mutfak etkinlikleri’, ‘Kitap okuma’ cevabı ‘Kitap okuma-ders’; ‘spor’ cevabı ‘kaba motor ve dışarı etkinlikleri’; ‘oyun’ cevabı ‘oyuncak/oyun oynama’ kategorisine yerleştirilmesini sağlamıştır.

Tablo 9

Babaların Çocukları ile Yaptıkları Etkinlikler ve Kategorileri

Etkinlikler	Kategoriler
Oyun oynamak Oyuncakları konuşturmak Canlandırma yapmak Yapboz oynamak Misket oynamak Lego oynamak Satranç oynamak Asker oyuncakları ile oynamak Senaryolu oyunlar oynamak	Oyuncak ve Oyun Oynama
Fiziksel hareketli oyunlar Top oynamak Saklambaç oynamak Spor yapmak Dans etmek Dağa gitmek Körebe-köşe kapmaca Parka gitmek Bisiklet binmek Güreş yapmak Çarşıya gitmek Bahçe etkinlikleri	Kaba Motor ve Dışarı Etkinlikleri
Resim çizme ve kesme Boyama yapmak Kes yapıştır etkinlikleri Kağıttan uçak yapmak El işi etkinlikleri Hamur etkinlikleri Parmak boyası Sulu boya	Sanatsal Faaliyetler
Kitap okumak Etkinlik yapmak Masal saati Ödev yapmak Yazı yazmak	Kitap Okuma/Ders Çalışma
Televizyon izlemek Belgesel izlemek Film izlemek Müzik Kareoke yapmak Animasyon izlemek Telefon bakmak	Şarkı-Televizyon-Telefon
Anneye mutfakta yardım etmek Sevdiği yiyecekleri yapmak Yemek yapmak Masa toplama ve hazırlama Meyve sıkma Ev işlerinde anneye yardım etmek Oda toplamak	Ev/Mutfak Etkinlikleri
Sohbet Bilmece Tamir işleri yapmak Tiyatroya gitmek	Diğer

Tablo 9’da babaların ‘Evde çocuğunuz ile birlikte ne tür etkinlikler yaparsınız?’ sorusuna verdikleri cevaplar ve kategoriler yer verilmektedir. Tabloya göre babaların verdikleri cevaplardan 7 farklı kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler; Oyuncak ve Oyun Oynama, Kaba Motor ve Dışarı Etkinlikleri, Sanatsal Faaliyetler, Kitap Okuma/Ders Çalışma, Şarkı-Televizyon-Telefon, Ev/Mutfak Etkinlikleri ve Diğer olarak yer almaktadır. Örneğin B30 kodlu babanın bu soruya cevabı ‘futbol oynamak- çizgi film izlemek- zaman zaman satranç oynamak’ şeklinde olmuştur. Babanın ‘futbol oynamak’ cevabı ‘kaba motor ve dışarı etkinlikleri’; ‘çizgi film izlemek’ cevabı ‘şarkı/televizyon/telefon’; ‘zaman zaman satranç oynamak’ cevabı ‘oyun/oyuncak oynama’ kategorisine yerleştirilmesini sağlamıştır. Yapılan araştırmada katılımcıların ürettikleri metaforlar katılımcı sayısına göre, sorulan açık uçlu sorulardan elde edilen veriler ise görüş sayısına göre düzenlenmiştir.

Verilerin analizinde Saban’ın (2008, 2009) çalışmalarında kullandığı metafor analiz süreçleri dikkate alınmıştır. Bu aşamalar; kodlama ve ayıklama, örnek metafor derleme, kategori geliştirme ile geçerlik ve güvenilirliği sağlamadır.

Şekil 1. Saban (2008, 2009)’un metafor analizi aşamaları

Kodlama ve Ayıklama Aşaması: Bu aşamada elde edilen metaforlar alfabetik sıraya göre geçici olarak liste edilmiştir. Bu aşamada katılımcılar tarafından üretilmiş olan metaforların belirgin olarak dile getirilmesi incelenerek kodlanmıştır. Bazı katılımcılar oyuncak hakkında kişisel görüşlerini yansıtmış ve bazı katılımcılar da ürettikleri metafora

ilişkin bir gerekçe sunamamaları nedeniyle metafor ifadesi içermeyen formlar olarak ayıklanmıştır. Bununla birlikte tam ve eksiksiz metafor üreten ancak Kişisel Bilgi Formu'nda bulunan sorulardan bir tanesine yanıt vermeyen (örneğin, yaş gibi) katılımcıların formları çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 6 öğretmen metafor üretmemiş, 1 öğretmen ise metafor ifadesi içermeyen yanıt vermiştir. Araştırmaya katılan annelerden 31 anne metafor üretmemiş, 17 anne ise metafor ifadesi içermeyen yanıt vermiştir. Araştırmaya katılan babalardan 36 baba metafor üretmemiş, 7 baba metafor ifadesi içermeyen yanıt vermiş ve 2 baba aynı formu tekrar doldurmuştur. Toplamda araştırmaya katılan katılımcılardan tekrar eden (n=2), boş bırakılan (n=73) ve metafor ifadesi içermeyen (n=25) formlar ayıklanmıştır.

Örnek Metafor Derleme Aşaması: Katılımcıların metaforları arasında yapılan ayıklama aşamasının ardından 150 adet sayıda geçerli metafor elde edilmiştir. Bu aşamada elde edilen metaforlar geçirildikten sonra her kategoriye temsil eden 'en iyi metafor ifadesi' seçilmiştir.

Kategori Geliştirme Aşaması: Bu aşamada üretilen metaforlar 'oyuncak' kavramına ilişkin ortak özellikleri açısından irdelenmiştir. Bu aşamada katılımcılar tarafından üretilen metaforların konusu, kaynağı ve konu ile kaynak arasındaki ilişki bakımından analiz edilmiştir. Üretilen metaforlar oyuncak kavramına yönelik belirli bir tema ile ilişkilendirilerek farklı kategorilere ayrılmıştır. Öğretmenlerin üretmiş oldukları metaforlar 6 farklı kategoriye, annelerin üretmiş oldukları metaforlar 12 farklı kategoriye ve babaların üretmiş oldukları metaforlar 10 farklı kategoriye ayrılmıştır. Öğretmenlerin ve ebeveynlerin üretmiş oldukları metaforlardan kategori geliştirme aşamasında oluşturulan kategorileri ve metafor örnekleri özet olarak Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Öğretmenler ve Ebeveynler Tarafından Oyunağa İlişkin Oluşturulan Kavramsal Kategoriler ve Örnek Metaforlar

Dünya Kategorisi -Çocuğun Dünyası -Dünya	Eşya Kategorisi -Ayna -Pusula -Çok Amaçlı Eşya	Yaratıcılık Kategorisi -Çocuğun Ruhü -Hayal Gücü
Yakınlık Kategorisi -Arkadaş -Çocuk	Eğitim Kategorisi -Kitap -Öğretmen	Arkadaş Kategorisi -Arkadaş -Dost
Hayaller Kategorisi -Hayal Gücü -Hayaller	Yaşam Kategorisi -Hayat -Yaşamın Minyatürü	İç Dünya Kategorisi -İç Dünya -Hayalleri Destekleyecek Düşünce
Gelişimsel İhtiyaç Kategorisi -İlaç	Eğlence Kategorisi -Eğlence -Popüler Müzik	Gıda Kategorisi -Şeker -Yemek
Oyun Aracı Kategorisi -Kukla	Aile Kategorisi -Çocuk -Kardeş	Süreç Kategorisi -Zaman
Fırsat Kategorisi - Hayal Dünyasına Girmek İçin Fırsat	Araç Kategorisi - Çocuklar İçin Eğlence Aracı	Olağanüstülük Kategorisi -Kurtarıcı Süper Kahraman
Çocuk Psikolojisi Kategorisi - İnsanın Ruhuna Açılan Kapı	Para Kategorisi - Gayri Safi Milli Hâsıla	Diğer Kategorisi -İş -İçinde Bulunduğu Toplum

Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması: Alanyazın incelendiğinde nitel araştırmalarda geçerlik yerine inandırıcılık ve güvenirlilik yerine de aktarılabilirlik terimleri kullanıldığı görülmektedir. İnanırlılık; nitel araştırmada iç geçerlik kavramının yerine kullanılmaktadır. İnanırlılığı artırmak için uzun süreli etkileşim, katılımcı teyidi, uzman incelemesi ve üçgenleme gibi teknikleri kullanmak gerektiğini vurgulamaktadır (Merriam, 2015). Araştırmada bunlardan uzun süreli etkileşim, uzman incelemesi ve üçgenlemesi kullanılmıştır. Uzun süreli etkileşim ile araştırmacının gözlem yapılan ortamda kalma süresini arttırması ortamda güvenin ve samimiyetin artmasını sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018, 278). Yapılan araştırmada araştırmacının çocuklar ile vakit geçirmesi kendini tanıtip, ısındırması araştırmanın inanırlığını güçlendirmektedir. Bununla birlikte yapılan araştırmada uzman incelemesi tekniği de kullanılmıştır. Araştırmanın konusu hakkında alanında uzman olan kişilerin sürece eleştirel gözle bakması ve önerilerde

bulunması araştırmanın nitelini arttırmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018, 279). Yapılan araştırmada alanında uzman beş akademisyenin görüş ve önerileri alınmıştır. Bununla birlikte yapılan araştırmada üçgenleme tekniği kullanılmıştır. Üçgenleme tekniğinde yöntem, veri tekniği, araştırmacı olmak üzere farklı çeşitleri yer almaktadır. Üçgenleme tekniği birden fazla yöntemi kullanılarak sonuca ulaşmaya çalışmaktadır. Veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, farklı yöntemlerin kullanılması inanırılığın artmasını sağlamaktadır (Aydın & Bayazıt, 2021, 191-192). Ebeveynlerin, öğretmenlerin ve çocukların oyuncak algısını araştırmayı amaçlayan bu çalışmada ebeveyn ve öğretmenlerin algısı metafor yoluyla, çocukların algısı ise çizim tekniği ile incelenerek veri kaynakları çeşitlendirilmiştir.

Yapılan bu araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Okul öncesi eğitim alanında uzman üç akademisyen çalışma ile ilgili görüşlerini ‘Uzman Görüş Formu’nda belirtmişlerdir (Ek 10). Uzman Görüş Formu uzmanların oyuncak ile ilgili öğretmen, anne ve babaların oluşturduğu metaforlara ve çocukların oyuncak çizimlerine ilişkin ayrı ayrı oluşturulan kategorilerin uygunluğu, açıklığı ve anlaşılabilirliğini değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanların yaptıkları değerlendirmeler sonucunda öğretmen, anne ve babaların metaforlarına ve çocukların oyuncak çizimlerine ilişkin oluşturulan kategorilerle ilgili görüşleri Tablo 11-14 arasında sunulmuştur.

Tablo 11

Okul Öncesi Öğretmenleri Tarafından Üretilen Metaforların Kategorileri

Metaforlar	Kategori Başlığı
Çocuğun dünyası	Dünya
Dünya	
Çok amaçlı eşya	Eşya
Çocuğun aynası	
Çocuğa verilen ayna	
Çocuğun ruhu	Yaratıcılık
Hayal gücü	
Çocuğun ifade aracı	
Arkadaş	Yakınlık
Çocuk	
Sevgi	
Kitap	Eğitim
Öğretmen	
İlaç	Diğer
Sihirli kutu	

Tablo 11’de üç alan uzmanının okul öncesi öğretmenlerinin oyuncaya ilişkin oluşturdıkları metaforlara ilişkin araştırmacı tarafından hazırlanan kategorilere uygunluğu, açıklığı ve anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. Alan uzmanlarının belirttikleri görüşler doğrultusunda öğretmenlerin ürettikleri metaforlar sonucu araştırmacı tarafından oluşturan kategorilerin sayısı değişmemekle birlikte öğretmenler tarafından üretilen ‘sihirli kutu’ metaforunun Yaratıcılık kategorisinden, Diğer kategorisine alınması uygun bulunmuştur.

Tablo 12

Anneler Tarafından Üretilen Metaforların Kategorileri

Metaforlar	Kategori Başlığı
Arkadaş Dost Çocuklarla bütünleşen arkadaş Çocuğun arkadaşı Eğitici bir arkadaş Aile gibi arkadaş	Yakınlık
Hayal gücü/dünyası Çocuğun hayal dünyası Çocukların hayal gücünün bir parçası Hayal ürünü Sonsuz hayaller Hayaller ve yaşamlar Düşünce gücünü destekleyecek hayallerini etkileyen düşünce	Yaratıcılık
Öğretmen Duyuşsal ve bilişsel eğitim Eğitimin parçası Hayata karışma dönemi ön eğitimi Kalıcı ve hızlı öğrenme yolu Çocuğu hayata hazırlayan etkinlik Zeka küpü Eğitici Eğitici faktör Kitap	Eğitim
Çocuğun duygularını ve hayal gücünü yansıtan ayna Çocuğun iç dünyasını ve ruhunu yansıtan ayna Çocuğun karakterini oluşturmaya yardımcı ayna Ayna Pusula En değerli eşya Çocuğun içindeki mücevher Araç	Eşya
Hayat Gerçek hayatın parçası Yaşamın minyatürü Hayattan alınan gerçekler	Yaşam
Çocuğun iç dünyası İç dünyanın dışı vurumu Mutluluk Dünya Çocuğun hayal dünyası ve gerçek dünyası arasında kurduğu köprü Kendi dünyasını kurmasını sağlayan fırsat Fırsat	Çocuğun İç Dünyası
Gıda Temel ihtiyaçlardan biri Gelişim basamakları Zihinsel ve bedensel faydası olan bir araç	Gelişimsel İhtiyaç
Eğlence Popüler müzik Çocuklar için eğlence aracı	Eğlence
Sihirli ekran Kurtarıcı süper kahraman	Olağanüstülük
Kızım Aile	Aile
Zaman Gelecek	Süreç
İş İlaç	Diğer

Tablo 12’de araştırmacı tarafından annelerin oyuncakla ilgili oluşturdukları metaforlar 14 kategori altında toplanmış ancak uzman görüşleri sonucunda tabloda da görüldüğü gibi 12 kategori altında metaforların toplanması uygun bulunmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından oluşturulan ‘Arkadaş kategorisi’nin ismi ‘Yakınlık kategorisi’ olarak; ‘Hayaller kategorisi’nin ismi ‘Yaratıcılık kategorisi’ olarak; ‘İ  Dünya kategorisi’nin ismi ‘ ocuğun İ  Dünyası kategorisi’ olarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte ‘Araç kategorisi’ ve ‘Fırsat kategorisi’ kaldırılmıştır. ‘Düşünce gücünü destekleyecek hayallerini etkileyen düşünce’ metaforu  ocuğun İ  Dünyası kategorisinden, Yaratıcılık kategorisine; ‘Hayal dünyası ve gerçek dünyası arasındaki köprü’ metaforu Eşya kategorisinden  ocuğun İ  Dünyası kategorisine; ‘Kendi dünyasını kurmasını sağlayan fırsat’ ve ‘Hayal dünyasına girmek için fırsat’ metaforları Fırsat kategorisinden  ocuğun İ  Dünyası kategorisine; ‘Zihin ve bedene faydalı araç’ metaforu Araç kategorisinden Gelişimsel İhtiyaç kategorisine; ‘ ocuklar için eğlence aracı’ metaforu Araç kategorisinden Eğlence kategorisine; ‘İlaç’ metaforu Gelişimsel İhtiyaç kategorisinden Diğer kategorisine ve ‘Araç’ metaforu Araç kategorisinden Eşya kategorisine alınmıştır. ‘Gelip geçici’ metaforu ise metafor ifadesi içermeyen metafor olarak kabul edilmiştir.

Tablo 13

Babalar Tarafından Üretilen Metaforların Kategorileri

Metaforlar	Kategori Başlığı
Arkadaş Dostluğu arkadaşlığı pekiştiren köprü Dost Seçilmiş arkadaş Yakın arkadaş Çocuk Kardeş	Yakınlık
Hayat Yaşamın taklidi Hayatın minyatür hali Hayallerin minyatürü	Yaşam
Çikolata Şeker Besin Yemek	Gıda
Sihirli değnek Sihirli bir eşya	Olağanüstülük
Beyin jimnastik aleti Küçük ev aleti Çocukların gelişimine ayna Kukla	Eşya
Çocuğun ruhu İnsanın ruhuna açılan kapı Çocuğun kendini ifade etme aracı	Çocuğun İç Dünyası
Masal Kitap	Çocuk Edebiyatı
Gayri safi milli hâsıla Para harcamanın en kolay yolu	Ekonomi
İçinde bulunduğu toplum Geleceği inşa etmede ilk adım	Toplumsal Etki
Gökkuşağı	Diğer

Tablo 13’de araştırmacı tarafından babaların oyuncak ile ilgili oluşturdukları metaforlar uzmanlar tarafından uygunluğu, açıklığı ve anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. Alan uzmanlarının belirttikleri görüşler doğrultusunda babaların ürettikleri metaforlar sonucu araştırmacı tarafından oluşturan kategorilerin sayısı değişmemiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda ‘Arkadaş’ kategorisinin ismi ‘Yakınlık’ kategorisi olarak; ‘Oyun Aracı’ kategorisinin ismi ‘Olağanüstülük’ kategorisi olarak; ‘Çocuk Psikolojisi’ kategorisinin ismi ‘Çocuğun İç Dünyası’ kategorisi olarak; ‘Eğitim’ kategorisinin ismi ‘Çocuk Edebiyatı’ kategorisi olarak ve ‘Para’ kategorisinin ismi ‘Ekonomi’ kategorisi

olarak değiştirilmiştir. ‘Aile kategorisi’ çıkartılmış, ‘Toplumsal Etki kategorisi’ isimli yeni kategori eklenmiştir. Bununla birlikte ‘Çocuk’ ve ‘Kardeş’ metaforları Aile kategorisinden Yakınlık kategorisine; ‘Kukla’ metaforu Oyun Aracı kategorisinden Eşya kategorisine; ‘Gökkuşuğı’ metaforu Oyun Aracı kategorisinden Diğer kategorisine ve ‘İçinde bulunduğu toplum’ ve ‘Geleceğı inşa etmede ilk adım’ metaforları Diğer kategorisinden Toplumsal Etki kategorisine alınmıştır.

Tablo 14

Çocuk Resimlerin Yer Alan Çizimlerin Kategorileri

Çizimler	Kategori Başlığı
İnsan Kafadan bacak çizimi	İnsan
Araba Kamyon Gemi Tır Makine	Araç
Güneş Bulut Çiçek Ağaç Yıldız Çim Yağmur	Doğa
Ev	Yaşam
Top Lego Robot Balon Uçurtma Jenga Davul Çadır Hediye paketi	Oyuncak
Hayvan Ayı Kedi Kuş Köpek Tavşan Kaplumbağa Salyangoz	Hayvan
Kalp El	Vücut parçası
Unicorn Denizkızı Ninja	Çizgi Karakter
Asker Silah Bayrak	Kahramanlık

Tablo 14’da araştırmacı tarafından çocuk çizimlerinde yer alan figürler sonucu oluşturulan kategoriler alan uzmanları tarafından değerlendirilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda çocuk resimlerinde yer alan çizimlerden oluşan 10 kategori değişerek 9 kategoriye inmiştir. ‘Ev’ kategorisinin ismi ‘Yaşam’ kategorisi olarak ve ‘Askerlik’ kategorisinin ismi ‘Kahramanlık’ kategorisi olarak değiştirilmiştir. ‘Diğer’ kategorisi ise kaldırılmıştır. ‘Hediye Paketi’ çizimi Diğer kategorisinden Oyuncak kategorisine alınmıştır.

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak üzere nitel araştırmalarda bunun karşılığı olan aktarılabirlik kavramı karşımıza çıkmaktadır (Merriam, 2015). Bu araştırmanın güvenilirliğini sağlamak üzere teyit edilebilirlik stratejisi benimsenmiştir. Teyit edilebilirlik stratejisi araştırma verilerinin denetlenme ve incelenme için dış denetime açık olmasıdır (Creswell, 2017). Bu araştırmada teyit edilebilirlik stratejisi doğrultusunda; ham veriler, yazılı dokümanları ve veri analizi bilgisayar ortamında saklanmıştır. Bununla birlikte okul öncesi öğretmenlerinin, ebeveynlerin ve çocukların oyuncak algısının incelendiği bu çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla kodlayıcılar arası inandırıcılık katsayısına başvurulmuş ve bağlamda okul öncesi eğitim alanında uzman üç akademisyenden görüş alınmıştır. Alan uzmanı üç akademisyen çalışma ile ilgili görüşlerini ‘İnandırıcılık Görüş Formu’nda belirtmişlerdir (Ek 11). İnandırıcılık Görüş Formu’nda kategoriler ve kategoriler ait metafor listeleri bulunmaktadır. Uzmanlardan metaforları uygun olduğunu düşündükleri kategoriye yerleştirmeleri istenmiştir. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda kategorilerin uyuşma yüzdesi Krippendorff’s alfa ile hesaplanmıştır. Uzmanların incelemeleri doğrultusunda metaforları uygun gördükleri kategoriler, geçerlik çalışması sonucunda oluşturulmuş olan kategoriler ile karşılaştırılmıştır. Birbiri ile uyuşan kategorilere 1 puan, birbiri ile uyuşmayan ve uzmanların fikir ayrılığı yaşadığı kategorilere ise 0 puan verilmiştir. Metaforları uygun gördükleri kategorilere yerleştirmeleri istenen 3 uzmandan ikisinin ortak görüşü değerlendirilmiştir. Uzmanların fikir ayrılığı yaşadığı durumlarda o kategoriye 0 puan verilmiştir. Yapılan araştırmada öğretmenlerin ürettikleri metaforlar ve oluşturulan kategorilerin Krippendorff’s alfa katsayısı 0.84; annelerin ürettikleri metaforlar ve oluşturulan kategorilerin Krippendorff’s alfa katsayısı 0.68, babaların ürettikleri metaforlar ve oluşturulan kategorilerin Krippendorff’s alfa katsayısı 0.67 ve çocukların çizimleri ve oluşturulan kategorilerin Krippendorff’s alfa katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur. Elde edilen kat sayılar Krippendorff (1995, Aktaran Bıkmaz-Bilgen & Doğan, 2017) tarafından önerilen uyum düzeylerine bakıldığında anneler ile babalar için

oluşturulan kategorilerin ‘orta düzeyde uyum’ ve çocuklar ile öğretmenler için oluşturulan kategorilerin ‘yüksek düzeyde uyum’ olduğu tespit edilmiştir. Tavşancıl (2014, 29)’a göre alfa katsayısının 0.60’tan yüksek olması güvenilir olduğunu göstermektedir. Oluşturulan tüm kategorilerin güvenilir olduğu söylenebilir.

Ölçümlerin aktarılabilirliğini sağlamak üzere araştırma süreci en başından sonuna kadar uzman görüşlerine başvurularak planlanmıştır. Bununla birlikte aktarılabilirliği arttırmak amacıyla katılımcıların oluşturdukları metaforlardan farklı örneklere bulgularda yer verilmiştir. Aktarılabilirliğe desteklemek üzere aynı metinler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra kodlamaların kontrol edilmesi için ikinci kez tüm veriler gözden geçirilmiştir. Böylece veriler üzerindeki araştırmacının öznel algısının etkisi azaltılmıştır. Ayrıca araştırmacının alanda çalışıyor olması da derinlik odaklı veri toplama stratejisi bağlamında aktarılabilirliğe kanıt sunmaktadır (Yıldırım & şimşek, 2018, 281). Bütün bu yapılan analizler sonucunda katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar ve çocukların çizdikleri resimler araştırmacı tarafından tek tek kaydedilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 50-69 aylık çocukların ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin oyuncağa ilişkin metaforik algıları ile okul öncesi dönem çocuklarının oyuncağa ilişkin algılarının çizdikleri resimler yoluyla ile incelenerek öğretmen, ebeveyn ve çocukların oyuncağa ilişkin algıları aralarındaki bağın ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular araştırma soruları doğrultusunda sırasıyla ele alınmış ve bu bağlamda önce okul öncesi öğretmenlerinin ardından anne-babaların metaforik algıları ve en son çocukların çizimlerinde oyuncağa ilişkin algıları ele alınmıştır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyuncağa İlişkin Metaforik Algıları ile ilgili Bulgular

Araştırmanın ‘Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncağa ilişkin metaforik algıları nedir?’ olarak belirtilen ilk sorusu gereğince çalışma grubunu oluşturan katılımcılardan öğretmenlerin ‘oyuncak’ kavramına ilişkin metaforik algıları Tablo 15’de yer almaktadır.

Tablo 15

Öğretmenlerin Oyuncak Kavramına İlişkin Oluşturdıkları Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Metafor	Kategori
Çocuğun dünyası (f=4)	Dünya
Dünya (f=3)	
Kitap (f=2)	Eğitim
Öğretmen (f=2)	
Çok amaçlı eşya (f=1)	Eşya
Çocuğun aynası (f=1)	
Çocuğa verilen ayna (f=1)	
Çocuğun ruhu (f=1)	Yaratıcılık
Hayal gücü (f=1)	
Çocuğun ifade aracı (f=1)	
Arkadaş (f=1)	Yakınlık
Çocuk (f=1)	
Sevgi (f=1)	
İlaç (f=1)	Diğer
Sihirli kutu (f=1)	

Tablo 15’de çalışma grubunu oluşturan katılımcılardan öğretmenlerin oyuncaya ilişkin metaforik algıları incelenmiş ve sonuçta dünya, eğitim, eşya, yaratıcılık, yakınlık ve diğer kategorileri olmak üzere 6 kategori altında görüşlerinin toplandığı belirlenmiştir. Toplamda 22 öğretmenin 15 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. Aşağıda her bir kategori tek tek ele alınarak öğretmenlerin oyuncaya ilişkin metaforik algıları açıklanmıştır.

Kategori 1. Dünya Kategorisi

Bu kategoride toplamda 7 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor çocuğun dünyası (f=4) ve dünya (f=3) olarak sıralanmıştır. Bu kategoriye oluşturan metaforların temel özellikleri, öğretmenler tarafından oyuncakların destekleyici yanısıdır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Dünya’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak dünya gibidir. Çünkü hayatı oyuncaklarla öğrenir.’(Ö2)

‘Oyuncak dünya gibidir. Çünkü çocuk her oyuncakla başka dünyaya giderek ruhunu yansıtarak oynar.’(Ö6) örnekleri verilebilir.

‘Çocuğun Dünyası’ ile ilgili;

‘Oyuncak çocuğun dünyası gibidir. Çünkü çocuk oyun ve oyuncakla kendini, duygularını ifade eder.’(Ö1)

‘Oyuncak çocuğun dünyası gibidir. Çünkü onunla yaşar, onunla hayalini kurar, kurduğu hayali canlandırır.’(Ö16) örnek metaforlar olarak sunulabilir.

Kategori 2. Eğitim Kategorisi

Bu kategoride toplamda 4 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri kitap (f=2) ve öğretmen (f=2) olarak belirtilmiştir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özelliği, oyuncakların eğitici özelliklerinin vurgulanmasıdır. Bu kategori altından toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda gösterilmektedir.

‘Kitap’ metaforuna ilişkin olarak;

‘Oyuncak kitap gibidir. Çünkü eğitir, eğlendirir. ‘(Ö19) metaforu örnek verilebilir.

‘Öğretmen’ metaforuna ile ilgili;

‘Oyuncak öğretmen gibidir. Çünkü iyi yapılandırılmış bir oyuncak öğretmen gibi hem eğitir hem eğlendirir.’ (Ö9) metaforu örnektir.

Kategori 3. Eşya Kategorisi

Bu kategoride toplamda 3 katılımcının 3 farklı metafor ürettiği belirlenmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri çok amaçlı eşya (f=1), çocuğun aynası (f=1) ve çocuğa verilen ayna (f=1) olarak sıralanabilir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özelliği, oyuncağın nesnel özelliğinin vurgulanmasıdır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Çok amaçlı eşya’ metaforuna ilişkin olarak;

‘Oyuncak çok amaçlı eşya gibidir. Çünkü çocuğun bütün gelişimsel yönlerini destekler.’ (Ö13) örnek verilebilir.

‘Çocuğun aynası’ metaforuna ile ilgili;

‘Oyuncak çocuğun aynası gibidir. Çünkü kendini en güzel ifade ettiği alandır.’ (Ö17) ifadesi örnek verilebilir.

Kategori 4. Yaratıcılık Kategorisi

Bu kategoride toplamda 3 katılımcı 3 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri çocuğun ruhu (f=1), hayal gücü (f=1) ve çocuğun ifade aracı (f=1) yer almaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özelliği, çocukların kendisini ifade etmesini destekleyen ifadeler vurgulanmaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Hayal gücü’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak hayal gücü gibidir. Çünkü çocuğun gerçek yaşamla hayalleri arasında bağ kurar ve çocuğu gerçek hayata adapte eder. Ayrıca da çocuğun temel ihtiyaçlarından biridir.’ (Ö14) gösterilebilir. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Çocuğun ifade aracı’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak çocuğun ifade aracı gibidir. Çünkü dramatik oyunlarda çocuklar rol alır, kendini ifade eder. Hayattaki yaşantıları taklit eder ve iç dünyasını dışa vururlar. Oyuncaklar ve oyunlar çocukların ve okul öncesinin olmazsa olmazıdır.’ (Ö11) örnek verilebilir.

Kategori 5. Yakınlık Kategorisi

Bu kategoride toplamda 3 katılımcı 3 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri arkadaş (f=1), çocuk (f=1) ve sevgi (f=1) olarak sıralanabilir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özelliği, manevi yakınlığı vurgulamasıdır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Sevgi’ metaforuna ilişkin olarak;

‘Oyuncak sevgi gibidir. Çünkü çocuğun duygularını hayallerini yansıtır. Tüm gelişim alanlarını destekler.’ (Ö12) örnek olarak verilebilir

‘Arkadaş’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak arkadaş gibidir. Çünkü hem eğlendirir hem de eğitir. Çocuk için vazgeçilmezidir.’ (Ö7) gösterilebilir.

Kategori 6. Diğer Kategorisi

Bu kategoride toplamda 2 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri ilaç (f=1) ve sihirli kutu (f=1) olarak belirtilmiştir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar, yukarıda belirtilen herhangi bir kategori gibi birbiri ile uyum içerisinde olan kodlar belirtilmediği için ‘diğer’ olarak isimlendirilmiştir. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘İlaç’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak ilaç gibidir. Çünkü çocuklara iyi gelir, iyileştirir.’ (Ö5) örnek verilebilir.

‘Sihirli kutu’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak sihirli kutu gibidir. Çünkü çocuğun kendini tanımasını sağlar. Kendine özgü oyunlarıyla hayal gücünü geliştirir.’ (Ö4) örnek verilebilir.

Araştırmamanın ‘Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncağa ilişkin metaforik algılarının yaşa göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak okul öncesi öğretmenlerinin oluşturdukları metaforların yaşa göre dağılımları Tablo 16’de yer almaktadır.

Tablo 16

Öğretmenlerin Oyuncağa İlişkin Metaforik Algılarının Yaş Aralığına Göre Dağılımı

	20-35 yaş f	36-45 yaş f	46-55 yaş f
Dünya	1	4	2
Eğitim	3	1	0
Eşya	2	0	1
Yaratıcılık	1	2	0
Yakınlık	1	1	1
Diğer	0	2	0
Toplam	8	10	4

Tablo 16’de öğretmenlerin oluşturdukları metaforların yaşa göre dağılımı incelendiğinde, çalışma gruplarında temsil ettikleri yaş aralığındaki sayılarına paralel olarak 36-45 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin (f=10) 20-35 yaş arası (f=8) ve 46-55 (f=4) yaş arası öğretmenlerden daha fazla metafor ürettikleri gözlenirken 20-35 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin en çok ‘Eğitim’ kategorisinde (f=3), ardından ‘Yaratıcılık’ (f=2) kategorisinde; 36-55 yaş aralığındaki öğretmenlerin ise en çok ‘Dünya’ (f=4) kategorisinde ve 46-55 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin en çok ‘Dünya’ (f=2) kategorisinde metafor ürettikleri görülmektedir.

Araştırmanın ‘Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncaya ilişkin metaforik algılarının kıdem yılına göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak okul öncesi öğretmenlerinin oluşturdıkları metaforların kıdem yılına göre dağılımları Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17

Öğretmenlerin Oyuncaya İlişkin Metaforik Algılarının Kıdeme Göre Dağılımı

	1-10 yıl f	11-15 yıl f	16 yıl ve daha fazla f
Dünya	0	3	4
Eğitim	3	1	0
Eşya	2	0	1
Yaratıcılık	0	2	1
Yakınlık	1	0	2
Diğer	0	1	1
Toplam	6	7	9

Tablo 17’de öğretmenlerin oluşturulduğu metaforların kıdem yıllarına göre dağılımı incelendiğinde çalışma gruplarında temsil ettikleri yaş aralığındaki sayılarına paralel olarak 16 ve daha fazla kıdeme sahip öğretmenlerin (f=9), 1-10 yıl (f=6) ve 11-15 (f=7) yıl arası deneyime sahip öğretmenlerden daha çok metafor ürettikleri belirlenmiştir. 1-10 yıl arası deneyime sahip olan öğretmenlerin en çok ‘Eğitim’ kategorisinde (f=3), 11-15 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerin en çok ‘Dünya’ kategorisinde (f=3) ve 16 ve daha fazla yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin ise ‘Dünya’ kategorisinde (f=4) metafor ürettikleri görülmektedir.

Araştırmanın ‘Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncaya ilişkin metaforik algılarının mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgelere göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak okul öncesi öğretmenlerinin oluşturdıkları metaforların mezun oldukları üniversiteye göre dağılımları Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18

Öğretmenlerin Oyunağa ilişkin Metaforik Algılarının Mezun Oldukları Üniversitelerin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

	Ege Bölgesinde Bulunan Üniversitelerden Mezun	İç Anadolu Bölgesinde Bulunan Üniversitelerden Mezun	Marmara Bölgesinde bulunan Üniversitelerden Mezun
Dünya	2	4	1
Eğitim	4	0	0
Eşya	1	2	0
Yaratıcılık	2	1	0
Yakınlık	2	1	0
Diğer	0	1	1
Toplam	11	9	2

Tablo 18’de öğretmenlerin oluşturduğu metaforların mezun oldukları üniversitelerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde çalışma gruplarında temsil ettikleri grubun sayılarına paralel olarak en çok Ege bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin ($f=11$), ardından İç Anadolu bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin ($f=9$) ve Marmara Bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan ($f=2$) öğretmenlerin metafor ürettikleri belirlenmiştir. Tabloya göre Ege bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenler en çok ‘Eğitim’ kategorisinde metafor ürettikleri ($f=4$), İç Anadolu bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin en çok ‘Dünya’ ($f=4$) kategorisinde metafor ürettikleri ve Marmara Bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin ‘Dünya’ ($f=1$) ve ‘Diğer’ ($f=1$) kategorilerinde metafor ürettikleri görülmektedir.

Araştırmanın ‘Okul öncesi öğretmenlerinin oyunağa ilişkin metaforik algılarının oyuncak seçme kriterlerine göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak okul öncesi öğretmenlerinin oluşturdukları metaforların oyuncak seçme kriterlerine göre dağılımları Tablo 19’de yer almaktadır.

Tablo 19

Öğretmenlerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Oyuncak Seçme Kriterlerine Göre Dağılımı

	Güvenlik	Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlayan	Yaş Uygunluk	Fonksiyon- ellik	İlgi- istek- eğlendirme- ihtiyaç	Fiziksel Özellikler	Diğer
	F	f	f	f	f	f	f
Dünya	6	5	5	2	4	0	1
Eğitim	3	3	1	2	1	1	0
Eşya	2	1	2	1	0	1	1
Yaratıcılık	3	2	1	1	2	0	1
Yakınlık	3	3	1	2	1	0	0
Diğer	2	2	1	1	1	1	0
Toplam	19	16	11	9	9	3	3

Tablo 19’de öğretmenlerin oluşturdukları metaforların oyuncak seçme kriterlerine göre dağılımı incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin oyuncak seçerken en çok ‘Güvenlik’ (f=19), ‘Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlaması’ (f=16) ve ‘Yaşa Uygunluk’ (f=11) kategorilerindeki özelliklere dikkat ettikleri gözlenmiştir. Tabloya göre ‘Dünya’ kategorisinde metafor üreten öğretmenlerin oyuncak seçerken en çok güvenlik (f=6), eğitime ve gelişime katkı sağlaması (f=5) ve yaşa uygunluğa (f=5); ‘Eğitim’ kategorisinde metafor üreten öğretmenlerin oyuncak seçerken en çok güvenlik (f=3) ve eğitime ve gelişime katkı sağlamasına (f=3); ‘Eşya’ kategorisinde metafor üreten öğretmenlerin güvenlik (f=2) ve yaşa uygunluğa (f=2); ‘Yaratıcılık’ kategorisinde metafor üreten öğretmenlerin en çok güvenliğe (f=3); ‘Yakınlık’ kategorisinde metafor üreten öğretmenlerin oyuncak seçerken en çok güvenlik (f=3) ve eğitime ve gelişime katkı sağlamasına (f=3) ve ‘Diğer’ kategorisinde metafor üreten öğretmenlerin ise en çok güvenlik (f=2) ve eğitime ve gelişime katkı sağlamasına (f=2) dikkat ettikleri bulunmuştur.

Annelere Oyunağa İlişkin Metaforik Algıları ile ilgili Bulgular

Araştırmanın ‘Annelerin oyunağa ilişkin metaforik algıları nedir?’ olarak belirtilen sorusu gereğince çalışma grubunu oluşturan katılımcılardan annelerin ‘oyuncak’ kavramına ilişkin metaforik algıları Tablo 20 de yer almaktadır.

Tablo 20

Annelerin Oyuncak Kavramına İlişkin Oluşturdıkları Metaforlar ve Kavramsal Kategorileri

Metaforlar	Kategori
Arkadaş (f=13) Dost (f=1) Çocuklarla bütünleşen arkadaş (f=1) Çocuğun arkadaşı (f=1) Eğitici bir arkadaş (f=1) Aile gibi arkadaş (f=1)	Yakınlık
Hayal gücü/dünyası (f=5) Çocuğun hayal dünyası (f=5) Çocukların hayal gücünün bir parçası (f=1) Hayal ürünü (f=1) Sonsuz hayaller (f=1) Hayaller ve yaşamlar (f=1) Düşünce gücünü destekleyecek hayal gücünü destekleyen düşünce (f=1)	Yaratıcılık
Öğretmen (f=2) Duyuşsal ve bilişsel etkinlik (f=1) Eğitimin parçası (f=1) Hayata karışma dönemi ön eğitimi (f=1) Kalıcı ve hızlı öğrenme yolu (f=1) Çocuğu hayata hazırlayan etkinlik (f=1) Zeka küpü (f=1) Eğitici (f=1) Eğitici faktör (f=1) Kitap (f=2)	Eğitim
Çocukların duygularını ve hayal gücünü yansıtan ayna (f=1) Çocuğun iç dünyasını ve ruhunu yansıtan ayna (f=1) Çocuğun karakterini oluşturmaya yardımcı ayna (f=1) Ayna (f=1) Pusula (f=1) En değerli eşya (f=1) Çocuğun içindeki mücevher (f=1) Araç (f=1)	Eşya
Çocuğun iç dünyası (f=2) İç dünyanın dışı vurumu (f=1) Mutluluk (f=1) Dünya (f=1) Çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında kurduğu köprü (f=1) Kendi dünyasını kurmasını sağlayan fırsat (f=1) Fırsat (f=1)	Çocuğun İç Dünyası
Hayat (f=2) Gerçek hayatın bir parçası (f=1) Yaşamın minyatürü (f=1) Hayattan alınan gerçekler (f=1)	Yaşam
Gıda (f=1) Temel ihtiyaçlarından biri (f=1) Gelişim basamakları (f=1) Zihinsel ve bedensel faydası olan bir araç (f=1)	Gelişimsel İhtiyaç
Popüler müzik(f=1) Eğlence (f=1) Çocuklar için eğlence aracı (f=1)	Eğlence
Sihirli ekran (f=1) Kurtarıcı süper kahraman (f=1)	Olağanüstülük
Kızım (f=1) Aile (f=1)	Aile
Zaman (f=1) Gelecek(f=1)	Süreç
İlaç (f=1) İş (f=1)	Diğer

Tablo 20’de çalışma grubunu oluşturan katılımcılardan olan annelerin oyuncaya ilişkin metaforik algıları incelenmiş ve sonuçta yakınlık, yaratıcılık, eğitim, eşya, çocuğun iç dünyası, yaşam, gelişimsel ihtiyaç, eğlence, olağanüstülük, aile, süreç ve diğer kategorileri olmak üzere 12 kategori altında metafor oluşturdıkları belirlenmiştir. Toplamda 81 annenin 57 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. Aşağıda her bir kategori tek tek ele alınarak annelerin oyuncaya ilişkin metaforik algıları açıklanmıştır.

Kategori 1. Yakınlık Kategorisi

Bu kategoride toplamda 18 katılımcı 6 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri arkadaş (f=13), dost (f=1), çocuklarla bütünleşen arkadaş (n=1), çocuğun arkadaşı (f=1), eğitici bir arkadaş (f=1) ve aile gibi arkadaş (f=1) olarak yer almaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özellikleri, oyuncanın manevi yakınlığını vurgulamasıdır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Arkadaş’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak arkadaş gibidir. Çünkü çocuğu hiç yalnız bırakmaz.’ (A13)

‘Oyuncak arkadaş gibidir. Çünkü duygularını paylaşabilir, hayal kurabilir.’ (A25)

‘Oyuncak arkadaş gibidir. Çünkü onunla uzun zaman geçirir.’ (A80) metaforları örnek verilebilir.

‘Dost’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak dost gibidir. Çünkü çocuklar kendilerini en iyi ve en rahat şekilde ifade edebiliyorlar.’ (A53) gösterilebilir.

‘Çocuğun arkadaşı’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak çocuğun arkadaşı gibidir. Çünkü evde ona oyuncakları arkadaşlık eder.’ (A5) örnek verilebilir.

Kategori 2. Yaratıcılık Kategorisi

Bu kategoride toplamda 15 katılımcı 7 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri hayal gücü/dünyası (f=5), çocuğun hayal dünyası (f=5), çocukların hayal gücünün bir parçası (f=1), hayal ürünü (f=1), sonsuz hayaller (f=1), hayaller ve yaşamlar

(f=1) ve düşünce gücünü destekleyecek hayal gücünü destekleyen düşünce (f=1) olarak yer almaktadır. Oyuncakların çocukların kendisini ifade etmesini destekleyen metaforlar yaratıcılık kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Hayal gücü/dünyası’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak hayal dünyası gibidir. Çünkü çocukların hayal dünyasını genişletir.’ (A9)

‘Oyuncak hayal gücü gibidir. Çünkü oyuncak hayal gücü ile ilgili şeyleri yansıtır.’ (A49) gösterilebilir.

‘Çocuğun hayal dünyası’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak çocuğun hayal dünyası gibidir. Çünkü hayal ederek oynarlar.’ (A73)

‘Oyuncak çocuğun hayal dünyası gibidir. Çünkü onunla içinde bulunduğu anı yaşar ve paylaşır.’ (A74) örnekleri verilebilir.

‘Hayal ürünü’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak hayal ürünü gibidir. Çünkü gerçek hayatta gerçekleştirmek istediğimiz her şeyi oyuncaklarla oynayarak yapabiliriz.’ (A39) örnek gösterilebilir.

‘Sonsuz hayaller’ metaforuna ile ilgili;

‘Oyuncak sonsuz hayaller gibidir. Çünkü hayaller onları(çocukları)ayakta tutar.’ (A46) örnek verilebilir.

‘Düşünce gücünü destekleyecek hayallerini etkileyen düşünce’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak çocuğun düşünce gücünü destekleyecek hayallerini etkileyen bir düşünce gibidir. Çünkü geleceğe sağlam temeller atılması için oyuncak destekleyecek bir faktördür.’ (A42) örnek verilebilir.

Kategori 3. Eğitim Kategorisi

Bu kategoride toplamda 12 katılımcı 10 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri öğretmen (f=2), duyuşsal ve bilişsel etkinlik (f=1), eğitimin parçası (f=1), hayata karışma dönemi ön eğitimi (f=1), kalıcı ve hızlı öğrenme yolu (f=1), çocuğu hayata hazırlayan etkinlik (f=1), zeka küpü (f=1), eğitici (f=1), eğitici faktör (f=1) ve kitap (f=2) olarak yer almaktadır. Eğitim Kategorisinde bulunan metaforlar oyuncağın eğitici yönünü

vurgulamaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Öğretmen’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak öğretmen gibidir. Çünkü çoğu şeyi oynarken öğrenebilir.’ (A48) gösterilebilir.

‘Eğitimin parçası’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak eğitimin bir parçası gibidir. Çünkü yaratıcılığı geliştirir.’ (A4) örnek verilebilir.

‘Hayata karışma dönemi ön eğitimi’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak hayata karışma dönemi ön eğitimi gibidir. Çünkü hayal dünyasını besleyen her şey çocuğu geliştirir.’ (A64) örnek verilebilir.

‘Çocuğu hayata hazırlayan etkinlik’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak çocuğu hayata hazırlayan bir etkinlik gibidir. Çünkü oyun sırasında doktor, öğretmen, anne, baba gibi birçok role bürünerek empati yapmayı aile kavramını, sosyal iletişimi öğrenir.’ (A2) örnek olarak gösterilebilir.

‘Eğitici faktör’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak eğitici faktör gibidir. Çünkü çocuğun gelişimi için büyük önem taşır.’ (A32) örnek verilebilir.

‘Kitap’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak kitap gibidir. Çünkü eğiticidir.’ (A70) gösterilebilir.

Kategori 4. Eşya Kategorisi

Bu kategoride toplamda 8 katılımcı 8 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri çocukların duygularını ve hayal gücünü yansıtan ayna (f=1), çocuğun iç dünyasını ve ruhunu yansıtan ayna (f=1), çocuğun karakterini oluşturmaya yardımcı ayna (f=1), ayna (f=1), pusula (f=1), en değerli eşya (f=1), çocuğun içindeki mücevher (f=1) ve araç (f=1) olarak sıralanmıştır. Oyunağı herhangi bir eşyaya benzeten metaforlar Eşya Kategorisi altında toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Çocuğun iç dünyasını ve ruhunu yansıtan ayna’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak çocuğun iç dünyasını ve ruhunu yansıtan ayna gibidir. Çünkü oyuncaklar ifade konusunda bir araçtır.’ (A54) gösterilebilir.

‘En değerli eşya’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak en değerli eşya gibidir. Çünkü oyuncaklarla oynamayı çok seviyor.’ (A47) örnek verilebilir.

‘Çocuğun içindeki mücevher’ metaforuna ilişkin;

Oyuncak çocuğun içindeki mücevher gibidir. Çünkü neye karşı ilgisi olduğunu anlayabiliyorsun. (A57) örnek gösterilebilir.

Kategori 5. Çocuğun İç Dünyası Kategorisi

Bu kategoride toplamda 8 katılımcı 7 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri çocuğun iç dünyası (f=2), iç dünyanın dışa vurumu (f=1), mutluluk (f=1) dünya (f=1), çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında kurduğu köprü (n=1), kendi dünyasını kurmasını sağlayan fırsat (f=1) ve fırsat (f=1) olarak yer almaktadır. Oyuncak çocuğun duygu düşüncelerinin yansımaları ile ilişkilendiren metaforlar Çocuğun İç Dünyası Kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Çocuğun iç dünyası’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak çocuğun iç dünyası gibidir. Çünkü çocuk içindikileri oyun oynarken dışa vurur. Fark edip gözlemlenirse çocuğun mutlu mu üzgün mü olduğunu anlayabiliriz.’ (A56) gösterilebilir.

‘Mutluluk’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak mutluluk gibidir. Çünkü gülümsetir, eğlendirir, öğretir o yüzden önemlidir.’ (A43) örnek verilebilir.

‘Dünya’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak dünya gibidir. Çünkü hayal gücünüzün kapılarını açar.’ (A78) örnek gösterilebilir.

‘Fırsat’ metaforuna ile ilgili;

‘Oyuncak fırsat gibidir. Çünkü oyuncaklarla oyun kurup, hayal dünyalarına girebiliyorum.’
(A27) örnek verilebilir.

Kategori 6. Yaşam Kategorisi

Bu kategoride toplamda 5 katılımcı 4 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri hayat ($f=2$), gerçek hayatın bir parçası ($f=1$), yaşamın minyatürü ($f=1$) ve hayattan alınan gerçekler ($f=1$) olarak yer almaktadır. Yaşam Kategorisinde bulunan metaforlar, hayatın oyuncaklar ile öğrenildiğini vurgulamaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Hayat’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak hayat gibidir. Çünkü eğlenmek, öğrenmek, kırılmak, kaybolmak oyuncakla başlar. Hayat oyuncakla başlar.’ (A51) gösterilebilir.

‘Yaşamın minyatürü’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak yaşamın minyatürü gibidir. Çünkü yaşamı onunla şekillendirir.’ (A23) örnek verilebilir.

‘Hayattan alınan gerçekler’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak hayattan alınan gerçekler gibidir. Çünkü oynandığında yaşanır.’ (A41) örnek verilebilir.

Kategori 7. Gelişimsel İhtiyaç Kategorisi

Bu kategoride toplamda 4 katılımcı 4 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri gıda ($f=1$), temel ihtiyaçlarından biri ($f=1$), gelişim basamakları ($f=1$) ve zihinsel ve bedensel faydası olan bir araç ($f=1$) olarak yer almaktadır. Oyunağı çocuğun gelişim sürecinde bir ihtiyaç olarak gören metaforlar Gelişimsel İhtiyaç Kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Gıda’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak gıda gibidir. Çünkü çocuklar oyun ya da oyuncak oynayarak büyür.’ (A14) gösterilebilir.

‘Gelişim basamakları’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak gelişim basamakları gibidir. Çünkü çocukların hayal kurmasını, beyinde bir şeyler değerlendirmesine, seçmesini, kaliteli zaman geçirmesini sağlar.’ (A36) örnek verilebilir.

Kategori 8. Eğlence Kategorisi

Bu kategoride toplamda 3 katılımcı 3 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri eğlence (f=1), popüler müzik (f=1) ve çocuklar için eğlence aracı (f=1) olarak belirlenmiştir. Oyuncakın daha çok eğlendirici özelliğine vurgu yapan bu metaforlar eğlence kategorisinde toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Eğlence’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak eğlence gibidir. Çünkü çocukları mutlu eden, eğlendiren tek şeydir.’ (A67) gösterilebilir.

Kategori 9. Olağanüstülük Kategorisi

Bu kategoride toplamda 2 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri sihirli ekran (f=1) ve kurtarıcı süper kahraman (f=1) olarak belirlenmiştir. Oyuncakın sıra dışı özellikleri olduğunu belirten metaforlar Olağanüstülük Kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Sihirli Ekran’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak sihirli ekran gibidir. Çünkü çocuğun iç dünyasını ve hayal gücünü ortaya koyar.’ (A10) örnek verilebilir.

Kategori 10. Aile Kategorisi

Bu kategoride toplamda 2 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri kızım (f=1) ve aile (f=1) olarak belirlenmiştir. Ailenin yakınlık ve sıcaklığına vurgu yapan metaforlar Aile Kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Aile’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak aile gibidir. Çünkü hem hayal gücü hem de sevgi bağı kurmak için ideal bir gereçtir.’ (A20) örnek gösterilebilir.

Kategori 11. Süreç Kategorisi

Bu kategoride toplamda 2 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri zaman (f=1) ve gelecek (f=1) olarak sıralanmıştır. Oyuncağı, insan yaşamındaki büyüme ve gelişme sürecine vurgu yaparak anlatan metaforlar süreç kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Gelecek’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak gelecek gibidir. Çünkü çocukların hangi alanlarda başarılı olabileceğini anlamamıza yardımcı olur.’ (A76) örnek verilebilir.

Kategori 12. Diğer Kategorisi

Bu kategoride toplamda 2 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri iş (f=1) ve ilaç (f=1) olarak sıralanmıştır. Herhangi bir kategori ile ilişkilendirilemeyen metaforlar diğer başlığı altında kategorilendirilmiştir. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘İlaç’ metaforu ile ilgili;

Oyuncak ilaç gibidir. Çünkü çocuğun yaşına, ilgisine, beğenisine, göre dozu, miktarı, kullanma süresi uyarlanmalıdır. Fazlası da azı da zararlıdır. (A75) örnek verilebilir.

‘İş’ metaforuna ilişkin;

Oyuncak iş gibidir. Çünkü oynarken çok eğlendiği, güldüğü, yorulduğu, çok çalıştığını söylüyor. (A30) örnek verilebilir.

Araştırmanın ‘Annelerin oyuncağına ilişkin metaforik algılarının yaşa göre dağılımı nedir’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak annelerin oluşturdukları metaforların yaşa göre dağılımları Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 21

Annelerin Oyuncaya İlişkin Metaforik Algılarının Yaşa Göre Dağılımı

Kategoriler	20-30 yaş f	31-40 yaş f	41-50 yaş f	Cevap Vermeyen
Yakınlık	2	13	3	0
Yaratıcılık	4	10	0	1
Eğitim	3	6	3	0
Eşya	1	6	1	0
Çocuğun İç Dünyası	2	5	0	1
Yaşam	0	3	2	0
Gelişimsel İhtiyaç	1	3	0	0
Eğlence	0	1	2	0
Olağanüstülük	0	2	0	0
Aile	0	2	0	0
Süreç	0	1	1	0
Diğer	0	1	1	0
Toplam	13	53	13	2

Tablo 21’da annelerin oluşturdukları metaforların yaşa göre dağılımı incelendiğinde çalışma gruplarında temsil ettikleri yaş aralığındaki sayılarına paralel olarak 31-40 yaş aralığında (f=53) bulunan annelerin 20-30 yaş (f=13) ve 41-50 yaş (f=13) aralığındaki annelerden daha fazla metafor ürettikleri görülmüştür. Tabloya göre 20-30 yaş aralığında bulunan annelerin en çok ‘Yaratıcılık’ (f=4) ve ‘Eğitim’ (f=3) kategorilerinde; 31-40 yaş aralığındaki annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=13) ve ‘Yaratıcılık’ (f=10) kategorilerinde, 41-50 yaş aralığındaki annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=3) ve ‘Eğitim’ (f=3) kategorilerinde ve cevap vermeyen annenin ‘Çocuğun iç dünyası’ (f=1) kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın ‘Annelerin oyuncaya ilişkin metaforik algılarının öğrenim durumlarına göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak annelerin oluşturdukları metaforların öğrenim durumlarına göre dağılımları Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22

Annelerin Oyuncağa İlişkin Metaforik Algılarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

	İlköğretim	Ortaöğretim	Üniversite	Lisansüstü	Cevap Vermeyen
	f	f	f	f	f
Yakınlık	1	7	9	1	0
Yaratıcılık	3	3	8	0	1
Eğitim	1	3	7	0	1
Eşya	1	2	5	0	0
İç Dünya	0	4	3	1	0
Yaşam	0	0	3	2	0
Gelişimsel İhtiyaç	0	2	2	0	0
Eğlence	0	2	1	0	0
Olağanüstülük	0	1	1	0	0
Aile	0	0	2	0	0
Süreç	0	2	0	0	0
Diğer	0	1	1	0	0
Toplam	6	27	42	4	2

Tablo 22’de annelerin oluşturdukları metaforların öğrenim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde çalışma gruplarında temsil ettikleri öğrenim durumlarındaki sayılarına paralel olarak en çok üniversite mezunu (f=42) annelerin ardından ortaöğretim mezunu annelerin (f=27), ilköğretim mezunu annelerin (f=6) ve lisansüstü mezunu annelerin (f=4) metafor ürettikleri belirlenmiştir. Tabloya göre ilköğretim mezunu annelerin en çok ‘Yaratıcılık’ (f=3) kategorisinde, ortaöğretim mezunu annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=7) ardından ‘Yaratıcılık’ (f=3) ve ‘Eğitim’ (f=3) kategorilerinde, üniversite mezunu annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=9) ardından ‘Yaratıcılık’ (f=8) ve ‘Eğitim’ (f=7) kategorilerinde, lisansüstü mezunu annelerin en çok ‘Yaşam’ (f=2) kategorisinde ve cevap vermeyen annelerin ‘Yaratıcılık’ ve ‘Eğitim’ kategorilerinde metafor ürettikleri görülmüştür.

Araştırmanın ‘Annelerin oyuncığa ilişkin metaforik algılarının mesleklerine göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak annelerin oluşturdukları metaforların mesleklerine göre dağılımları Tablo 23’de gösterilmiştir.

Tablo 23

Annelerin Oyunağa İlişkin Metaforik Algılarının Mesleklerine Göre Dağılımı

	Ev Hanımı	Eğitim Personeli	Büro Hizmetinde Çalışanlar	Niteliksiz işçi	Teknisyenler- Teknikerler	Hizmet Ve Satış Elemanı	Sağlık Personeli	Yöneticiler	Silahlı Kuvvetler Mensubu	Mühendis	İşsiz	Cevap vermeyen
	f	f	f	F	f	f	f	f	f	f	f	f
Yakınlık	5	4	2	1	3	2	0	0	0	0	1	0
Yaratıcılık	3	2	3	2	1	2	0	1	0	0	0	0
Eğitim	3	4	3	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Eşya	3	1	2	1	0		0	1	0	0	0	0
Çocuğun İç Dünyası	1	3	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1
Yaşam	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0
Gelişimsel İhtiyaç	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eğlence	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Olağanüstülük	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aile	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Süreç	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Diğer	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	21	18	16	6	6	6	2	2	1	1	1	1

Tablo 23’de annelerin oluşturdukları metaforların yapmış oldukları mesleklere göre dağılımı incelendiğinde araştırmaya katılan annelerden en çok sırasıyla ev hanımı olanların (f=21) eğitim personeli olanların (f=18), Büro hizmetlerinde çalışanların (f=16), niteliksiz işçilerin (f=6), Tekniker/teknisyenlerin (f=6), Hizmet ve satış elemanı olanların (f=6), Sağlık personeli olanların (f=2), Yöneticilerin (f=2), Silahlı Kuvvetler mensubu olanların (f=1), Mühendislerin (f=1) , işi olmayanların (f=1) ve cevap vermeyenlerin (f=1) metafor ürettikleri belirlenmiştir.

Tabloya göre ev hanımı annelerin en çok ‘Yakınlık’(f=5), ‘Yaratıcılık’ (f=3), ‘Eğitim’ (f=3) ve ‘Eşya’ (f=3) kategorilerinde; eğitim personeli annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=4), ‘Eğitim’ (f=4) ve ‘Çocuğun İç Dünyası’ (f=3) kategorilerinde; büro hizmetinde çalışan annelerin ‘Yaratıcılık’ (f=3) ve ‘Eğitim’ (f=3) kategorilerinde; niteliksiz işçi olan annelerin ‘Yaratıcılık’ (f=2) kategorisinde; tekniker ve teknisyen olan annelerin en sık ‘Yakınlık’ (f=3) kategorisinde; hizmet ve satış sektöründe çalışan annelerin en sık ‘Yakınlık’ (f=2) ve ‘Yaratıcılık’(f=2) kategorilerinde; sağlık personeli olan annelerin ‘Eğitim’ (f=1) ve ‘Yaşam’ (f=1) kategorilerinde; yönetici olan annelerin ‘Yaratıcılık’ (f=1) ve ‘Eşya’(f=1) kategorilerinde; silahlı kuvvetler mensubu olan annelerin ‘Yaşam’ (f=1) kategorisinde; mühendis olan annelerin ‘Yaşam’ (f=1) kategorisinde, işi olmayan annelerin ‘Yakınlık’

(f=1) kategorisinde ve cevap vermeyen annelerin ‘Çocuğun iç dünyası’ kategorisinde metafor ürettikleri bulunmuştur.

Araştırmanın ‘Annelerin oyuncağa ilişkin metaforik algılarının çocukları ile birlikte geçirdikleri süreye göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak annelerin oluşturdukları metaforların çocukları ile geçirdikleri süreye göre dağılımları Tablo 24’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılan annelerden bu soruya birden fazla cevap veren anneler olmuştur, tüm cevaplar kabul edilmiştir.

Tablo 24

Annelerin Oyuncağa İlişkin Metaforik Algılarının Çocukları ile Geçirdikleri Süreye Göre Dağılımı

Kategoriler	1 saat ve daha az	2-3 saat	3-4 saat	4 saat ve daha fazla
	f	f	F	f
Yakınlık	0	4	4	10
Yaratıcılık	0	3	1	11
Eğitim	0	2	3	8
Eşya	0	0	1	7
Çocuğun İç Dünyası	0	4	2	2
Yaşam	1	2	1	2
Gelişimsel İhtiyaç	0	1	0	3
Eğlence	1	1	1	0
Olağanüstülük	0	0	1	1
Aile	1	2	0	0
Süreç	0	1	1	0
Diğer	0	2	0	0
Toplam	3	22	15	44

Tablo 24’de annelerin oluşturdukları metaforların çocukları ile geçirdikleri süreye göre dağılımı incelendiğinde annelerden çocuğu ile günde 4 saat ve üzerinde zaman geçirenlerin daha çok metafor ürettikleri gözlenirken ardından sırasıyla çocuğu ile en çok 4 saat ve üzerinde zaman geçiren (f=44) 2-3 saat (f=22), 3-4 saat (f=15) ve 1-2 saat (f=3) vakit geçiren annelerin metafor ürettikleri belirlenmiştir. Tabloya göre çocukları ile günde 1 saatten daha az vakit geçiren annelerin ‘Yaşam’(f=1), ‘Eğlence’ (f=1) ve ‘Aile’ kategorilerinde (f=1) metafor ürettikleri; çocukları ile günde 2-3 saat vakit geçiren annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=4) ve ‘Çocuğun İç Dünyası’ (f=4) kategorilerinde; çocukları ile günde 3-4 saat vakit geçiren annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=4) ve ‘Eğitim’ (f=3)

kategorilerinde ve çocukları ile günde 4 saat ve daha fazla zaman geçiren annelerin ise en çok ‘Yaraticılık’ (f=11) ve ‘Yakınlık’ (f=10) kategorilerinde metafor ürettikleri görülmektedir.

Araştırmanın ‘Annelerin oyuncaya ilişkin metaforik algılarının oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak annelerin oluşturdukları metaforların oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere göre dağılımları Tablo 25’de gösterilmiştir.

Tablo 25

Annelerin Oyuncaya İlişkin Metaforik Algılarının Oyuncak Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Göre Dağılımı

	Eğitime ve Gelişime Katkı Sağlayan f	İlgi-İstek- Eğlence- İhtiyaç f	Güvenlik f	Yaşa Uygunluk F	Maliyet f	Şiddet Ögesi Barındırmama f	Fonksiyonellik f	Diğer f
Yakınlık	13	12	11	7	2	2	2	1
Yaraticılık	12	11	9	6	3	0	0	0
Eğitim	10	8	8	7	2	2	1	1
Eşya	4	2	3	4	1	1	0	1
Çocuğun İç Dünyası	5	5	0	1	1	0	0	0
Yaşam	4	3	4	2	1	0	1	0
Gelişimsel İhtiyaç	4	1	3	1	0	1	1	0
Eğlence	1	1	3	2	1	0	0	0
Olağanüstülü k	2	1	2	1	1	0	0	0
Aile	2	2	1	1	0	0	0	0
Süreç	2	2	0	1	0	1	0	0
Diğer	1	1	1	1	1	0	0	
Toplam	60	49	45	34	13	7	5	3

Tablo 25’de annelerin oluşturdukları metaforların oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere göre dağılımı incelendiğinde araştırmaya katılan annelerin oyuncak seçerken en çok eğitime ve gelişime katkı sağlamasına (f=60) özen gösterdikleri belirlenirken ardından İlgi-İstek-Eğlence-İhtiyacı karşılamasına (f=49), Güvenli olmasına (f=45) Yaşa Uygunluğuna (f=34), Maliyetine (f=13), Şiddet ögesi barındırmamasına (f=7), Fonksiyonel olmasına (f=5) ve Diğer (f=3) öğelere önem verdikleri belirlenmiştir.

Tabloya göre eğitime ve gelişime katkı sağlayan oyuncakları tercih eden annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=13), ‘Yaraticılık’ (f=12) ve ‘Eğitim’ (f=10) kategorilerinde metafor ürettikleri; çocukların ilgi-istek-eğlence-ihtiyaçlarına göre oyuncak tercih eden annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=12), ‘Yaraticılık’ (f=11) ve ‘Eğitim’ (f=8) kategorilerinde; oyuncakların güvenlik özelliğine dikkat eden annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=11)

‘Yaratıcılık’ (f=9) ve ‘Eğitim’ (f=8) kategorilerinde; oyuncakların yaşa uygunluğu açısından annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=7) ve ‘Eğitim’ (f=7) ve ‘Yaratıcılık’ (f=6) kategorilerinde; oyuncakların maliyetine göre annelerin en çok ‘Yaratıcılık’ (f=3), ‘Yakınlık’ (f=2) ve ‘Eğitim’ (f=2) kategorilerinde; oyuncakların şiddet ögesi barındırmamasına göre annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=2) ve ‘Eğitim’ (f=2) kategorilerinde; oyuncakların fonksiyonellik özelliğine göre annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=2) kategorisinde ve oyuncakların diğer özelliklerine göre ise annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=1), ‘Eğitim’ (f=1) ve ‘Eşya’ (f=1) kategorilerinde metafor ürettikleri bulunmuştur.

Araştırmanın ‘Annelerin oyuncaya ilişkin metaforik algılarının çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre oyuncaya ilişkin metaforik algıları nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak annelerin oluşturdukları metaforların çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre dağılımları Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26

Annelerin Oyuncaya İlişkin Metaforik Algılarının Çocukları ile Yaptıkları Etkinliklere Göre Dağılımı

	Oyuncak/oyun oyunama	Sanatsal Faaliyetler	Ev/Mutfak Etkinlikleri	Kaba Motor ve Dış Mekan Etkinlikle	Kitap Okuma - Ders Çalışm a f	Film/Tv/ Müzik	Akıl Zeka Kutu Oyunları- Deney- Bilmece f	Sohbet f
Yakınlık	14	10	8	7	1	10	2	0
Yaratıcılık	10	11	10	9	6	2	3	1
Eğitim	9	10	9	6	4	2	2	2
Eşya	5	4	7	2	4	2	1	0
Çocuğun İç Dünyası	5	6	2	2	1	0	2	0
Yaşam	3	4	2	2	2	1	1	0
Gelişimsel İhtiyaç	4	3	2	1	1	1	1	0
Eğlence	3	2	3	1	1	0	0	0
Olağanüstül ük	2	1	0	0	1	0	0	0
Aile	2	0	1	0	1	0	2	0
Süreç	1	2	2	1	0	0	0	0
Diğer	2	2	0	1	1	0	1	0
Toplam	60	55	46	32	23	18	15	3

Tablo 26’da annelerin oluşturdukları metaforların çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre dağılımı incelendiğinde araştırmaya katılan annelerin sırasıyla en çok oyuncak ve oyun oynama etkinliğini (f=60), sanatsal faaliyetleri (f= 55), ev/mutfak etkinliklerini (f=46), kaba motor/dış mekan etkinliklerini (f=32), kitap okuma/ders çalışmalarını (f=23),

film/tv/müziği (f=18), akıl/zeka/kutu oyunları/deney/bilmece (f=15) ve son olarak sohbet (f=3) etkinliklerini tercih ettikleri görülmektedir.

Tabloya göre oyuncak ve oyun oynama etkinliğini tercih eden annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=14), ‘Yaratıcılık’ (f=10) ve ‘Eğitim’ (f=9) kategorilerinde; çocukları ile sanatsal faaliyet yapmayı tercih eden annelerin en çok ‘Yaratıcılık’ (f=11), ‘Yakınlık’ (f=10) ve ‘Eğitim’ (f=10) kategorilerinde; çocukları ile ev ve mutfak etkinlikleri yapmayı tercih eden annelerin en sık ‘Yaratıcılık’ (f=10), ‘Eğitim’ (f=9) ve ‘Yakınlık’ (f=8) kategorilerinde; çocukları ile kaba motor ve dış mekan etkinlikleri yapmayı tercih eden annelerin en çok ‘Yaratıcılık’ (f=9), ‘Yakınlık’ (f=7) ve ‘Eğitim’ (f=6) kategorilerinde; çocukları ile kitap okuma ve ders çalışma etkinliklerini tercih eden annelerin en çok ‘Yaratıcılık’ (f=6) ‘Eğitim’ (f=4) ve ‘Eşya’ (f=4) kategorilerinde; film/TV/Müzik dinlemeyi tercih eden annelerin en çok ‘Yakınlık’ (f=10), ‘Eğitim’ (f=2) ve ‘Eşya’ (f=2) kategorilerinde; akıl zeka kutu oyunları ile deney ve bilmece etkinliklerini tercih eden annelerin en çok ‘Yaratıcılık’ (f=3), ‘Yakınlık’ (f=2) ve ‘Eğitim’ (f=2), ‘çocuğun iç dünyası’ (f=2) ve ‘aile’ (f=2) kategorilerinde ve çocukları ile sohbet eden annelerin en çok ‘Eğitim’ kategorisinde (f=2) metafor ürettikleri gözlenmiştir.

Babaların Oyuncağa İlişkin Metaforik Algıları ile ilgili Bulgular

Araştırmanın katılımcılarından olan okul öncesi eğitime devam eden çocuğu olan babalar dikkate alındığında araştırmada belirtilen ‘Babaların oyuncacağı ilişkin metaforik algıları nedir?’ sorusu gereğince babaların ‘oyuncak’ kavramına ilişkin metaforik algıları Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 27

Babaların Oyuncak Kavramına İlişkin Oluşturdıkları Metaforlar ve Kavramsal Kategorileri

Metaforlar	Kategorileri
Arkadaş (f=14) Dostluğu arkadaşlığı pekiştiren köprü (f=1) Dost (f=1) Seçilmiş arkadaş (f=1) Yakın arkadaş (f=1) Çocuk (f=1) Kardeş (f=1)	Yakınlık
Hayat (f=2) Yaşamın taklidi (f=1) Hayatın minyatür hali (f=1) Hayallerin minyatürü (f=1)	Yaşam
Çikolata (f=1) Şeker (f=1) Besin (f=1) Yemek (f=2)	Gıda
Beyin jimnastik aleti (f=1) Küçük ev aleti(f=1) Çocukların gelişimine ayna (f=1) Kukla (f=1)	Eşya
Çocuğun ruhu (f=1) İnsanın ruhuna açılan kapı(f=1) Çocuğun kendisini ifade etme aracı (f=1)	Çocuğun İç Dünyası
Masal (f=1) Kitap (f=2)	Çocuk Edebiyatı
Sihirli değnek (f=1) Sihirli bir eşya (f=1)	Olağanüstülük
Gayri safı milli hâsıla (f=1) Para harcamanın en kolay yolu(f=1)	Ekonomi
İçinde bulunduğu toplum (f=1) Geleceği inşa etmede ilk adım(f=1)	Toplumsal Etki
Gökkuşağı(f=1)	Diğer

Tablo 27’de çalışma grubunu oluşturan katılımcılardan olan babaların oyuncaya ilişkin metaforik algıları incelenmiş ve sonuçta yakınlık, yaşam, gıda, eşya, çocuğun iç dünyası, çocuk edebiyatı, olağanüstülük, ekonomi, toplumsal etki ve diğer kategorileri olmak üzere 10 kategori altında görüşlerinin toplandığı belirlenmiştir. Toplamda 47 babanın 31 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. Aşağıda her bir kategori tek tek ele alınarak babaların oyuncaya ilişkin metaforik algıları açıklanmıştır.

Kategori 1.Yakınlık Kategorisi

Bu kategoride toplamda 20 katılımcı 7 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri arkadaş (f=14), dostluğu arkadaşlığı pekiştiren köprü (f=1), dost (f=1), seçilmiş arkadaş (f=1), yakın arkadaş (f=1), çocuk (f=1) ve kardeş (f=1) olarak belirlenmiştir. Oyuncakların çocuklara olan manevi yakınlığını ifade eden metaforlar Yakınlık Kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Arkadaş’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak arkadaş gibidir. Çünkü gelişiminde hayata çevresine verdiği etkiyi tepkiyi yönlendirir.’ (B20)

‘Oyuncak arkadaş gibidir. Çünkü onunla özel anlar paylaşır.’ (B41) metaforları gösterilebilir.

‘Dost’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak dost gibidir. Çünkü hep yanındadır. Onunla her yere gider her zaman onun en iyi arkadaşıdır.’ (B28) örnek verilebilir.

‘Kardeş’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak kardeş gibidir. Çünkü hayallerini onunla paylaşır.’ (B43) örnek verilebilir.

Kategori 2. Yaşam Kategorisi

Bu kategoride toplam 5 katılımcı 4 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri hayat (f=2), yaşamın taklidi (f=1), hayatın minyatür hali (f=1) ve hayallerin minyatürü (f=1) olarak belirlenmiştir. Oyuncanın gerçek yaşam ile ilişkisine vurgu yapan metaforlar bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Hayat’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak hayat gibidir. Çünkü çocuk yaparak, yaşayarak, oynayarak öğrenir.’ (B21) gösterilebilir.

‘Yaşamın taklidi’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak yaşamın taklidi gibidir. Çünkü hayatın içinde ne varsa çocuklar onu oyuncaklarla kurgular.’ (B10) örnek verilebilir.

‘Hayatın minyatür hali’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak hayatın minyatür hali gibidir. Çünkü hayatının temeli oynadığı oyun ve oyuncakla atar.’ (B34) örnek gösterilebilir.

Kategori 3. Gıda Kategorisi

Bu kategoride toplam 5 katılımcı 4 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri çikolata (f=1), şeker (f=1), besin (f=1) ve yemek (f=2) olarak sıralanmıştır. Oyuncak yiyecek maddelerine benzeterek açıklayan metaforlar bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Çikolata’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak çikolata gibidir. Çünkü mutluluk verir.’ (B16) gösterilebilir.

‘Besin’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak besin gibidir. Çünkü çocuğu büyütür.’ (B3) örnek verilebilir.

‘Yemek’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak yemek gibidir. Çünkü zihinsel, görsel ve işitsel gelişime çocuğun tavır olgunluğuna katkısı olduğunu düşünüyorum. Oyuncak olmayan bir çocuğun midesi boş bir çocuk gibi kendisini aç hisseceğini fiziksel olarak olmasa bile zihinsel olarak zayıf kalacağını söyleyebiliriz.’ (B45) örnek gösterilebilir.

Kategori 4. Eşya Kategorisi

Bu kategoride toplam 4 katılımcı 4 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri beyin jimnastik aleti (f=1), küçük ev aleti(f=1), çocukların gelişimine ayna (f=1) ve kukla (f=1) olarak sıralanmıştır. Oyuncak ile çocuğun çevresindeki nesnelerle olan ilişkisini vurgulayan metaforlar bu kategori altında toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Küçük ev aleti’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak küçük ev aleti gibidir. Çünkü minik dünyalarının şekil alıp kullanmaları içindir.’ (B6) örnek verilebilir.

‘Çocukların gelişimine ayna’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak çocukların gelişimine ayna gibidir. Çünkü çocuklar oynarken daha çabuk öğrenir.’ (B46) sunulabilir.

Kategori 5. Çocuğun İç Dünyası Kategorisi

Bu kategoride toplam 3 katılımcı 3 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri çocuğun ruhu (f=1), insanın ruhuna açılan kapı (f=1) ve çocuğun kendisini ifade etme aracı (f=1) olarak belirlenmiştir. Oyunağı çocuğun yaşadığı duygu ve düşünceleri yansıtmaya aracı olarak gören metaforlar bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Çocuğun ruhu’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak çocuğun ruhu gibidir. Çünkü çocuk ne isterse onu olmak ister.’ (B8) örnek verilebilir.

‘Çocuğun kendisini ifade etme aracı’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak çocuğun kendisini ifade etme aracı gibidir. Çünkü oyun oynarken kendi yapmak istedikleri ve hayallerini anlatıyor.’ (B31) gösterilebilir.

Kategori 6. Çocuk Edebiyatı Kategorisi

Bu kategoride toplam 3 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri masal (f=1) ve kitap (f=2) olarak yer almaktadır. Oyunağı edebiyat ürünlerine benzeterek açıklayan metaforlar bu kategoride yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Masal’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak masal gibidir. Çünkü hayal dünyasını geliştiriyor.’ (B18) gösterilebilir.

‘Kitap’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak kitap gibidir. Çünkü oyuncak çocuğa bir şeyler katmalıdır.’ (B7) örnek verilebilir.

Kategori 7. Olağanüstülük Kategorisi

Bu kategoride toplam 2 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri sihirli değnek (f=1) ve sihirli bir eşya (f=1) olarak sıralanmıştır. Oyuncanın gerçeküstü özellikleri olduğunu belirten metaforlar bu kategoride yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Sihirli değnek’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak sihirli değnek gibidir. Çünkü çocuğun her yönlü gelişimine katkı sağlar.’ (B24) örnek verilebilir.

‘Sihirli bir eşya’ metaforu ile ilgili;

‘Oyuncak sihirli bir eşya gibidir. Çünkü o an çocuğun girmek istediği dünyanın kapısını açar.’ (B5) örnek gösterilebilir.

Kategori 8. Ekonomi Kategorisi

Bu kategoride toplam 2 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri gayri safi milli hâsıla (f=1) ve para harcamanın en kolay yolu (f=1) olarak belirlenmiştir. Oyuncanın ekonomik yönüne vurgu yapan metaforlar bu kategoride yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Para harcamanın en kolay yolu’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak para harcamanın en kolay yolu gibidir. Çünkü bir oyuncaktan 3-5 gün sonra hevesini alınca yeni oyun istemektedir.’ (B15) gösterilebilir.

Kategori 9. Toplumsal Etki Kategorisi

Bu kategoride toplam 2 katılımcı 2 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgeleri içinde bulunduğu toplum (f=1) ve geleceği inşa etmede ilk adım (f=1) olarak sıralanmıştır. Oyuncanın içinde yaşanan toplumun çocuğun gelişimine olan katkısını vurgulayan metaforlar bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘İçinde bulunduğu toplum’ metaforuna ilişkin;

‘Oyuncak çocuğun içinde bulunduğu toplum gibidir. Çünkü toplum gibi çocuğun gelişimine, kişiliğine doğrudan etki eder.’ (B33) örnek verilebilir.

Kategori 10. Diğer Kategorisi

Bu kategoride toplam 1 katılımcı 1 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride bulunan metafor imgesi gökkuşağı (f=1) olarak yer almaktadır. Oluşturulan herhangi kavramsal kategoriler ile ilişkilendirilemediği için bu kategoride yer almaktadır. Bu kategori altında toplanan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Gökkuşağı’ metaforuna örnek olarak;

‘Oyuncak gökkuşağı gibidir. Çünkü çocuğumun hayatına renk katar. Gelişimini renklendirir.’ (B4) gösterilebilir.

Araştırmanın ‘Babaların oyuncaya ilişkin metaforik algılarının yaşa göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen araştırma sorusuna ilişkin olarak babaların oluşturdukları metaforların yaşa göre dağılımı Tablo 28’de yer almaktadır.

Tablo 28

Babaların Oyuncaya İlişkin Metaforik Algılarının Yaşa Göre Dağılımı

	30-35 yaş f	36-41 yaş f	42-47 yaş F	48-55 yaş f	Cevap Vermeyen f
Yakınlık	5	10	4	1	0
Yaşam	1	2	2	0	0
Gıda	3	2	0	0	0
Eşya	1	1	1	1	0
Çocuğun İç Dünyası	0	2	1	0	0
Çocuk Edebiyatı	1	2	0	0	0
Olağanüstülük	0	0	1	0	1
Ekonomi	0	1	0	1	0
Toplumsal Etki	2	0	0	0	0
Diğer	0	1	0	0	0
Toplam	13	21	9	3	1

Tablo 28’de babaların oluşturdukları metaforların yaşa göre dağılımı incelendiğinde en çok 36-41 (f=21) yaş aralığında bulunan babalar metafor üretirken ardından sırasıyla 30-35 yaş (f=13), 42-47 yaş (f=9) ve 48-55 yaş arası (f=3) babalar metafor oluşturmuştur.

Tabloya göre 30-35 yaş aralığında bulunan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=5), ‘Gıda’ (f=3) ve ‘Toplumsal Etki’ (f=2) kategorilerinde; 36-41 yaş aralığındaki babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=10), ‘Yaşam’ (f=2), ‘Gıda’ (f=2), ‘Çocuğun iç dünyası’ (f=2) ve ‘Çocuk Edebiyatı’ (f=2) kategorilerinde; 42-47 yaş aralığındaki babaların en sık ‘Yakınlık’ (f=4) ve ‘Yaşam’ (f=2) kategorilerinde, 48-55 yaş aralığında babaların ‘Yakınlık’ (n=1), ‘Eşya’

(f=1) ve ‘Ekonomi’ (f=1) kategorilerinde ve cevap vermeyen babaların ‘Olağanüstülük’ kategorisinde metafor ürettikleri bulunmuştur.

Araştırmanın ‘Babaların oyuncağa ilişkin metaforik algılarının öğrenim durumlarına göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak babaların oluşturdukları metaforların öğrenim durumlarına göre dağılımları Tablo 29’da yer almaktadır.

Tablo 29

Babaların Oyuncağa İlişkin Metaforik Algılarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

	İlköğretim f	Ortaöğretim F	Üniversite f	Lisansüstü f
Yakınlık	4	6	7	3
Yaşam	0	0	4	1
Gıda	1	2	2	0
Eşya	2	1	1	0
İç Dünya	0	0	3	0
Çocuk Edebiyatı	1	0	2	0
Olağanüstü	0	0	1	1
Ekonomi	0	0	1	1
Toplumsal Etki	0	0	2	0
Diğer	0	0	1	0
Toplam	8	9	24	6

Tablo 29’da babaların oluşturdukları metaforların öğrenim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde en çok üniversite mezunu (f=24) babaların ardından ortaöğretim mezunu babaların (f=9), ilköğretim mezunu babaların (f=8) ve lisansüstü mezunu babaların (f=6) metafor ürettikleri belirlenmiştir. Tabloya göre ilköğretim mezunu babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=4) ardından ‘Eşya’ (f=2) kategorilerinde, ortaöğretim mezunu babaların en çok ‘yakınlık’ (f=6) ardından ‘Gıda’ (f=2) kategorilerinde, üniversite mezunu babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=7) ardından ‘Yaşam’ (f=4) ve ‘İç Dünya’ (f=3) kategorilerinde ve lisansüstü mezunu babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=3) kategorisinde metafor ürettikleri görülmüştür.

Araştırmanın ‘Babaların oyuncağa ilişkin metaforik algılarının mesleklerine göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak babaların mesleklerine göre dağılımları Tablo 30’da yer almaktadır.

Tablo 30

Babaların Oyuncağa İlişkin Metaforik Algılarının Mesleklere Göre Dağılımı

	Büro Hizmetleri	Teknisyenler- Teknikerler	Hizmet Ve Satış Çalışanları	Silahlı Kuvvetler İle İlgili Meslekler	Eğitim Profesyoneli	Sağlık Profesyoneli	Tarım Ormancılık Çalışanları	Operatör Ve Montajcular	Mühendis	İşsiz
	f	f	f	f	F	f	f	f	f	f
Yakınlık	4	3	4	3	4	1	0	1	0	0
Yaşam	0	2	1	0	0	0	0	0	1	1
Gıda	2	0	1	0	1	0	1	0	0	0
Eşya	2	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Çocuğun İç Dünyası	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0
Çocuk Edebiyatı	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1
Olağanüstül ük	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Ekonomi	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Toplumsal Etki	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
Diğer	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Toplam	10	7	7	6	6	3	2	2	2	2

Tablo 30’da babaların ürettikleri metaforların mesleklere göre dağılımı incelendiğinde çalışma grubuna dahil olan babalardan en çok büro hizmetinde görev alanların (f=10) metafor ürettikleri belirlenirken ardından sırasıyla teknisyen/tekniker olan (f=7), hizmet ve satış alanında görev alan (f=7), silahlı kuvvetler mensubu olan (f=6), eğitim personeli olan (f=6), sağlık alanında çalışan (f=3), tarım ve ormancılık alanında görev yapan (f=2), operatör ve montaj işinde çalışan (f=2), mühendis olan (f=2) ve işi olmayan (f=2) babaların metafor oluşturdıkları belirlenmiştir.

Tabloya göre büro hizmetinde çalışan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=4), ‘Gıda’ (f=2) ve ‘Eşya’ (f=2) kategorilerinde; teknikerlik ve teknisyenlik yapan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=3) ve ‘Yaşam’ (f=2) kategorilerinde; hizmet ve satış sektöründe çalışan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=4) kategorisinde; silahlı kuvvetler ile ilgili mesleklerde çalışan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=3) ve ‘Çocuğun iç dünyası’ (f=2) kategorilerinde; eğitim profesyonellerinden olan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=4) kategorisinde; sağlık çalışanı babaların ‘Yakınlık’ (f=1), ‘Ekonomi’ (f=1) ve ‘Diğer’ (f=1) kategorilerinde; tarım ve orman çalışanı babaların ‘Gıda’ (f=1) ve ‘Eşya’ (f=1) kategorilerinde; operatör ve montaj sektöründe çalışan babaların ‘Yakınlık’ (f=1) ve ‘Eşya’ (f=1) kategorilerinde, mühendislik yapan babaların ‘Yaşam’ (f=1) ve ‘Toplumsal Etki’ (f=1) kategorilerinde ve işsiz babaların

‘Yaşam’ (f=1) ve ‘Çocuk edebiyatı’ (f=1) kategorilerinde metafor ürettikleri görülmektedir.

Araştırmanın ‘Babaların oyuncağa ilişkin metaforik algılarının çocukları ile birlikte geçirdikleri süreye göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak babaların çocukları ile geçirdikleri süreye göre dağılımları Tablo 31’de yer almaktadır.

Tablo 31

Babaların Oyuncağa İlişkin Metaforik Algılarının Çocukları İle Geçirdikleri Süreye Göre Dağılımı

	1 saat ve daha az f	2-3 saat f	3-4 saat f	4 saat ve daha fazla f
Yakınlık	1	10	2	7
Yaşam	0	0	3	2
Gıda	0	3	0	2
Eşya	0	2	2	0
Çocuğun İç Dünyası	0	1	1	1
Çocuk Edebiyatı	1	0	1	1
Olağanüstülük	0	0	1	1
Ekonomi	1	0	0	1
Toplumsal Etki	0	0	0	2
Diğer	0	0	0	1
Toplam	3	16	10	18

Tablo 31’de babaların oluşturdukları metaforların çocukları ile geçirdikleri süreye göre dağılımları incelendiğinde en çok çocukları ile günde 4 saat ve daha fazla zaman geçiren babaların (f=18) metafor ürettikleri ardından sırasıyla 2-3 saat zaman geçiren (f=16), 3-4 saat zaman geçiren (f=10) ve 1 saat ve daha az zaman geçiren (f=3) metafor ürettikleri belirlenmiştir.

Tabloya göre çocukları ile 1 saat ve daha az vakit geçiren babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=1), ‘Çocuk edebiyatı’ (f=1) ve ‘Ekonomi’ (f=1) kategorilerinde; çocukları ile günde 2-3 saat vakit geçiren babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=10), ‘Gıda’ (f=3) ve ‘Eşya’ (f=2) kategorilerinde; çocukları ile günde 3-4 saat vakit geçiren babaların en çok ‘Yaşam’ (f=3), ‘Yakınlık’ (f=3) ve ‘Eşya’ (f=2) kategorilerinde ve çocukları ile günde 4 saat ve daha fazla vakit geçiren babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=7), ‘Yaşam’ (f=2) ve ‘Gıda’ (f=2) kategorilerinde metafor ürettikleri bulunmuştur.

Araştırmanın ‘Babaların oyuncaya ilişkin metaforik algılarının oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere göre dağılımı nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak babaların oluşturdukları metaforların oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere göre dağılımları Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32

Babaların Oyuncaya İlişkin Metaforik Algılarının Oyuncak Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Göre Dağılımı

	Güvenlik	İlgi- İstek- Eğlence- İhtiyaç	Eğitime ve Gelişime Katkı	Yaşa Uygunluk	Maliyet	Diğer	Fonksiyonellik	Şiddet Barındırmama
	f	f	f	F	f	f	f	f
Yakınlık	14	14	10	7	2	8	0	2
Yaşam	5	3	3	1	2	0	1	1
Gıda	3	3	1	2	4	1	1	0
Eşya	2	1	2	1	0	0	0	0
Çocuğun İç Dünyası	2	2	2	1	0	0	0	0
Çocuk Edebiyatı	3	0	2	2	0	1	0	0
Olağanüstül ük	1	2	2		0	0	1	0
Ekonomi	2	0	1	1	1	0	0	0
Toplumsal Etki	2	1	2	1	0	0	0	0
Diğer	1	1	1	1	1	0	0	0
Toplam	35	27	26	17	10	10	3	3

Tablo 32’de babaların oluşturdukları metaforların oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere göre dağılımları incelendiğinde araştırmaya katılan babalar oyuncak seçerken en çok güvenlik (f=35) kriterine dikkat ettikleri ardından sırasıyla ilgi/istek/eğlence/ihtiyaç (f=27), eğitime ve gelişime katkı sağlayan (f=26), yaşa uygunluk (f=17), maliyet (f=10), diğer (f=10), fonksiyonellik (f=3) ve son olarak şiddet barındırmama (f=3) kriterlerine dikkat ettikleri görülmektedir.

Tabloya göre oyuncak seçerken güvenlik kriterine dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=14) ve ‘Yaşam’ (f=5) kategorilerinde; oyuncak seçerken çocukların ilgi istek eğlence ve ihtiyaçlarına dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=14), ‘Yaşam’ (f=3) ve ‘Gıda’ (f=3)

kategorilerinde; oyuncak seçerken eğitime ve gelişime katkı sağlamasına dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=10) ve ‘Yaşam’ (f=3) kategorilerinde; oyuncak seçerken yaşa uygunluk kriterine dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=7), ‘Gıda’ (f=2) ve ‘Çocuk edebiyatı’ (f=2) kategorilerinde; oyuncak seçerken maliyet kriterine dikkat eden babaların en çok ‘Gıda’ (f=4), ‘Yakınlık’ (f=2) ve ‘Yaşam’ (f=2) kategorilerinde; oyuncak seçerken diğer özelliklerine dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=8) kategorisinde; oyuncak seçerken fonksiyonellik kriterine dikkat eden babaların ‘Yaşam’ (f=1), ‘Gıda’ (f=1) ve ‘Olağanüstülük’ (f=1) kategorilerinde ve oyuncak seçerken şiddet ögesi barındırmama kategorisine dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=2) metafor ürettikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın ‘Babaların oyuncaya ilişkin metaforik algılarının çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre oyuncaya ilişkin metaforik algıları nedir?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak babaların ürettikleri metaforların çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre dağılımları Tablo 33’de yer almaktadır.

Tablo 33

Babaların Oyuncaya İlişkin Metaforik Algılarının Çocukları İle Yaptıkları Etkinliklere Göre Dağılımı

	Oyuncak/ oyun oynama f	Kaba motor ve Dış Mekan Etkinlikleri f	Sanatsal Faaliyetler F	Kitap okuma- Ders çalışma f	Şarkı- Televizyon - Telefon f	Ev- Mutfak Etkinlikler i f	Diğer f
Yakınlık	18	10	10	9	3	7	1
Yaşam	4	4	3	2	2	1	1
Gıda	2	5	2	2	1	0	2
Eşya	3	1	2	0	2	1	0
Çocuğun İç Dünyası	2	2	3	1	0	0	0
Çocuk Edebiyatı	2	0	1	0	1	0	1
Olağanüstülü k	2	1	1	1	1	0	0
Ekonomi	1	2	1	1	1	0	0
Toplumsal Etki	2	2	1	0	0	0	0
Diğer	1	1	0	0	1	1	0
Toplam	37	28	24	16	12	10	5

Tablo 33’de babaların oluşturdukları metaforların çocukları ile yaptıkları etkinliklere göre dağılımı incelendiğinde babaların en çok oyuncak ve oyun oynama etkinliği (f=37)

ardından kaba motor ve dış mekan etkinlikleri (f=28), sanatsal faaliyetler (f=24), kitap okuma/ders çalışma (f=16), şarkı dinleme/televizyon izleme/telefon oynama (f=12), ev/mutfak etkinlikleri (f=10) ve diğer (f=5) etkinlikler yaptığı görülmektedir.

Tabloya göre çocukları ile oyuncak ve oyun oynama etkinliği yapan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=18) ve ‘Yaşam’ (f=4) kategorilerinde; çocukları ile kaba motor ve dış mekan etkinlikleri yapan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=10) ve ‘Gıda’ (f=5) kategorilerinde; çocukları ile sanatsal faaliyetler yapan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=10), ‘Yaşam’ (f=3) ve ‘Çocuğun iç dünyası’ (f=3) kategorilerinde; çocukları ile kitap okuma ve ders çalışma etkinlikleri yapan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=9), ‘Yaşam’ (f=2) ve ‘Gıda’ (f=2) kategorilerinde; çocukları ile şarkı dinleme, televizyon izleme ve telefon oynama etkinlikleri yapan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=3), ‘Yaşam’ (f=2) ve ‘Eşya’ (f=2) kategorilerinde; çocukları ile ev ve mutfak etkinlikleri yapan babaların en çok ‘Yakınlık’ (f=7) kategorisinde ve çocukları ile evde diğer etkinlikler yapan babaların en çok ‘Gıda’ (f=2) kategorisinde metafor ürettikleri görülmektedir.

Çocukların Oyunağa İlişkin Algıları ile ilgili Bulgular

Araştırmanın bir diğer katılımcı grubu olan çocuklar dikkate alındığında araştırmanın ‘Okul öncesi dönem çocuklarının oyunağa ilişkin algıları resimlerine nasıl yansımaktadır?’ sorusu gereğince okul öncesi dönem çocuklarının resimlerinde yer alan figürler Tablo 34’de gösterilmektedir.

Tablo 34

Çocuk Çizimlerinde Yer Alan Figürler ve Kategorileri

Çizimler	Kategoriler
İnsan (f=76)	İnsan
Kafadan bacak çizimi (f=10)	
Araba (f=30)	Araç
Kamyon (f=1)	
Gemi (f=1)	
Tır (f=1)	
Makine (f=1)	
Güneş (f=12)	Doğa
Bulut (f=8)	
Çiçek (f=5)	
Ağaç (f=4)	
Yıldız (f=2)	
Çim (f=2)	
Yağmur(f=1)	Yaşam
Ev (f=18)	
Top (f=6)	Oyuncak
Lego (f=3)	
Robot (f=2)	
Balon (f=1)	
Uçurtma (f=1)	
Jenga (f=1)	
Davul (f=1)	
Çadır(f=1)	
Hediye paketi (f=1)	
Hayvan(f=6)	Hayvan
Ayı (f=2)	
Kedi (f=2)	
Kuş (f=1)	
Köpek (f=1)	
Tavşan (f=1)	
Kaplumbağa (f=1)	
Salyangoz (f=1)	
Kalp (f=7)	Vücut Parçası
El (f=1)	
Unicorn (f=2)	Çizgi Karakter
Denizkızı (f=1)	
Ninja (n=1)	Kahramanlık
Asker(f=1)	
Silah (f=1)	
Bayrak (f=1)	

Tablo 34’de çalışma grubunu oluşturan katılımcılardan olan okul öncesi dönem çocuklarının oyuncaya ilişkin resimlerinde yer alan figürler incelenmiş ve sonuçta insan,

araç, doğa, yaşam, oyuncak, hayvan, vücut parçası, çizgi karakter ve kahramanlık kategorileri olmak üzere 9 kategori altında görüşlerinin toplandığı belirlenmiştir. Toplamda 164 çocuğun 40 farklı figür çizdiği belirlenmiştir. Aşağıda her bir kategori tek tek ele alınarak okul öncesi dönem çocuklarının oyuncaya ilişkin yaptıkları resimlerde yer alan figürler açıklanmıştır.

Kategori 1. İnsan Kategorisi

Bu kategoride toplamda 86 katılımcı 2 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri insan ($f=76$) ve kafadan bacak çizimi ($f=10$) olarak belirlenmiş ve resimlerinde insan ögesi içeren çizimler bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘İnsan’ çizimine örnek resimler;

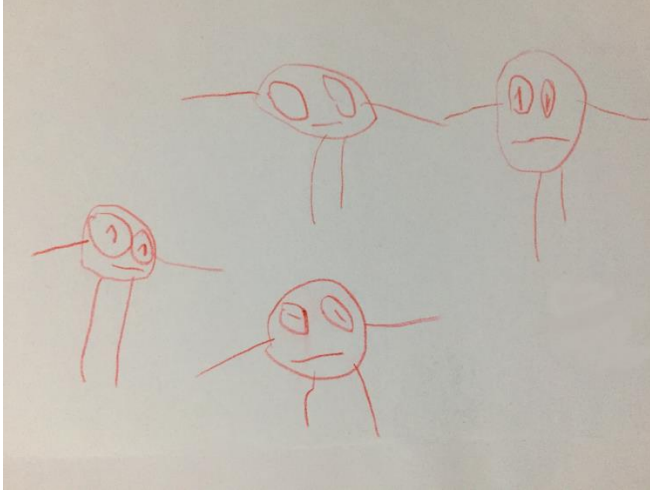
Şekil 2. Ç9 (66 ay) kodlu çocuğun resmi

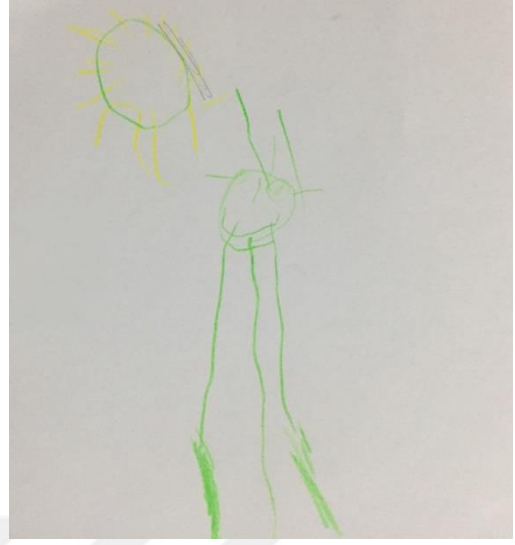
Şekil 3. Ç95 (63 ay) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde insan figürüne örnek olarak Ç9 ve Ç 95 kodlu kız çocuklarının çizimleri yer almaktadır. Şekil 2’de Ç9 kodlu kız çocuğunun resminde insan figürü, kalp, güneş ve bulutlara yer verdiği görülmektedir. Ç9 en sevdiği oyuncak olan bebeği silip tekrar çizmiştir. Bebeğin kıyafetlerinde desene yer vermiştir. Ç9 kodlu çocuk oyuncaya ‘Elif’ ismini verdiğini ve annesiyle bu oyuncayı oynamayı sevdiğini belirtmiştir. Şekil 3’de Ç95 kodlu 63 aylık bir kız çocuğunun resminde insan figürü yer almaktadır. Ç95 en sevdiği oyuncanın bebek olduğunu belirtmiş fakat oyuncaya bir isim vermemiştir. Ç95 en sevdiği oyuncayı babasıyla oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir.

‘Kafadan Bacak’ çizimine örnek resimler;

Şekil 4. Ç121 (57 aylık) kodlu çocuğun resmi

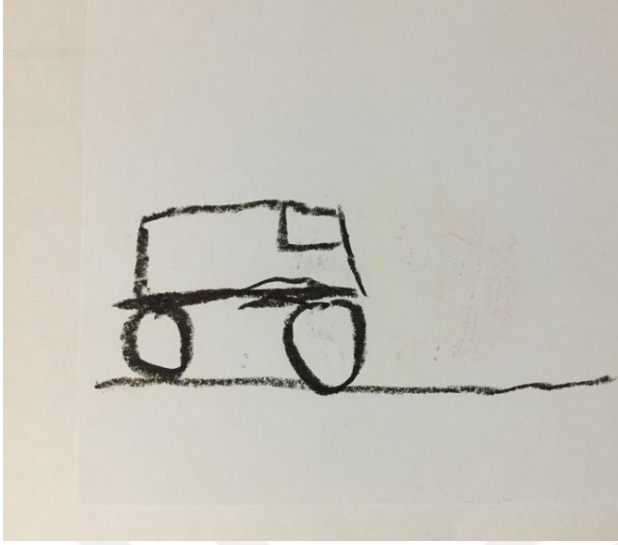
Şekil 5. Ç123 (55 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde insan figürü olarak kafadan bacaklı çizimlere Ç 121 kodlu 57 aylık ve Ç123 kodlu 55 aylık kız çocuklarının çizimleri örnek olarak verilebilir. Şekil 4’te Ç121 kodlu kız çocuğu resminde 4 tane kafadan bacak figürüne yer ver vermiş ve en sevdiği oyuncağın bebek olduğunu belirtmiş ayrıca oyuncağına bir isim vermemiştir. Bununla birlikte Ç121 kodlu çocuğun çiziminde en sevdiği oyuncağı olarak arkadaşları ile oynamaktan keyif aldığını belirttiği görülmektedir. Şekil 5’te Ç123 kodlu kız çocuğu resminde bir kafadan bacak figürü ve güneş figürüne yer verildiği gözlenmiş, en sevdiği oyuncağın Spiderman olduğunu ifade etmiş ve oyuncağına isim vermemiştir.

Kategori 2. Araç Kategorisi

Bu kategoride toplamda 34 katılımcı 5 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri araba (f=30), kamyon (f=1), gemi (f=1), tır (f=1) ve makine (f=1) olarak yer almaktadır. Resimlerinde ulaşım aracı içeren çizimler bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Araba’ çizimine örnek resimler;

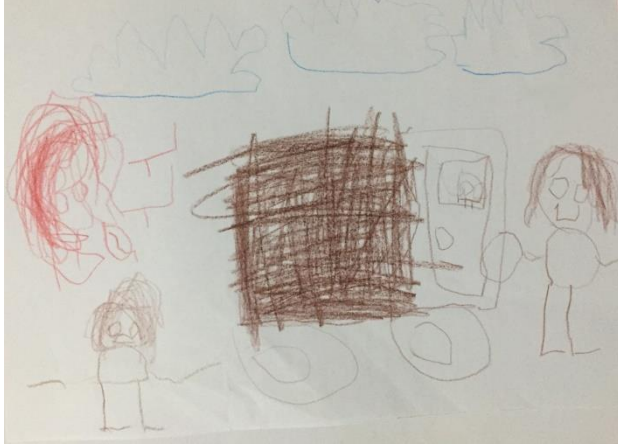
Şekil 6. Ç6(64 aylık) kodlu çocuğun resmi

Şekil 7. Ç76 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde araba figürü olarak Ç6 kodlu 64 aylık ve Ç94 kodlu 66 aylık erkek çocuklarının çizimleri örnek olarak verilebilir. Ç6 kodlu erkek çocuğu resminde araba figürüne yer vermiştir. Araba ile birlikte resminde yer çizgisi de kullanmıştır. Ç6 kodlu erkek çocuğu en sevdiği oyuncağın araba olduğunu ve en çok ağabeyi ile oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir. Ç76 kodlu erkek çocuğu resminde araba, insan ve kalp figürlerine yer vermiştir. Ç76 kodlu çocuğun en sevdiği oyuncağı detaylı ve renk kullanarak çizdiği görülmektedir. Bununla birlikte Ç76 en sevdiği oyuncağı ağabeyi ile oynamaktan keyif almaktadır.

‘Kamyon’ çizimine ilişkin resim;

Şekil 8. Ç114(56 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde kamyon figürü olarak Ç114 kodlu 56 aylık kodlu erkek çocuğunun çizimi örnek verilebilir. Ç114 kodlu erkek çocuğu resminde kamyon, insan ve bulut figürlerine yer vermiştir. Resminde farklı renkler kullanan Ç114 kamyonun kasasını ve büyük tekerlerini ayrıntılı çizmiştir. Ç114 kamyon oyuncağını en çocuk babasıyla oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir.

‘Tır’ çizimi ile ilgili resim;

Şekil 9. Ç54 (55 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde tır figürü olarak Ç54 kodlu 55 aylık erkek çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç54 kodlu erkek çocuğu çiziminde tır figürüne yer vermektedir. En sevdiği oyuncağı babası ile oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir. Çiziminde birden fazla renk kullanmış ve tırın uzun olma özelliğini yansıtmıştır.

Kategori 3. Doğa Kategorisi

Bu kategoride toplamda 34 katılımcı 7 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri güneş (f=12), bulut (f=8), çiçek (f=5), ağaç (f=4), yıldız (f=2), çim (f=2) ve yağmur (f=1) olarak belirlenmiş ve resimlerinde doğa ve dünya ile ilgili çizimler bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Güneş’ çizimine örnek resim;

Şekil 10. Ç156(67 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde güneş figürü olarak Ç156 kodlu 67 aylık kız çocuğunun çizimi örnek verilebilir. Ç156 kodlu kız çocuğu çiziminde güneş, ev, insan figürü, çiçek ve çimlere yer vermiştir. Ç156 en sevdiği oyuncağın bebek olduğunu belirtmiş ve resminde canlı renkler kullanmıştır. Bununla birlikte insan figüründe ve güneşte gülen yüzler çizmiştir.

‘Çiçek’ çizimi ile ilgili;

Şekil 11. Ç139(67 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde çiçek figürü olarak Ç139 kodlu 67 aylık kız çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç139 en sevdiği oyuncakın bebek olduğunu ve en çok arkadaşları ile oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir. Resminde insan figürü, güneş, çiçek ve çimlere yer vermiştir. Resminde canlı renkler kullanmıştır.

‘Yıldız’ çizimine örnek olarak;

Şekil 12. Ç56 (54 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde yıldız figürü olarak Ç56 kodlu 54 aylık kız çocuğunun çizimi örnek verilebilir. Ç56 kodlu kız çocuğu resminde insan figürü, kalp ve yıldızlara yer vermiştir. En sevdiği oyuncağın Barbie olduğunu belirten Ç56 çizdiği insan figürünün üstüne desen olarak kalpler çizmiştir. Ç56 oyuncağına isim vermemiş ve en sevdiği oyuncağı ağabeyi ile oynamaktan keyif aldığını söylemiştir.

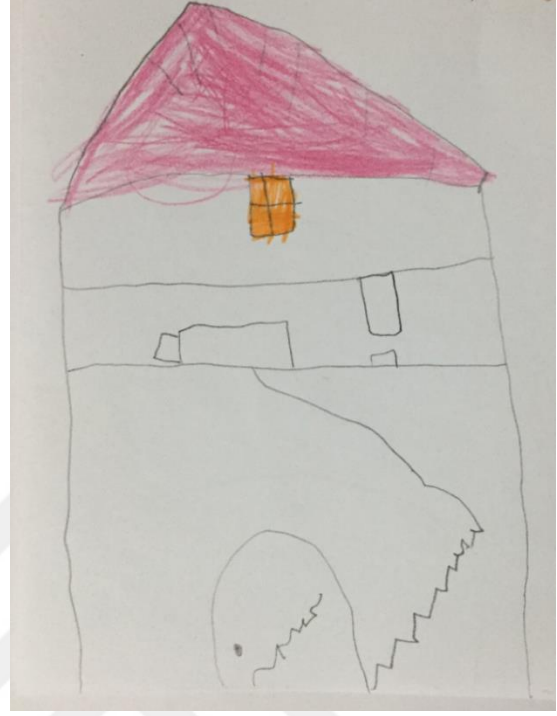
Kategori 4. Yaşam Kategorisi

Bu kategoride toplamda 18 katılımcı 1 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri ev (f=18) olarak sıralanmış ve resimlerinde yaşam alanını içeren çizimler bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Ev’ çizimine örnek olarak;

Şekil 13. Ç5 (69 aylık) kodlu çocuğun resmi

Şekil 14. Ç140 (64 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde ev figürü olarak Ç5 kodlu 69 aylık ve Ç140 kodlu 64 aylık kız çocuklarının resimleri yer almaktadır. Ç5 kodlu kız çocuğu resminde güneş, ev ve çim figürlerine yer vermiştir. En sevdiği oyuncağın ev olduğunu belirten Ç5 renkli bir çizim yapmıştır. Ç5 en sevdiği oyuncağı annesiyle oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir. Ç140 kodlu kız çocuğu resminde ev figürü kullanmıştır. Evin özelliklerini resmine yansıtan Ç140 renkli bir çatı ve pencere kullanmıştır. Ç140 kodlu kız çocuğu en sevdiği oyuncağın oyun evi olduğunu ve en çok arkadaşları ile oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir. Evin içinde yer alan merdiven, pencere, yatak gibi öğeler resimde yer almaktadır.

Kategori 5. Oyuncak Kategorisi

Bu kategoride toplamda 17 katılımcı 9 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri top (f=6), lego (f=3), robot (f=2), balon (f=1), uçurtma (f=1), jenga (f=1), davul (f=1), çadır(f=1) ve hediye paketi (f=1) olarak belirlenmiş ve resimlerinde herhangi

bir oyuncak içeren çizimler bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

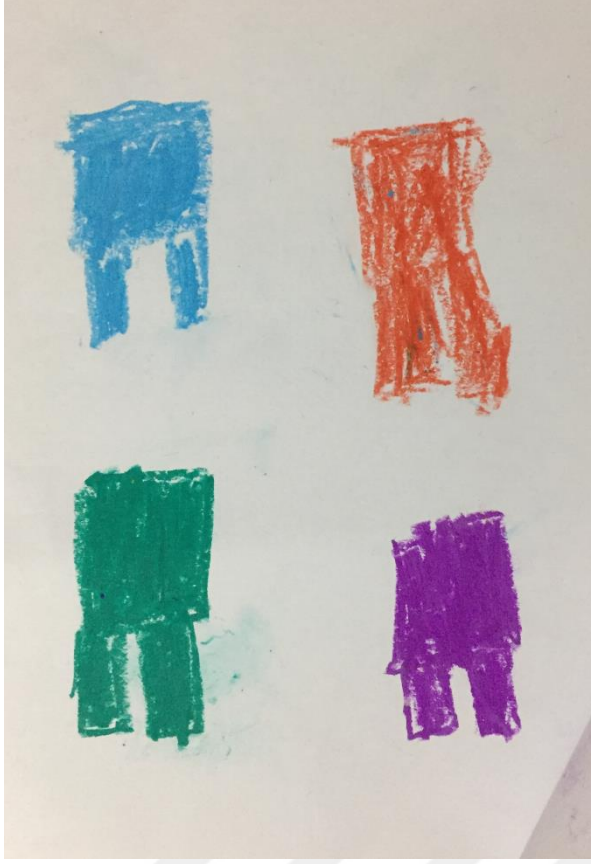
‘Top’ çizimi ile ilgili;

Şekil 15. Ç92 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde top figürüne olarak Ç92 kodlu 66 aylık erkek çocuğunun resmi yer almaktadır. Ç92 kodlu erkek çocuğu resminde renkli bir top figürü çizmiştir. Ç92 çizdiği topa bir isim vermemiş ve en sevdiği oyuncacı kendi kendisiyle veya ağabeyi ile oynamayı sevdiğini belirtmiştir.

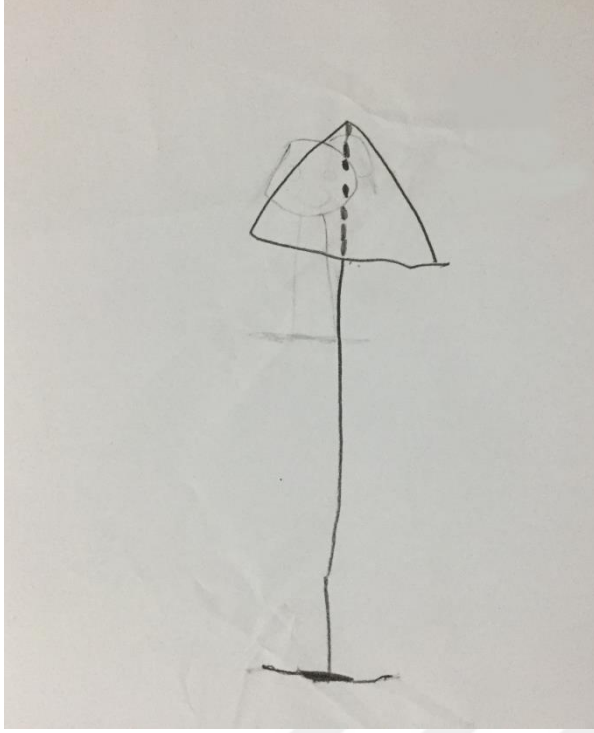
‘Lego’ çizimine örnek olarak;

Şekil 16. Ç129 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde lego figürü olarak Ç129 kodlu 66 aylık erkek çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç129 kodlu erkek çocuğu resminde farklı renklerde lego oyuncuğına yer vermiştir. En sevdiği oyuncuğı olan legoya bir isim vermemiştir.

‘Uçurtma’ çizimine ilişkin;

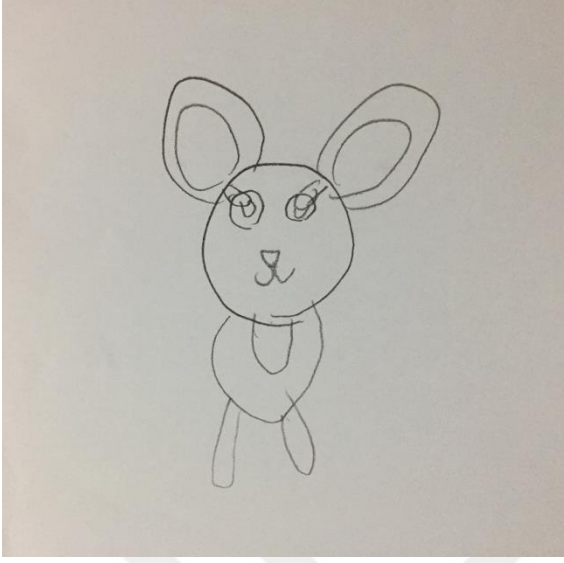
Şekil 17. Ç75 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde uçurtma figürü olarak Ç75 kodlu 66 aylık kız çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç75 kodlu kız çocuğu resminde uçurtma figürüne yer vermiştir. Resmini önce çizip sonra silip yeni resme başladığı görülmektedir. Resminde renk kullanmayan Ç75 uçurtmayı en çok babası ve ağabeyi ile oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir.

Kategori 6. Hayvan Kategorisi

Bu kategoride toplamda 15 katılımcı 8 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri hayvan(f=6), ayı (f=2), kedi (f=2), kuş (f=1), köpek (f=1), tavşan (f=1), kaplumbağa (f=1) ve salyangoz (f=1) olarak belirlenmiş ve resimlerinde hayvanlara dair yapılan figürler içeren çizimler kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Hayvan’ çizimine örnek olarak;

Şekil 18. Ç126 (63 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde hayvan figürü olarak Ç126 kodlu 63 aylık kodlu kız çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç126 kodlu kız çocuğunun resminde kol çizimi yapmadığı bir hayvan figürü görülmektedir. Ç126 kodlu kız çocuğu en sevdiği oyuncağın yumuşak hayvan olduğunu ve en çok annesi ile oynamaktan hoşlandığını belirtmiştir.

‘Kedi’ çizimine ilişkin;

Şekil 19. Ç63 (65 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde kedi figürü olarak Ç63 kodlu 65 aylık kız çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç63 resminde canlı renkler kullanarak kedi figürü çizmiştir. Ç63 en sevdiğini oyuncanın kedi olduğunu ve adının boncuk olduğunu belirtmiştir. Ç63 en sevdiği oyuncayı arkadaşları ile oynamaktan keyif aldığını söylemiştir.

‘Kaplumbağa’ çizimi ile ilgili;

Şekil 20. Ç85 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde kaplumbağa figürü olarak Ç85 kodlu 66 aylık kız çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç85 kodlu kız çocuğu resminde kaplumbağa figürüne yer vermiştir. Kaplumbağanın renklerini ve desenini çizimine yansıtmıştır. Ç85 en sevdiği oyuncayı kaplumbağaya çok yavaş kaplumbağa ismini vermiştir. Ç85 kaplumbağa oyuncayı ile annesi ve babası ile oynamaktan keyif aldığını söylemiştir.

Kategori 7. Vücut Parçası Kategorisi

Bu kategoride toplamda 8 katılımcı 2 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri kalp (f=7) ve el (f=1) olarak belirlenmiş ve resimlerinde vücudun herhangi bir parçasını içeren çizimler bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

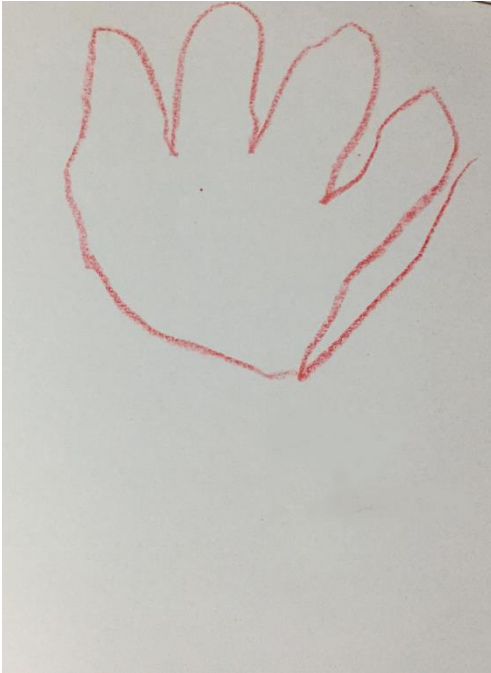
‘Kalp’ çizimine örnek olarak;

Şekil 21. Ç77 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde kalp figürü olarak Ç77 kodlu 66 aylık kodlu kız çocuğunun çizimi örnek verilebilir. Ç77 kodlu kız çocuğu resminde farklı renkler kullanarak insan, araba ve kalp figürlerine yer vermiştir. Ç77 en sevdiği oyuncanın araba ve bebek olduğunu ve en sevdiği oyuncayı annesiyle oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir.

‘El’ çizimine ilişkin;

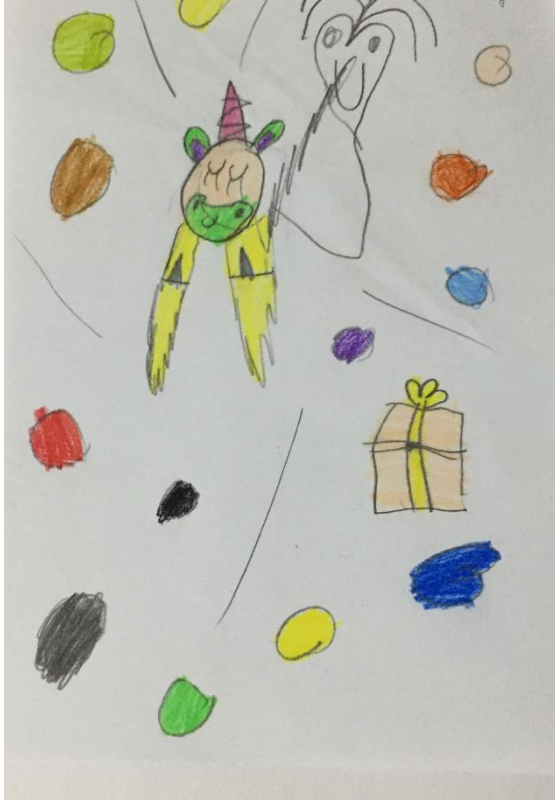
Şekil 22. Ç15 (53 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde el figürü olarak Ç15 kodlu 53 aylık erkek çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç15 çizdiği resimde kırmızı renkli el figürüne yer vermiştir. En sevdiği oyuncağın en olduğunu ve isminin de bulut olduğunu belirtmiştir. Ç15 en sevdiği oyuncağı ile kendi başına oynamaktan keyif almaktadır.

Kategori 8. Çizgi Karakter Kategorisi

Bu kategoride toplamda 4 katılımcı 3 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri unicorn (f=2), denizkızı (f=1) ve ninja (f=1) olarak sıralanmış ve resimlerinde çizgi filmlerde yer alan karakterleri içeren çizimler bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Unicorn’ çizimi ile ilgili;

Şekil 23. Ç74(66 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde unicorn figürü olarak Ç74 kodlu 66 aylık kız çocuğunun çizimi örnek verilebilir. Ç74 kodlu kız çocuğu resminde unicorn, hediye paketi ve kalp figürlerine yer vermiştir. Resminde oldukça canlı renkler ve gerçekçi figürler yer almaktadır. Ç74 en sevdiği oyuncağın unicorn olduğunu ve adının yaprak olduğunu söylemiştir. Bununla birlikte Ç74 en sevdiği oyuncağı annesi ile oynamaktan keyif almaktadır.

‘Deniz kızı’ çizimine ilişkin;

Şekil 24. Ç138 (66 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde deniz kızı figürü olarak Ç138 kodlu 66 aylık kız çocuğunun çizimi yer almaktadır. Ç138 kodlu kız çocuğunun resminde mavi ve kırmızı renklerin hakim olduğu denizkızı figürü yer almaktadır. Ç138 en sevdiği oyuncak denizkızı barbie’si olduğunu ve en çocuk arkadaşları ile oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir.

Kategori 9. Kahramanlık Kategorisi

Bu kategoride toplamda 3 katılımcı 3 farklı türde çizim yapmıştır. Bu kategoride bulunan çizim öğeleri asker(f=1), silah (f=1) ve bayrak (f=1) olarak belirlenmiş ve resimlerinde Kahramanlık öğeleri barındıran çizimler bu kategoride toplanmıştır. Bu kategori altında toplanan çizimlere ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Asker’ çizimine örnek olarak;

Şekil 25. Ç97 (62 aylık) kodlu çocuğun resmi

Çocukların çizimlerinde asker figürü olarak Ç97 kodlu 62 aylık erkek çocuğunun çizimi örnek verilebilir. Ç97 kodlu erkek çocuğunun resminde bayrak, asker ve silah figürleri yer almaktadır. Ç97 en sevdiği oyuncağın Türk askeri oyuncağı olduğunu ve bu oyuncağa komando ismini verdiğini belirtmiştir. Ç97 en sevdiği oyuncağı kardeşiyle oynamaktan keyif aldığını belirtmiştir.

Araştırmanın ‘Okul öncesi dönem çocuklarının yaşına ilişkin oyuncak algıları resimlerine nasıl yansımaktadır?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak çocuk çizimlerinde yer alan figürlerin yaşlara göre dağılımları Tablo 35’te yer almaktadır.

Tablo 35

Çocukların Çizimlerinde Yer Alan Figürler ile Yaşa Göre Dağılımları

	50-55 Aylık f	56-60 Aylık f	61-65 Aylık f	66-69 Aylık f
İnsan	16	10	22	38
Araç	5	6	10	13
Doğa	3	2	10	19
Yaşam	3	3	1	11
Oyuncak	1	2	4	10
Hayvan	1	1	7	6
Vücut Parçası	4	1	1	2
Çizgi Karakter	0	0	1	3
Kahramanlık	0	0	3	0
Toplam	33	25	59	102

Tablo 35’te çocuk resimlerinde yer alan figürlerin yaşlarına göre dağılımı incelendiğinde çocuklar en çok 66-69 ay aralığında (f=102) ardından 61-65 ay aralığında (f=59), 50-55 ay aralığında (f=33) ve 56-60 ay aralığında (f=25) yer almaktadır.

Tabloya göre 50-55 ay aralığında bulunan çocukların en çok ‘İnsan’ (f=16) ve ‘Araç’ (f=5) kategorilerinde; 56-60 ay aralığında bulunan çocukların en çok ‘İnsan’ (f=10) ve ‘Araç’ (f=6) kategorilerinde; 61-65 ay aralığında bulunan çocukların en çok ‘İnsan’ (f=22), ‘Araç’ (f=10) ve ‘Doğa’ (f=10) kategorilerinde ve 65-69 ay aralığında bulunan çocukların en çok ‘İnsan’ (f=38) ve ‘Doğa’ (f=19) kategorilerinde çizim yaptıkları görülmektedir.

Araştırmanın ‘Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyetine ilişkin oyuncak algıları resimlerine nasıl yansımaktadır?’ olarak belirtilen sorusuna ilişkin olarak çocuk çizimlerinde yer alan figürlerin cinsiyete göre dağılımları Tablo 36’da yer almaktadır.

Tablo 36

Çocukların Çizimlerinde Yer Alan Figürlerin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Figürler	Kız f	Erkek f
İnsan	57	29
Araç	6	28
Doğa	28	6
Yaşam	16	2
Oyuncak	7	10
Hayvan	9	6
Vücut Parçası	6	2
Çizgi Karakter	3	1
Kahramanlık	0	3
Toplam	132	87

Tablo 36’da çocuk resimlerinde yer alan figürlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde araştırmaya katılan çocuklardan kız (f=132) çocuklarının erkek (f=87) çocuklarından daha çok figür içeren resim yaptığı görülmektedir.

Tabloya göre kız çocukları çizimlerinde en çok ‘İnsan’ (f=57) ve ‘Doğa’ (f=28) kategorilerinden figürlere yer verirken; erkek çocukları en çok ‘İnsan’ (f=29) ve ‘Araç’ (f=28) kategorilerinden figürlere çizimlerinde yer vermektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmanın amacı okul öncesi dönem çocuklarının, ebeveynlerinin ve okul öncesi öğretmenlerinin oyuncak algılarını incelemektir. Bu doğrultuda Muğla ili Menteşe ilçesinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 2 bağımsız anaokulu ve 7 Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilkokullar bünyesindeki anasınıfı olmak üzere toplamda 38 farklı sınıfa ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin, annelerin ve babaların oyuncak algısı metafor yolu ile çocukların oyuncak algısı çizim yolu ile elde edilmiştir ve veriler kategorilere ayrılmıştır. Uzman görüşleri ışığında son halini alan kategoriler ve veriler bulgular kısmında tablolar halinde yer almaktadır. Araştırmanın bu bölümünde bulguların tartışılması ile sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan çalışmada oyuncak algısına dair okul öncesi öğretmenlerinden, anne-babalardan ve çocuklardan elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla alt başlıklar halinde ele alınarak tartışılmış ve elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Farklı Değişkenlere Göre Metaforik Algılarından Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın katılımcı gruplarından biri olan öğretmenlerin oyuncakla ilişkin metaforik algıları incelendiğinde öğretmenlerin en çok Dünya ardından Eğitim, Eşya, Yaratıcılık, Yakınlık ve Diğer kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin oyuncakla ilişkin metaforik algıları ile yaş, kıdem, mezun olduğu üniversite ve oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere ilişkin dağılımlarından elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

- Öğretmenlerin ürettikleri metaforların yaşa göre dağılımı incelendiğinde en çok 36-45 yaş aralığındaki öğretmenlerin ardından 20-35 yaş ve 46-55 yaş aralığındaki öğretmenlerin metafor ürettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte 20-35 yaş aralığındaki öğretmenlerin en çok ‘Eğitim’ kategorisinde; 36-45 ve 46-55 yaş aralığındaki öğretmenlerin en çok ‘Dünya’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.
- Öğretmenlerin ürettikleri metaforların mezun oldukları üniversitelerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde en çok Ege bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin metafor ürettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte Ege bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin en çok ‘Eğitim’; İç Anadolu bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin en çok ‘Dünya’ ve Marmara bölgesinde bulunan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin ‘Diğer’ ve ‘Dünya’ kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.
- Öğretmenlerin oluşturdukları metaforların oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlerine göre dağılımına bakıldığında en çok güvenlik ardından eğitime ve gelişime katkı sağlaması, yaşa uygunluğu, fonksiyonel olması, ilgi ve isteğe yönelik olması, fiziksel özellikle ve diğer faktörlere dikkat ettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte oyuncak seçerken güvenlik, eğitime ve gelişime katkı sağlamasına, yaşa uygunluğa ve ilgi ve isteğe yönelik olmasına dikkat eden öğretmenlerin en çok ‘Dünya’; fonksiyonel olmasına dikkat eden öğretmenlerin ‘Dünya’, ‘Eğitim’ ve ‘Yakınlık’; fiziksel özelliklerine dikkat eden öğretmenler ‘Eğitim’, ‘Eşya’ ve ‘Diğer’ kategorilerinde ve diğer faktörlere dikkat eden öğretmenler ‘Dünya’, ‘Eşya’ ve ‘Yaratıcılık’ kategorilerinde metafor ürettikleri ortaya çıkmıştır.

Elde edilen bu sonuçlardan yola çıkarak araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin oyuncakçı çocuğun dünyası olarak gördükleri, çocukların içindeki duyguları ve hayallerini oyuncak ile yansıttıklarını düşündükleri, hayatı oyuncak ile öğrendikleri ve oyuncağın eğitici yönü olduğunu düşündükleri görülmektedir. Okul öncesi öğretmeni adayların oyun ile ilgili görüşlerinin metafor yoluyla incelendiği Tok (2018) tarafından yapılan araştırmada aday öğretmenlerin oyunun rahatlatıcı olması, mutluluk vermesi, hayatı öğretmesi ve iç dünyayı yansıtmasına vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Adak-Özdemir ve Ramazan’ın (2012) yapmış olduğu çalışmada ‘oyuncak nedir?’ sorusunda öğretmenlerin

gelişim ve eğlenerek öğrenme kavramlarına vurgu yaptıkları görülürken Giren ve Durak'ın (2015) ise okul öncesi öğretmenlerinin oyuncak kavramına ilişkin algılarını metaforik olarak incelediği çalışmasında öğretmenlerin en çok 'çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyici oyuncak' kategorisinde metafor ürettikleri sonucuna ulaşmıştır. Literatürde yer alan çalışmalar öğretmenlerin oyun ve oyuncağın çocuğun gelişimine ve öğrenmesine olan katkısına vurgu yapmaktadır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar da öğretmenlerin metaforlarında profesyonel olarak yürüttükleri meslekleri gereği özellikle gelişimin en hızlı olduğu okul öncesi dönemin çocukların gelişimine ve özellikle öğrenmelerine olan katkısını dikkate alarak dünyayı ve kendilerini öğrenmelerine yardımcı olan bir araç olarak gördükleri söylenebilir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin oyuncağı çocuğun dünyası olarak gördükleri bu sebeple oyuncağın çocukların içindeki duyguları ve hayallerini yansıttığını ve çocuğun kendini ifade etmesine ve içindkileri dışa vurmasına yardımcı olarak gördükleri ifade edilebilir.

Öğretmenlerin ürettikleri metaforların yaşa ve kıdeme göre dağılımı incelendiğinde 36-45 yaş aralığında ve 16 yıldan fazla kıdeme sahip öğretmenlerin daha çok metafor ürettikleri ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalar sonucu okul öncesi döneminde verilen eğitimin nitelikli olmasının doğrudan öğretmen ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Öğretmenlerin çocuklara verdikleri eğitimin başarısı öğretmenlik mesleğine dair aldıkları eğitim, kendi alanları ile ilgili içerik bilgisi, öğretme ve öğrenmeye ilişkin bilgi ve deneyimleri ile ortaya çıkmaktadır (Connor, Morrison & Katch, 2004; Dağlı, 2020; Karademir, 2019, 168-178). Araştırmada orta yaşta deneyimli öğretmenlerin daha çok metafor üretmelerine ilişkin sonuç öğretmenlerin uzun yıllar okul öncesi alanında çalışmaları neticesinde kazandıkları deneyimlerinin metafor üretmelerine de yansıdığını göstermektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin çoğunluğunun Ege bölgesinde bulunan üniversitelerden mezunu olması da çalıştıkları bölgeye nispeten yakın olan yerlerde uzun zamanlı olarak bulunmuş olmalarının öğretmenlerin okul, aile ve toplum ilişkisini sağlama konusunda bulundukları çevrenin doğal, sosyokültürel ve ekonomik özelliklerinin farkında olup bunu eğitim sürecine yansıtarak çocukların gelişim ve öğrenmelerini olumlu yönde destekledikleri söylenebilir (Dağlıoğlu, 2015; Sak, 2020, 60).

Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncak seçerken en çok oyuncağın güvenli olmasına, eğitime ve gelişime olan katkısına ve yaşa uygunluğuna önem verdikleri söylenebilmektedir. Oyuncakla ilgili alanyazın incelendiğinde öncelikle çocuğun güvenliğini tehdit etmeyecek özellikte olmasının altının çizildiği görülmektedir (Dere-

Çiftçi, 2020, 127; Onur-Sezer & Sadioğlu, 2012; Şen, 2020, 408). Bununla birlikte oyuncak seçerken çocuğun yaşının, gelişim düzeyinin ve ilgisinin de oyuncak seçiminde önemli etkenler olduğu belirtilmektedir (Çakmak, 2016, 227). Buna paralel olarak da Özdemir (2019: 84) ve Colic, Milosevic ve Colic (2018) 'in yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin oyuncakların tehlikeli olmaması, gelişimi desteklemesine yani bir başka deyişle öncelikli olarak çocuklara sundukları oyuncaklarda güvenliği dikkate aldıkları ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçlarından farklı olarak oyuncağın öğretmen, anne ve çocuk bakış açısıyla değerlendirildiği çalışmada (Adak-Özdemir & Ramazan, 2012) öğretmenlerin oyuncağın gelişime olan katkısı ve eğlenerek öğrenme kavramlarına vurgu yapmakla birlikte oyuncak seçerken oyuncağın renk, ses gibi dış görünüş özelliklerine dikkat ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin; bulundukları güvenli ev ortamında çıkararak ebeveynlerinden ilk kez uzun süreli ayrıldıkları okul öncesi eğitim sürecinde çocukların özellikle en temel ihtiyacı olan güvenliği ve gelişimin en hızlı olduğu dönem olması nedeniyle çocukların gelişim ve öğrenmesine olumlu katkı sunmayı dikkate alan oyuncakları tercih ettikleri ve bu bakış açısına bağlı olarak metafor ürettikleri söylenebilir.

Ebeveynlerin Farklı Değişkenlere Göre Metaforik Algılarından Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırmanın katılımcı gruplarından bir diğeri olan anne ve babalar dikkate alındığında okul öncesi eğitime devam eden çocuğa sahip olan annelerin oyuncağa ilişkin metaforik algıları incelendiğinde en çok Yakınlık ardından Yaratıcılık, Eğitim, Eşya, İç Dünya, Yaşam, Gelişimsel İhtiyaç, Eğlence, Olağanüstülük, Aile, Süreç ve Diğer kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan annelerin oyuncağa ilişkin metaforik algıları ile yaş, öğrenim durumu, meslek, çocukları ile geçirdikleri süre, oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterler ve çocukları ile yaptıkları etkinliklere ilişkin dağılımlarından elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

- Annelerin oluşturdukları metaforların yaşa göre dağılımları incelendiğinde en çok 31-40 yaş annelerin ardından 20-30 yaş ve 41-50 yaş aralığındaki annelerin metafor ürettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte 20-30 yaş aralığındaki annelerin en çok 'Yaratıcılık' kategorisinde; 31-40 yaş aralığındaki anneler en çok 'Yakınlık' kategorisinde ve 41-50 yaş aralığındaki annelerin en çok 'Yakınlık' ve 'Eğitim' kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.

- Oyunağa ilişkin olarak annelerin ürettikleri metaforların öğrenim durumuna göre dağılımlarına bakıldığında en çok üniversite mezunu ardından ortaöğretim, ilköğretim ve lisansüstü mezunu annelerin metafor ürettikleri belirlenmiştir. İlköğretim mezunu annelerin en çok ‘Yaratıcılık’; ortaöğretim ve üniversite mezunu olan annelerin en çok ‘Yakınlık’ ve lisansüstü mezunu annelerin en çok ‘Yaşam’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.
- Annelerin oyuncakla ilgili oluşturdukları metaforların mesleğe göre dağılımı incelendiğinde en çok ev hanımı ardından eğitim personeli, büro hizmetinde çalışanlar, niteliksiz işçi, teknisyen/tekniker, hizmet ve satış elemanı, sağlık personeli, yönetici, silahlı kuvvetler mensubu ve mühendislik meslek gruplarında oldukları belirlenmiştir. Ev hanımı annelerin en çok ‘Yakınlık’; eğitim personeli annelerin en çok ‘Yakınlık’ ve ‘Eğitim’; büro hizmetinde çalışan annelerin en çok ‘Yaratıcılık’ ve ‘Eğitim’; niteliksiz işçi olan annelerin en çok ‘Yaratıcılık’; tekniker ve teknisyen olan annelerin en çok ‘Yakınlık’; hizmet ve satış sektöründe çalışan annelerin en çok ‘Yakınlık’ ve ‘Yaratıcılık’; sağlık personeli olan annelerin ‘Eğitim’ ve ‘Yaşam’; yönetici olan annelerin ‘Yaratıcılık’ ve ‘Eşya’; silahlı kuvvetler mensubu olan annelerin ‘Yaşam’; mühendis olan annelerin ‘Yaşam’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.
- Annelerin oyuncakla ilgili ürettikleri metaforların çocukları ile geçirdikleri süreye göre dağılımı incelendiğinde en çok 4 saat ve daha fazla ardından 2-3 saat, 3-4 saat ve 1 saat ve daha az vakit geçirdikleri belirlenmiştir. Çocukları ile 1 saat ve daha az vakit geçiren anneler ‘Yaşam’, ‘Eğlence’ ve ‘Aile’ kategorilerinde metafor ürettikleri; çocukları ile günde 2-3 saat vakit geçiren annelerin en çok ‘Yakınlık’ ve ‘Çocuğun İç Dünyası’; çocukları ile günde 3-4 saat vakit geçiren annelerin en çok ‘Yakınlık’ ve çocukları ile günde 4 saat ve daha fazla zaman geçiren annelerin ise en çok ‘Yaratıcılık’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.
- Anneler tarafından oyuncak ile ilgili üretilen metaforların oyuncak seçerken dikkate aldıkları kriterlere göre dağılımına bakıldığında en çok eğitime ve gelişime katkı sağlamasına özen gösterdikleri belirlenirken ardından ilgi-istek-eğlence-ihtiyacını karşılamasına, güvenli olmasına, yaşa uygunluğuna, maliyetine, şiddet ögesi barındırmamasına, fonksiyonel olmasına ve diğer öğelere dikkat ettikleri belirlenmiştir. Eğitime ve gelişime katkı sağlamasını, ilgi-istek-eğlence-ihtiyaçlarını ve güvenli olmasını dikkat eden annelerin en çok ‘Yakınlık’; yaşa

uygunluğunu dikkate alan annelerin en çok ‘Yakınlık’ ve ‘Eğitim’; oyuncakların maliyetine göre ‘Yaratıcılık’; oyuncakların şiddet ögesi barındırmamasına göre ‘Yakınlık’ ve ‘Eğitim’; oyuncakların fonksiyonellik özelliğine göre ‘Yakınlık’ ve oyuncakların diğer özelliklerine göre ise ‘Yakınlık’, ‘Eğitim’ ve ‘Eşya’ kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.

- Annelerin çocukları ile yaptıkları etkinlikler incelendiğinde en çok oyuncak ve oyun oynama etkinliği ardından sanatsal faaliyetle, ev/mutfak etkinlikleri, kaba motor/dış mekan etkinlikleri, kitap okuma/ders çalışmaları, film/tv/müziği, akıl/zeka/kutu oyunları/deney/bilmece ve son olarak sohbeti tercih ettikleri belirlenmiştir. Oyuncak ve oyun oynama etkinliğini tercih eden annelerin en çok ‘Yakınlık’ ; çocukları ile sanatsal faaliyet, ev ve mutfak etkinlikleri, kaba motor ve dış mekan etkinlikleri, kitap okuma ve ders çalışma etkinliklerini ve akıl/zeka/kutu oyunları ile deney/bilmece etkinliklerini yapmayı tercih eden annelerin en çok ‘Yaratıcılık’; film/TV/müzik dinlemeyi tercih eden annelerin en çok ‘Yakınlık’ ve çocukları ile sohbet eden annelerin en çok ‘Eğitim’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın katılımcı gruplarından bir diğeri olan babaların oyuncaya ilişkin metaforik algıları incelendiğinde babaların en çok Yakınlık ardından Yaşam, Gıda, Eşya, Çocuğun İç Dünyası, Çocuk Edebiyatı, Olağanüstülük, Ekonomi, Toplumsal Etki ve Diğer kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan babaların oyuncaya ilişkin metaforik algıları ile yaş, öğrenim durumu, mesleği, çocukları ile geçirdikleri süre, oyuncak seçerken dikkat ettikleri kriterlere ve çocukları ile yaptıkları etkinliklere ilişkin dağılımlarından elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

- Babaların oyuncaya ilişkin ürettikleri metaforların yaşa göre dağılımları incelendiğinde en çok 36-41 yaş aralığında bulunan babaların ardından sırasıyla 30-35, 42-47 ve 48-55 yaş arası babaların metafor ürettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte 30-35, 36-41 ve 42-47 yaş aralığında bulunan babaların en çok ‘Yakınlık’ ve 48-55 yaş aralığında babaların ‘Yakınlık’, ‘Eşya’ ve ‘Ekonomi’ kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.
- Öğrenim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde en çok üniversite mezunu ardından ortaöğretim, ilköğretim ve lisansüstü mezunu babaların metafor ürettikleri belirlenmiştir. Tüm kategorilerde yani ilköğretim, ortaöğretim, üniversite mezunu

olan ve lisansüstü eğitim alan babaların en çok ‘Yakınlık’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.

- Babaların ürettikleri metaforların mesleklere göre dağılımı incelendiğinde en çok büro hizmetinde görev alanların ardından sırasıyla teknisyen/tekniker olan, hizmet ve satış alanında görev alan, silahlı kuvvetler mensubu olan, eğitim personeli olan, sağlık alanında çalışan, tarım ve ormancılık alanında görev yapan, operatör ve montaj işinde çalışan, mühendis olan ve işi olmayan babaların metafor oluşturdıkları belirlenmiştir. Büro hizmetinde çalışan, teknikerlik ve teknisyenlik yapan, hizmet ve satış sektöründe çalışan, silahlı kuvvetler mensubu olan, eğitim personeli olan babaların en çok ‘Yakınlık’; sağlık çalışanı babaların ‘Yakınlık’, ‘Ekonomi’ ve ‘Diğer’; tarım ve orman çalışanı babaların ‘Gıda’ ve ‘Eşya’; operatör ve montaj sektöründe çalışan babaların ‘Yakınlık’ ve ‘Eşya’; mühendislik yapan babaların ‘Yaşam’ ve ‘Toplumsal Etki’ ve işsiz babaların ‘Yaşam’ ve ‘Çocuk Edebiyatı’ kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.
- Metafor üreten babaların çocukları ile geçirdikleri süre dikkate alındığında, en çok 4 saat ve daha fazla ardından 2-3 saat, 3-4 saat ve 1 saat ve daha az vakit geçiren babaların metaforik algıya sahip olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte çocukları ile 1 saat ve daha az vakit geçiren babaların ‘Yakınlık’, ‘Çocuk Edebiyatı’ ve ‘Ekonomi’; çocukları ile günde 2-3 saat vakit geçiren babaların en çok ‘Yakınlık’; çocukları ile günde 3-4 saat vakit geçiren babaların en çok ‘Yaşam’, ‘Yakınlık’ ve ‘Eşya’ ve çocukları ile günde 4 saat ve daha fazla vakit geçiren babaların en çok ‘Yakınlık’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.
- Oyunağa ilişkin metafor üreten babaların oyuncak seçmeye ilişkin kriterleri ele alındığında oyuncak seçerken en çok güvenlik kriterine dikkat ettikleri ardından sırasıyla ilgi/istek/eğlence/ihtiyaç, eğitime ve gelişime katkı sağlayan, yaşa uygunluk, maliyet, diğer, fonksiyonellik ve son olarak şiddet barındırmama kriterlerine dikkat ettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte oyuncak seçerken güvenliğe; çocukların ilgi istek eğlence ve ihtiyaçlarına; eğitime ve gelişime katkı sağlamasına; yaşa uygunluğa dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’; maliyetine önem veren babaların en çok ‘Gıda’; diğer özelliklerine dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’; fonksiyonellik kriterine dikkat eden babaların ‘Yaşam’, ‘Gıda’ ve ‘Olağanüstülük’ ve oyuncak seçerken şiddet ögesi barındırmamasına dikkat eden babaların en çok ‘Yakınlık’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.

- Oyunağa ilişkin metafor üreten babaların çocukları ile yaptıkları etkinlikler incelendiğinde en çok oyuncak ve oyun oynama etkinliği ardından kaba motor ve dış mekan etkinlikleri, sanatsal faaliyetler, kitap okuma/ders çalışma, şarkı dinleme/televizyon izleme/telefon oynama, ev/mutfak etkinlikleri ve diğer etkinlikler yaptığı belirlenmiştir. Bununla birlikte oyuncak ve oyun oynama etkinliği; kaba motor ve dış mekan etkinlikleri; sanatsal faaliyetler; kitap okuma ve ders çalışma etkinlikleri; şarkı dinleme, televizyon izleme ve telefon oynama etkinlikleri; ev ve mutfak etkinlikleri yapan babaların en çok ‘Yakınlık’ kategorisinde ve evde diğer etkinlikler yapan babaların en çok ‘Gıda’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir.

Araştırmada annelerin bütün değişkenler temel alındığında en çok Yakınlık, Yaratıcılık ve Eğitim; babaların ise Yakınlık, Yaşam ve Gıda kategorilerinde oyunağa ilişkin metafor ürettikleri ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda elde edilen sonuçlar tartışılırken alanyazın incelendiğinde babaları temel alan araştırmaların azlığından yola çıkarak anne ve babalar birlikte ele alınarak tartışılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar anne ve babaların oyunağı çocuklarını yalnız bırakmayan bir arkadaş olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Bir başka deyişle anne ve babaların oyuncak konusunda ilk akla gelen metaforlar açısından benzer düşüncelere sahip oldukları söylenebilir. Bunun yanı sıra ebeveynler ürettikleri metaforlar oyunağı daima çocuklarının yanında olan, gelişimlerine ve hayal güçlerine katkı sağlayan, hayatı öğrenmeye yardımcı olan ve yaratıcılıklarını geliştiren en temel araç olarak düşündüklerini göstermektedir. Bir diğer ifade ile hem anneler hem de babalar oyunağı çocuklarının keyifli vakit geçirmesini sağlayan adeta bir arkadaş olarak görmektedirler. Nitekim bu sonuca benzer olarak yapılan bir çalışmada annelerin oyunağı oyun için bir araç olarak gördükleri ve hayal gücünü destekleyen bir nesne olduğunu vurguladıkları ortaya çıkmıştır (Ummannel, 2017). Ancak alanyazında annelerin oyunağa ilişkin algısını inceleyen çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar elde edilen araştırmalara da rastlanmaktadır. Adak-Özdemir ve Ramazan (2012) annelerin ‘oyuncak nedir?’ sorusuna verdikleri yanıtları incelenmiş ve annelerin oyunağı tanımlarken gelişime olan katkısını ve eğlenerek öğrenmeyi vurguladıklarını belirlerken Selimhacaoğlu (2017)’nin yaptığı benzer bir çalışma sonucu annelerin oyunağın çocuğa özgü olması, gelişimine katkı sağlaması ve eğlendirici olması yanına vurgu yaptıkları ortaya çıkmıştır. Ancak alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde babaların oyun veya oyuncak ile ilgili algılarını ele alan çalışmaya ne yazık ki rastalanamamıştır. Babaların çocukları ile oyun oynamasının

çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel sonuçlarına olumlu katkı sağladığı (Amodia-Bidakowska, Lavery & Ramchandani, 2020) alanda yapılan çalışmalar ile belirtilmiştir. Çocukların hayatında yer alan önemli nesnelerden olan oyuncakların, çocuklara en yakın kişilerden olan babaları tarafından nasıl algılandığına dair herhangi bir çalışma yapılmamış olması büyük bir eksiklik olarak görülmektedir.

Araştırmaya katılan anneler çoğunlukla 31-40 yaş aralığında; araştırmaya katılan babalar ise çoğunlukla 36-41 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş grubunun orta genç dönemde olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan 31-41 yaş aralığında bulunan ebeveynlerin en çok ‘Yakınlık’ kategorisinde metafor ürettikleri belirlenmiştir. Anne ve babaların ürettikleri metaforlar incelendiğinde de benzer sonuçlar elde edildiği bulunmuştur. Bu bağlamda anne ve babaların yaşları dikkate alındığında da oyuncaya ilişkin olarak temelde benzer düşüncelere sahip oldukları ve çocuklarının yakın bir arkadaşı olarak gördükleri söylenebilir. Bununla birlikte orta genç dönemde bulunan annelerin oyuncanın çocukların hayallerini yansıtan ve gelişimlerine katkıda bulunan bir araç olarak görürken, bu dönemde bulunan babaların oyuncanın hayatı öğreten ve çocuklar için gerekli olan bir araç olarak gördüğü de belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin öğrenim durumları dikkate alındığında anne-babaların büyük kısmının üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Alan yazınında bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde, oyuncayı eğitim seviyesi düşük ebeveynlerin çocuğu ödüllendirerek iyi hissetmesini sağlayan nesne olarak görürken eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerin oyuncayı çocuğun gelişimine katkı sağlayan ve hayal gücünü destekleyen bir araç olarak tanımladıkları ortaya çıkmıştır (Doğanay, 1998; Özyeşel-Ciner, 2006). Araştırmada ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksek olduğu bununla birlikte Yakınlık, Yaratıcılık, Eğitim, Yaşam ve Çocuğun İç Dünya kategorilerinde metafor üretmeleri; oyuncayı çocuğu yalnız bırakmayan, hayal dünyasını destekleyen, gelişimine katkı sağlayan, hayata hazırlayan ve çocuğun iç dünyasını yansıtan bir araç olarak gördükleri sonucu dikkate alındığında alanyazındaki araştırma sonuçları ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan annelerin çoğunluğu ev hanımı, önemli bir kısmı da eğitimcilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan babaların çoğunluğu ise büro hizmetinde çalışmakta, önemli bir kısmı ise teknisyen veya teknikerlik yapmaktadır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çok az bir kısmı herhangi bir işte çalışmamaktadır. Bu durumda ailelerin ekonomik durumlarının orta düzeyde olduğu ve bu noktada ebeveynlerin meslekleri temel

alınarak oyuncaya ilişkin metaforları incelendiğinde de yine önceki sonuçlara benzer olarak oyuncak-çocuk arasındaki manevi yakınlığa vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu konuda alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde Tabak ve Tunçay (2020) yaptıkları araştırmada ebeveynlerin mesleklerini memur, işçi ve ev hanımı olmak üzere üç kategoriye ayırmış ve tüm meslek gruplarının oyuncak alırken oyuncanın gelişim özelliklerine dikkat ettikleri bununla birlikte statü arttıkça gelişim özelliklerini daha çok dikkate almaya başladıkları ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada ebeveynlerin mesleklerine göre Yakınlık, Yaratıcılık, Eğitim, Yaşam ve Gıda kategorilerinde metaforlar üretmeleri, oyuncanın çocuğa manevi yakınlığına, çocukların gelişimine destek vermesine, hayatı öğrenmesine yardımcı olmasına ve çocuklar için gerekli bir ihtiyaç olduğuna vurgu yapmaktadır.

Araştırmada anne ve babaların çocukları ile çoğunlukla günde 4 saatten fazla vakit geçirdiği ortaya çıkmıştır. Yapılan bir araştırmada babaların çocukları ile hafta içi günlerde çoğunlukla günde 1 saatten daha az nitelikli vakit geçirebildikleri sonucuna ulaşılmıştır (Türkoğlu, Çeliköz & Uslu, 2013). Ancak söz konusu araştırma sürecinde ebeveynlerin çocukları ile gün içinde bu kadar uzun zaman ayırmalarının nedeni araştırmanın Covid 19 salgını döneminde yapılmış olması olarak yorumlanabilir. Amerika’da yapılan bir araştırma ebeveynlerin çocukları ile hafta için 2 saatten fazla hafta sonu ise 4 saatten fazla vakit geçirdikleri ortaya koymuştur (Stafford & Yeung, 2003). Bununla birlikte alanda yapılan araştırmalar babaların çocukları geçirdikleri zamanın bebeklikten okul öncesi yaşına kadar arttığı ve çocukluğun sonlarına doğru düşüş yaşandığını göstermektedir (Amodia-Bidakowska, Laverty & Ramchandani, 2020). Literatürde ebeveynlerin oyun algılarının incelendiği bir çalışmada ebeveynlerin oyunu tanımlarken eğlenme, öğrenme ve zaman geçirme kavramları ile açıkladığı bununla birlikte ebeveynlerin çocukları ile yarım saat ile iki saat arasında vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Demir-Öztürk, 2019). Çocukları ile dört saatten fazla vakit geçiren babaların oyuncanın manevi yakınlığı, hayatı öğrenmesine yardımcı olması, çocuklar için gerekli olduğu ve toplumun çocukların gelişimine olan katkısına vurgu yaptıkları belirlenirken çocukları ile dört saatten fazla zaman geçiren annelerin oyuncanın çocuğun kendisini ifade etmesini destekleyen, hiçbir zaman yalnız bırakmayan ve gelişimine katkı sağlayan nesneler olduğunu vurguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte ebeveynlerin hem çocukları ile hem de çocuklarının oyun araçları olan oyuncaklar ile gün içerisinde uzun zaman dilimlerinde birlikte olmalarının, ebeveynlerin çocuklarını çok daha iyi gözlemleyebildikleri ve bu araştırmanın amacı olan çocukların hayatında oyuncanın yeri ve önemine ilişkin metaforları

oluşturmakta zorlanmamalarını sağladığı söylenebilir. Pandemi zamanının ebeveynlere hem çocukları ile hem de oyuncaklar ile uzun süre vakit geçiren ebeveynler oyuncakları tanımları, işlevlerinin önemini ve çocuklar için anlamını daha fazla kavramsallaştırma fırsatı sağladığı düşünülmektedir. Ebeveynlerin oyuncakla ilgili metafor üretirken daha çok salgın şartları nedeniyle izole bir yaşam sürmek durumunda kaldığı için oyuncağın çocuğun bu yalnızlaşma sürecini kamufle eden en yakın ‘arkadaş’ı olarak tanımlamayı tercih ettiklerini gösterdiği söylenebilir.

Annelerin oyuncak seçerken en sık dikkat ettikleri noktalar eğitime ve gelişime katkıda bulunması, çocukların ilgisini çekmesi ve isteklerini karşılaması, ihtiyaçlarını karşılaması, eğlendirmesi ve güvenli bir nesne olmasıdır. Bununla birlikte anneler oyuncağın yaşa uygun olmasına, maliyetine, şiddet özellikleri barındırmamasına, fonksiyonel olmasına, reklam ürünü olmasına ve cinsiyete özgü olmasına da dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan annelerden farklı olarak babalar oyuncak seçerken en çok oyuncağın güvenli olmasına dikkat etmektedir. Ardından çocukların oyuncak ile ilgilenmesi, oyuncağı istemesi ve oyuncağı ihtiyaç duyması babaların oyuncak seçme ölçütlerindendir. Babalar oyuncak seçerken anneler ile benzer olarak eğitime ve gelişime katkı sağlaması, yaşına uygun olması, maliyeti, şiddet ögesi barındırmaması ve fonksiyonel olmasına dikkat etmektedir. Bu konuda alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde bir grup çalışma oyuncak seçerken yetişkinlerin çocukların isteklerine ve oyuncağın güvenliğine önem verdiğini ortaya koyarken (Bolíşık, Bal-Yılmaz, Yavuz & Tural-Büyük, 2014) bir diğer araştırmada ebeveynlerin oyuncak alırken çocukların isteği oyuncakları, sık gördükleri oyuncakları, yeni bilgiler öğreten oyuncakları ve gelişimini destekleyen oyuncakları almayı tercih ettiklerini vurgulamıştır (Zengin & Yayan, 2017). Tabak ve Tunçay’ın (2020) çalışmasında da ebeveynlerin oyuncak alırken oyuncağın kalitesine, gelişim düzeyine uygunluğuna, fiyatına ve çocuğun isteklerine dikkat ettiği sonucuna ulaşmıştır. Çocuklarına oyuncak satın alırken annelerin çocukları geliştirmesine, şiddeti desteklememesine, tehlikeli olmamasına, yaşa uygunluğa ve çocuğun ilgisine dikkat ettikleri ortaya konmuştur (Arıkan & Karaca, 2004; Özdemir, 2019; Tezel-Şahin, Balcı, Aydın-Kılıç & Yazar, 2015). Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan ebeveynlerin oyuncak hakkındaki görüşlerinin belirlendiği çalışmada (Selimhocaoglu, 2017) ebeveynlerin oyuncağı tanımlarken oyuncağın eğlendirici, eğitici-öğretici ve susturucu-oyalayıcı özelliklerine vurgu yaparken, oyuncak seçiminde sağlığa zararsız olması, çocukların gelişimlerine uygun olması ve eğitici olması kriterlerine sahip oldukları

belirlenmiştir. Yapılan bu araştırmada ebeveynlerin oyuncak seçerken güvenlik, eğitime ve gelişimine katkı sağlaması, çocuğun ilgisi ve isteğine dikkat ettikleri ve oyuncağa ilişkin ürettikleri metaforlar dikkate alındığında da ebeveynlerin oyuncağı çocuğun arkadaşı olarak gördükleri, hayallerini geliştiren ve hayata hazırlayan bir nesne olduğunu vurguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda ebeveynlerin ürettikleri metaforların oyuncak seçme kriterleri açısından incelendiğinde yapılan araştırmadan elde edilen sonuçların alanyazındaki çalışmaların sonuçları ile farklılık gösterdiği söylenebilir.

Ebeveynlerin çocukları ile birlikte evde yaptıkları etkinlikler incelendiğinde birlikte en çok oyun ve oyuncak oynadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çocukları ile yapmış oldukları diğer faaliyetler ise anneler ve babalar arasında farklılık göstermektedir. Anneler çocukları ile birlikte genellikle daha sakin sanatsal etkinlikler, mutfak ve ev işleri yapmaktayken babalar çocukları ile daha çok dışarı çıkmakta ve kaba motor becerilerini geliştiren etkinlikler yapmaktadırlar. Ebeveynlerin evde çocukları ile yaptıkları diğer etkinlikler kitap okuma, ders çalışma, film ve televizyon izleme, müzik dinleme olarak yer almaktadır. Babalar çocukları ile annelerden daha az ev ve mutfak etkinlikleri yapmakta, annelerden farklı olarak çocukları ile telefonda oyun oynama ve tamir işlerine yardım etme gibi etkinlikler yapmaktadırlar. Alanda yapılan araştırmalar ebeveynlerin gün içinde çocukları ile oyun oynadıklarını ortaya koyarken (Demir-Öztürk, 2019); babaların daha çok çocukları ile fiziksel aktiviteler içeren oyunlar oynama, markete gitme ve açık havada dolaşma (Amodia-Bidakowska, Laverty & Ramchandani, 2020; Türkoğlu, Çeliköz & Uslu, 2013); annelerin ise çocukları ile televizyon izleme, oyun oynama, kitap okuma ve ders çalışma (Aydoğdu & Dilekmen, 2018) gibi etkinlikler yaptıklarını göstermiştir. Literatürde yer alan annelerin oyun algılarının incelendiği bir araştırmada (Erbay & Durmuşoğlu-Saltalı, 2012) annelerin oyunu eğlenme ve mutlu olma aracı, gelişimi destekleyen bir araç ve oyalanma aracı olarak algılarken, çocukları ile okul dışında her gün oyun oynama, televizyon izleme ve sanatsal faaliyetler etkinlikleri yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazınında bulunan çalışmalar araştırmanın bulgularını desteklemekle birlikte oyuncakla ilgili oluşturdukları metaforlar çocukları ile yaptıkları etkinlikler açısından incelendiğinde çocukları ile oyun ve oyuncak oynayan ebeveynlerin oyuncağı çocuğu hiç yalnız bırakmayan bir nesne olarak tanımladıkları; çocukları ile sanatsal ve ev ile mutfak etkinlikleri yapan annelerin oyuncağın çocuğun hayallerini yansıttığını vurguladıkları ve çocukları ile kaba motor etkinlikleri yapan babaların oyuncağın çocuklarına olan manevi yakınlığı vurguladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin oyuncaya ilişkin ürettikleri metaforlar genel olarak ele alındığında incelenen bütün değişkenler açısından annelerde Yakınlık, Yaratıcılık ve Eğitim; babaların Yakınlık Yaşam ve Gıda kategorilerinde metafor ürettikleri belirlenmiştir. Dolayısıyla bu noktadan hareketle ebeveynler açısından oyuncanın temel olarak çocukları ile olan manevi yakınlığını, çocukların daima yanında olan nesneler olduğunu ve gelişimlerine ve hayal güçlerine katkısını olduğunu, hayatı öğrettikleri ve çocuklar için gerekli olduklarını vurguladıkları görülmektedir. Bununla birlikte anneler oyuncanın çocukların kendisini ifade etmesi ile gelişimine ve eğitime olan katkısını da vurgularken babalar oyuncanın çocuğu hayat hazırlayan önemli bir nesne olduğunu ve çocuklar için gerekliliğini de vurguladıkları görülmektedir. Oyuncanın çocuğun daima yanında olan, kensini ifade etmesine yardımcı olan ve gelişimine katkıda bulunan nesneler olduğunu vurgulayan annelerin oyuncak seçerken çocuğun gelişimine katkı sağlamasına, çocuğun ilgi ve isteğine ve oyuncanın güvenliğine dikkat ettikleri ve çocukları ile oyun ve oyuncak oynayan, sanatsal faaliyetler ve ev ile mutfak işleri yaparak vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Oyuncanın çocuklara manevi yakınlığı olan, hayatı öğrenmesini sağlayan ve çocuklar için gerekli olduğunu vurgulayan babaların oyuncak seçerken oyuncanın güvenli olmasına, çocuğun ilgi ve isteğine ve çocuğun gelişimine katkı sağlamasına dikkat ederken çocukları ile oyun ve oyuncak oynayarak, kaba motor ve dış mekan etkinlikleri ve sanatsal faaliyetler yaparak vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların Farklı Değişkenlere Göre Algılarının Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırmanın katılımcı gruplarından sonucusu olan çocukların oyuncaya ilişkin resimleri incelendiğinde en çok İnsan kategorisinde figürler çizdikleri ardından Araç, Doğa, Yaşam, Oyuncak, Hayvan, Vücut parçası, Çizgi Karakter ve Kahramanlık kategorilerinde figürler çizdikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan çocukların resimlerinde yer alan figürler ile yaş ve cinsiyete ilişkin dağılımlarından elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

Yaş aralığına göre dağılıma bakıldığında en çok 66-69 aylık çocukların figür çizdikleri ardından 61-65 aylık, 50-55 aylık ve 56-60 aylık çocukların figür çizdikleri belirlenmiştir. Bütün yaş aralıklarında çocukların ilk sırada çizdikleri figür 'İnsan' olmuştur.

Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında en çok kız çocuklarının ardından erkek çocukların figür çizdikleri belirlenmiştir. Kız çocukları çizimlerinde en çok 'İnsan' ve 'Doğa'

kategorilerinden figürlere yer verirken; erkek çocukları en çok ‘İnsan’ ve ‘Araç’ kategorilerinden figürlere yer verdiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların yapmış oldukları resimlerde sıklıkla insan figürüne, araba, kamyon, tır gibi araç figürüne, güneş, bulut, çiçek gibi doğa figürüne ve ev figürüne yer vererek resimlerinde en sevdikleri oyuncakları belirtmişlerdir. Çocukların çoğunluğunun resminde oyuncak bebek vb. üzerinden insan figürü çizimlerine yer verdikleri görülmektedir. Şema öncesi dönemde olan çocuklar yaklaşık üç yaş civarında insan figürü çizimi yapmaktadır (Yavuzer, 2018, 38). Çocuk resimlerinde yer alan insan figürü küçük yaş grubunda daha çok kafadan bacak şeklinde çizilirken çocukların 4-7 yaş arasında ‘Şema öncesi’ dönemde çizimleri genellikle ‘iribaş’ figürleri şeklindedir. Bu çizimler 7-9 yaş arasında ‘Şematik dönem’e doğru yerini ayrıntıları olan insan figürüne bırakmaktadır (Yıldırım, 2018, 40). Bu nedenle okul öncesi dönem çocuklarının çizimlerinde insan figürüne sık yer vermesi beklenen bir durum olmaktadır. Bununla birlikte çocuk resimleri incelendiğinde çevrelerinde sık sık karşılaştıkları ulaşım araçlarını da çizimlerinde yansıttıkları görülmüştür. Bu bağlamda araştırmaya katılan çocukların resimlerinde en çok insan, araç ve doğa figürlerine yer verdikleri, kız çocuklarının daha çok insan figürü çizerken erkek çocuklarının insan figürünün yanında sıklıkla araç çizdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alanda yapılan Suriyeli ve Türk çocukların oyun algısının resimler aracılığıyla incelendiği bir çalışmada Türk kız çocuklarının bebek ile erkek çocuklarının ise araba ile oynamak istediklerini çizimlerine yansıttıklarına ilişkin sonuçlar elde edilmiştir (Bağçeli-Kahraman & Arabacıoğlu, 2020). Bununla birlikte Tozduman-Yaralı, Özkan ve Güngör-Aytar (2016) yaptıkları çocuklardan sevgi kavramını çizmelerini istedikleri araştırmada çocukların çoğunlukla resimlerinde doğa figürleri kullandıkları bulgulanmıştır. Benzer şekilde Akgün ve Ergül (2015) çocuk resimlerini inceledikleri çalışmada çocukların resimlerin arka planında doğa öğelerine yer verdikleri belirlenmiştir. Çocukların doğayı nasıl algıladıklarını çizim yolu ile inceleyen bir araştırmada çocukların çizimlerinde güneş, ağaç, gökkuşağı gibi doğa figürlerine, çeşitli hayvan figürlerine ve rüzgar yağmur gibi doğa olaylarına sıklıkla yer verdikleri belirlenmiştir (Mol, 2019, 39). Bu bağlamda araştırmaya katılan çocukların resimlerinde insan figürleri ve araç figürlerinin yanında doğa öğelerini içeren figürlere yer vermeleri alanyazındaki araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Yapılan araştırmada çocukların yaşlarının ilerledikçe çizimlerinin daha gelişmiş olduğu, resimlerde daha fazla öge bulunduğu ve daha ayrıntılı çizimler yapıldığı göze

çarpmaktadır. Çocukların beş yaşına doğru daha ayrıntılı ve amaçlı resimler yaptığı bilinmektedir (Yıldız-Çiçekler &Öner-Koruklu, 2013). Literatürde de çocuğun küçük kas gelişimine paralel olarak çizimlerin de daha sistematik olarak geliştiğini göstermektedir (Artut, 2007, 47). Bununla birlikte araştırmaya katılan çocukların çoğunluğunu 66-69 aylık çocuklar oluşturduğu düşünüldüğünde çocukların çizimlerinde yer verdikleri unsurların sayısının fazla ve niteliğinin oldukça kayda değer olmasını açıklar niteliktedir.

Araştırmaya katılan çocukların cinsiyetleri incelendiğinde ise çoğunluğun kız çocukları olduğu erkek çocuklarının daha az katıldıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının küçük kas etkinliklerini daha severek ve isteyerek yaptıkları, katılımcı çocukların farklı figürlere yer verdikleri söylenebilir. Araştırmaya katılan çocuklardan hem kız hem de erkek çocuklar resimlerinde en çok insan figürüne yer vermektedir. Bununla birlikte kız çocukları resimlerinde daha çok güneş, bulut, yağmur, çiçek, yıldız gibi doğa figürlerine yer verirken erkek çocukları resimlerinde daha çok araba, kamyon, tır, gemi gibi araç figürlerine vermektedir. Özen-Uyar ve Yılmaz (2021) yaptığı araştırmada çocukların cinsiyetlerine göre tercih ettikleri oyuncak renklerinin değiştiği bununla birlikte renkten bağımsız olarak kız çocuklarının nötr oyuncakları tercih ederken erkek çocuklarının daha çok eril oyuncakları tercih ettiği sonucuna ulaşmıştır. Özdemir (2019, 53) yaptığı araştırmada kız çocuklarının erkek çocukların daha çok pelüş, bebek, mutfak seti gibi ‘kız oyuncakları’ tercih ettiği, erkek çocuklarının kız çocuklarından daha çok tamir seti, araba kamyon gibi ‘erkek oyuncakları’ tercih ettiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada ‘nötr oyuncaklar’ olarak nitelendirilen lego, top, müzik aleti gibi oyuncaklar ise daha dengeli bir dağılım göstermiştir. Boe (2014, 27) yaptığı araştırmada sonucunda 12 aylık erkek bebeklerinin oyuncak tercihinin kamyon olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda araştırmada çocukların resimlerinde oyuncak figürlerini yansıtırken alanda yapılan araştırmaların sonuçlarına paralel özellikte figürlere yer verdikleri söylenebilir.

Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin oyuncacı bir yansıtıcı olarak görürken ebeveynlerin oyuncacı çocuklarını yalnız bırakmayan bir nesne olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Oyuncacı çocuğun dünyasını yansıtmaya yardımcı olan bir nesne olarak gören öğretmenlerin ve oyuncacının çocuklara olan manevi yakınlığına vurgu yapan ebeveynlerin oyuncak seçerken oyuncacının güvenli olması ve eğitimine ve gelişimine katkı sağlamasına önem verdikleri görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin oyuncak seçerken anne ve babalardan farklı olarak oyuncacının çocuğun ilgi ve isteğe yönelik olmasına ve maliyetine daha az dikkat etmektedirler. Oyuncacı çocukların daima yanında olan manevi destek

veren bir nesne olduğunu vurgulayan ebeveynlerin çocuklarına gün içinde yeterince vakit ayırdıkları ve çocukları ile sıklıkla oyun ve oyuncak oynadıkları ve sanatsal faaliyetler yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Anneler çocukları ev mutfak işleri yaparken babalar çocukları ile kaba motor ve dış mekan etkinliklerini daha sık yapmaktadırlar. Okul öncesi dönem çocuklarının yapmış oldukları resimlerde en çok insan figürüne yer verdiklerini bununla birlikte araç, doğa ve ev figürlerine rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların oyuncak algısı incelendiğinde ise özellikle erkek çocuklarının en sevdikleri oyuncakın araba, kamyon gibi ulaşım araçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin oyuncakı çocukların öğrenmelerine yardımcı bir araç olarak gördükleri, ebeveynlerin çocuğu yalnız bırakmayan en temel arkadaşı olarak ifade ettikleri; çocukların ise oyuncakla ilgili çizimlerinden onları en büyük arkadaşları olarak benimsediklerini ortaya çıkmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda bazı öneriler aşağıda sunulmuştur.

Öneriler

Öğretmen, yönetici ve uzmanlara öneriler;

- Okul öncesi öğretmenleri aile katılımı planlayarak ebeveynlerin sınıfta çocuklar ile oyuncak yapma sürecine dahil edileceği etkinlikler planlaması önerilebilir.
- Okul öncesi öğretmenleri aile katılımı planlayarak ebeveynlerin kendi çocukluklarında oynadıkları oyuncakları çocuklara tanıttıkları etkinlikler planlanması önerilebilir.
- Okul öncesi öğretmenlerine hizmet içi eğitim ile oyun ve oyuncakın önemine dair eğitimler verilmesi önerilebilir.
- Okul yöneticilerinin okul öncesi öğretmenleri ile her dönem başında sınıfta yer alan merkezleri kontrol edebilir, bulunan materyal ve oyuncakları güncellemeleri önerilebilir.
- Oyun ve oyuncak konusunda alanında uzman eğitimciler, medya kuruluşlarının işbirliği ile kamu spotları hazırlayarak oyun ve oyuncakın önemi ile oyuncak seçerken dikkat edilmesi gereken noktalar ile ilgili eğitim vermeleri önerilebilir.

Araştırmacılara öneriler;

- Araştırmacılar çocukların oyuncak algısını ev ortamında incelemesi önerilebilir.

- Çocuk ve babaların çalışma grubuna dahil edildiği araştırma sayısının artırılması önerilebilir.
- Çocuk, aile ve öğretmenin oyuncak algısı arasındaki bağı nicel araştırma yöntemleri kullanılarak incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Adak-Özdemir, A. & Ramazan, O. (2012). Oyunağa çocuk, anne ve öğretmen bakış açısı. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 2(1), 2-16.
- Ahioğlu, E. N. (1999). *Sembolik oyunun 4 yaş çocuklarının dil kazanımına etkisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ak, D. (2006). *Oyun ve oyuncak kavramlarının tarihsel ve kültürel değişimine endüstriyel tasarım açısından bir bakış*. Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Akgün, E. & Ergül, A. (2015). 55-74 aylık çocukların resimlerinde aile algısının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(2), 209-228.
- Akman, İ. (2014). *Okul öncesi dönem çocuğunun kendini ifade etmesinde resmin önemi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Aksoy, A. B. & Dere-Çiftçi, H. (2015). Oyun alanı materyal ve oyuncaklar. (Ed. A. B. Aksoy), *Okul öncesi eğitimde oyun*, (ss. 256-280). Ankara: Hedef.
- Aksoy, P. & Baran, G. (2010). 60-72 aylık çocukların okula ilişkin algılarının resim yoluyla incelenmesi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 283-289.
- Amodia-Bidakowska, A., Laverty, C. & Ramchandani, P. G. (2020). Father-child play: A systematic review of its frequency, characteristics and potential impact on children's development. *Developmental Review*, 57, 1-17.
- Anderson-McNamee, J.K. & Bailey S.J. (2010). The importance of play in early childhood education. *A Self-Learning Resource From MSU Extension Mont Guide*, 4, 1-4.

- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV). (1999). *7 çok geç! Erken çocukluk eğitimini önemi üzerine düşünceler ve öneriler*. İstanbul: AÇev.
- Aral, N. & Doğan-Keskin, A. (2018). Examining 0-6 year olds' use of technological devices from parents' points of view. *Addicta*, 5(2), 317-348.
- Arıkan, D. & Karaca, E. (2004). Annelerin oyuncak seçimi ile ilgili bilgi ve uygulamaları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Artar, M., Onur, B. & Çelen, N. (2002). Çocuk oyunlarında üç kuşakta görülen değişimler: kırsal kesimde bir araştırma. (Ed. B. Onur & N. Güney), *Türkiye'de çocuk oyunları: Araştırmalar*, (ss. 151-158). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Artut, K. (2007). *Okul öncesinde resim eğitimi*. Ankara: Anı.
- Avcı, S. (2000). *3-12 yaş arası çocukların sanat eğitimi üzerine görüş ve öneriler*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Aydın, S. & Bayazıt, İ. (2021). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik. (Ed. M. Çelebi), *Nitel araştırma yöntemleri*, (s. 182-209). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydoğdu, F. & Dilekmen, M. (2018). İlkokul öğrencilerinin anneleriyle geçirdikleri boş zamanların annelerin görüşlerine göre incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (35), 49-63.
- Bağcı, B. & İvrendi, A. (2016). Türkiye' de okul öncesi dönem matematik becerileri ve eğitimi araştırmaları: Sentez çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10 (2) , 391-424.
- Bağçeli-Kahraman, P. & Arabacı, B. (2020). Türk ve Suriyeli beş yaş çocukların oyunlarının çizimleri yoluyla incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(24), 320-337.
- Barraza, L. (1999). Children's drawings about the environment. *Environmental Education Research*, 5(1), 49-66.
- Başara-Baydilek, N. & Koçyiğit S. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının oyun algılarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1-28.

- Batı, D. (2012). *(4-12) yaş çocuk resimleri ve onların iç dünyalarının resimlerine yansımaları*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Bayhan, P. & Artan, İ. (2005). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Ankara: Morpa
- Bıkmaz-Bilge, Ö. & Doğan, N. (2017). Puanlayıcılar arası güvenirlik belirleme tekniklerinin karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 8(1), 63-78.
- Biçer, F. N. (2020). *Okul öncesi öğrencilerinin oyuncak tercihleri ve gelişim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir.
- Boe, L. J. (2014). *Parents' impact on pregender children's toy preferences*. Master Thesis, North Dakota State University of Agriculture and Applied Science, North Dakota.
- Bolışık, B., Bal-Yılmaz, H., Yavuz, B. & Tural-Büyük E. (2014). Yetişkinlerin çocuklar için oyuncak seçimine yönelik davranışlarının incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(4), 976-990.
- Bostancı, F. (2006). *Çocuk resmini konu, çizgi, şekil ve renk açısından değerlendirme*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bozan, N. (2014). *Okul öncesi eğitimde oyunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Bradford, H. (2015). Play, literacy and language learning. (Ed. J. Moyles), *The excellence of play*(s.250-262). UK: Open University.
- Breckel, C. & Jolley, R. P. (2014). The roles of emotional comprehension and representational drawing skill in children's expressive drawing. *Infant and Child Development*, 23(5), 457–470.
- Broadhead, P. (2004) *Early years play and learning: Developing social skills and cooperation*. London: Routledge Falmer.

- Budak, O. (2016). *4-5 yaş çocuklarının oyuncak tercihleri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Burkitt, E., Barrett, M. & Davis, A. (2003). Children's colour choices for completing drawings of affectively characterised topics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44(3), 445-455.
- Büyükalan-Filiz, S., Cancan, A. & Kansu-Çelik, F. (2018). Suriyeli çocukların Suriye'ye bakış açılarına ilişkin resimlerinin analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 519-536.
- Camgöz, A. (2010). *Ankara örnekleminde Penn Etkileşimli Akran Oyunu Ölçeğinin 60-72 aylık düşük sosyoekonomik düzeydeki çocukların ebeveyn ve öğretmenlerine uyarlanması*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Casby, M. W. (2003). The development of play in infants, toddlers, and young children. *Communication Disorders Quarterly*, 24(4), 163-174.
- Chang, H. S. (2008). *A timeline of the evolution of toys*. Master of Arts. California State University.
- Chang, N. (2012). What are the roles that children's drawings play in inquiry of science concepts? *Early Child Development And Care*, 182(5), 621-637.
- Cherney, I. (2006). Gender-linked differences in the toys, television shows, computer games, and outdoor activities of 5- to 13-year-old children. *Sex Roles*, 54(9-10), 717-726.
- Cherney, I., & Dempsey, J. (2010). Young children's classification, stereotyping and play behaviour for gender neutral and ambiguous toys. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 30(6), 651-669.
- Christensen, K. E., & Stockdale, D. F. (1991). Predictors of toy selection criteria of preschool children's parents. *Children's Environments Quarterly*, 8(1), 25-36.
- Clements, R. (2004). An investigation of the status of outdoor play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5(1), 68-80.

- Colic, V. D., Milošević, T. M. & Colic, U. D. (2018). Children's toys from the perspective of parents and preschool teachers. *Sinteze -Casopiszapedagoške nauke, Književnost i Kultura*, (14), 1-13.
- Collado, F. (1999). The role of spontaneous drawing in the development of children in the early childhood settings. *U.S. Department of Education National Resources in formation Center (Eric)*, (141), 1-18.
- Connor, C. M., Morrison, F. J., & Katch, E. L. (2004). Beyond the reading wars: The effect of classroom instruction by child interactions on early reading. *Scientific Studies of Reading*, 8(4), 305 – 336.
- Crawford, E., Gross, J., Patterson, T. & Hayne, H. (2011). Does children's colour use reflect the emotional content of their drawings?. *Infant and Child Development*, 21(2), 198–215.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. M. Sözbilir (Çev.) Ankara: Pegem.
- Çakmak, A. (2016). Oyuncak ve oyun gereçleri. (Ed. H. Gülay-Ogelman). *Yaşamın ilk yıllarında oyun: Oyuna çok yönlü bakış*. (s. 213-235). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelebi-Öncü, E., & Özbay, E. (2010). *Erken çocukluk dönemindeki çocuklar için oyun*. Ankara: Kök.
- Çetin, O. (2018). *7-11 yaş arası özel gereksinimli öğrencilerin aile içi ilişkilerinin resim analizi yoluyla betimsel olarak incelenmesi: Sultangazi örneği*. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Dağlı, H. (2020). Matematik ve öğretmen (Ed.H. E. Dağlıoğlu) *Erken çocukluk döneminde matematik eğitimi* (s:135-158). Ankara: Anı.
- Dağlıoğlu, H. E. (2011). 5-7 yaş grubu çocukların resimlerine yansıyan öğretmen figürünün karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 144-157.
- Dağlıoğlu, H.E. (2015). Okul önces öğretmenlerin özellikleri ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme (Ed. G. Haktanır) *Okul öncesi eğitime giriş* (s:41-78). Ankara: Anı.
- Demir-Öztürk, E. (2019). Ebeveyn bakış açısıyla oyun: Çukurca ilçesi örneği. *İlköğretim Online*, 18(4), 1938-1955.

- Deniz, L. (2020). *Okulöncesi (4-6 yaş grubu) çocuk resimlerinde çevre algısı ve çocuk çevrelerinin sağlaması gereken özellikler*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Dere-Çiftçi, H. (2020). Oyuncaklar ve oyun materyalleri. (Ed. A. B. Aksoy & H. Dere Çiftçi). *Erken Çocukluk Döneminde Oyun*. (s. 108-131). Ankara: Pegem Akademi.
- Dilci, T. & Arslan, A. (2017). Çocuk oyuncaklarının çocukların gelişim alanlarına yönelik etkilerinin günümüz bağlamında incelenmesi (Sivas ili örnekleme). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 35-47.
- Dilci, T. (2014). *Aile içi yaşamın çocuk resimlerindeki izi*. İstanbul: İdeal Kültür.
- Dinella, L.M., Weisgram, E.S. & Fulcher, M. (2016). Children's gender-typed toy interests: Does propulsion matter? *Arch Sex Behav*, 46(5):1295–305.
- Dockett, S. & Perry, B. (2005). Children's drawings: Experiences and expectations of school. *International Journal of Equity and Innovation in Early Childhood*, 3(2), 77-89.
- Doğanay, J. (1998). *Anasınıfına devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk oyun ve oyuncaklarının hakkında görüşlerinin incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Doliopoulou, E. & Rizou, C. (2012). Greek kindergarten teachers' and parents' views about changes in play since their own childhood. *European Early Childhood Education Research Journal*, 20(1), 133-147.
- Donmuş, V. & Gürol, M. (2015). İngilizce öğrenmede eğitsel bilgisayar oyunu kullanmanın erişilebilir ve kalıcılığa etkisi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 313-332.
- Duncan, P., A., (2013). *Drawing as a method for accessing young children's perspectives in research*, Doctor of Philosophy in Education, University of Stirling, Stirling.
- Dülger, N. (2008). *06-11 yaş öğrencilerin ailesel ve bireysel özelliklerinin resimlerine yansımaları*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Egemen, A., Yılmaz, Ö. & Akil, İ. (2004). Oyun, oyuncak ve çocuk. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 5(2), 39-42.

- Ehrlen, K. (2009). Drawings as representations of children's conceptions. *International Journal of Science Education*, 31(01), 41-57.
- Erbay, F. & Durmuşoğlu-Saltalı, N. (2012). Altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 249-264.
- Ercivan-Zencirdi, D. (2012). Okul öncesi dönemde resim eğitimi dersi kolaj uygulamaları. *Ege Eğitim Dergisi*, 13(2), 76-90.
- Erden, Ş. (2001). *Anaokullarına devam eden çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ergün, M. (1980). Oyun ve oyuncak üzerine. *Milli Eğitim*. I(1),102-119.
- Escudero, P., Robbins, R., & Johnson, S. (2013). Sex-related preferences for real and doll faces versus real and toy objects in young infants and adults. *Journal of Experimental Child Psychology*, 116 (2), 367–379.
- Farné, R. (2005). Pedagogy of play. *Topoi*, 24, 169-181.
- Farver, J. A. M., Kim, Y. K., & Lee-Shin, Y. (2000). Within cultural differences. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31(5), 583–602.
- Frost, J. L, Wortham, S. &Reifel S. (2012). L., *Play and child development*. Boston: Pearson.
- Geyik, Ş., Çalışkan, Y. M., & Bay, D. N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının okul algılarının belirlenmesi. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-17.
- Giren, E. & Durak, S. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncak kavramına ilişkin metaforik algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,4(2), 561-575.
- Goldstein, J. H. (1994). *Toys, play, and child development*. London: Cambridge University.
- Güngör-Aytar, F. A., Kara-Eren, C., Aşkan, M. & Şahin, H. S. (2019). Beş-altı yaş çocuklarının temel duygu durumlarını ifade ediş biçimlerinin çizdikleri resimleri yoluyla incelenmesi, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 91-105.

- Günindi, Y. (2015). Preschool children's perceptions of the value of affection as seen in their drawings. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 7(3), 371-382.
- Gürtuna, S. (2004). *Çocuğum Sanatla Tanışıyor*. Morpa: İstanbul.
- Güven, G. (2009). *Okul öncesi çocuklarının insan ve aile resmi çizimlerinin değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Güven, N. (2005). Erken çocukluk döneminde bağımsız oyun gelişimi. M. Sevinç. (Der.) *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 2* (501-509). İstanbul: Morpa Kültür.
- Güvenç, D. & Demircili, E. (2018). Oyuncakların pazarlanmasında toplumsal cinsiyet. *Sosyal ve Beşeri Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1-17.
- Han, M., Moore, N., Vukelich, C. & Buell, M. (2010). Does play make a difference? How play intervention affects the vocabulary learning of at-risk preschoolers. *The American Journal of Play*, 3(1), 82-105.
- Hanbaba, L. & Bektaş, M. (2016). The effects of the teaching by games method on achievement and attitudes in the social studies course. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 115-128.
- Holland, L. (2008). *Perceived values, attitudes, and purchase behaviours: Mothers' consumption of educational toys*. Masters of Science. University of Guelph.
- Honig, A. S. (2002). Twenty tips for growing a baby's brain. *National Association for the Education of Young Children (NAEYC)*, New York, 20-23.
- Hoorn, J. V., Nourrot, M. P., Scales, B. & Alward, R. K. (2015). *Play at the center of the curriculum*. 6. rd. New Jersey: Pearson.
- Horzum, M.B., Ayas, T. & Balta, Ö.Ç. (2008). Çocuklar İçin Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği. *Türk PDR (Psikolojik Danışma ve Rehberlik) Dergisi*, 3(30), 76-88.
- Howard, J. (2002). Eliciting young children's perceptions of play, work and learning using the activity apperception story procedure. *Early Child Development and Care*, 172, 489-502.

- Howard, J., Jenvey, V. & Hill, C. (2006) Children's categorisation of play and learning based on social context, *Early Child Development and Care*, 176(3-4), 379-393.
- Hsu, Y.(2014). Analyzing children's drawings. In *21st Century Academic Forum Conference Proceedings 2014 Conference at UC Berkeley* (pp. 57-65).
- Hurwitz, C. S. (2002). To be successful- Let them play. *Childhood Education*, 79(2), 101-103.
- Isenberg, J. P. & Quisenberry, N. (2002). *Play: Essential for all children*. A Position Paper for the Association for Childhood Education International (ACEI).
- Izumi-Taylor, S., Ro, Y., Han, J. & Ito, Y. (2017). Japanese and Korean kindergartners' perspectives of play using photos. *International Journal of Educational Psychology*, 6(1), 45-66.
- İkiz, S., Ülker-Atav, P., Uyar, G. & Yakar, N.(2018). 3-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin oyuncak seçme ve kullanma stratejileri. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Özel Sayı 4), 64-77.
- İpek, B. (2014). *Çocuklardaki yalnızlık duygusunun resimlerinde kullandıkları renklere yansımaları*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Jenkins, N. A.(2017). *Choosing toys that matter: which toys are most effective in helping children develop social-emotional, language, and gross motor skills*. Northcentral University School of Education Degree of Doctor Thesis, California.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Karaca, N. H. (2020). 36-72 aylar arasında çocuğu olan annelerin oyuncak seçimindeki görüşlerinin incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 3(5), 29-40.
- Karacan, E. (2000). Çocuklarda dil gelişimini etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 9(7), 254-258.
- Karademir, A. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin özellikleri. (Ed. A. Yıldırım). *Erken çocukluk eğitime giriş*. (s. 164-186). Ankara: Pegem Akademi.
- Karaman, Y. & Köksal-Akyol, A. (2011). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların yaptıkları resimlerde oyuncak çizimlerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 277-296.

- Kaya, D. (2007). *36-72 aylık çocuklar için tasarlanmış oyuncakların çocukların gelişim alanlarına göre incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kaya, S. & Elgün, A. (2014). Eğitsel oyunlar ile desteklenmiş fen öğretiminin ilkökul öğrencilerinin akademik başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 329-342.
- Kaynak, K. B. & Temel, Z. F. (2015). 4-6 yaşları arasındaki çocukların çizimlerindeki aile algılarının belirlenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(7), 575-598.
- Keating, I., Fabian, H., Jordan, P., Mavers, D., & Roberts, J. (2000). Well, I've not done any work today. I don't know why I came to school. Perceptions of play in there ception class. *Educational Studies*, 26(4), 437-454.
- Kehnemuyi, Z. (1995). *Çocuğun görsel sanat eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Kesicioğlu, O. S., Yıldırım-Hacıbrahimoglu, B. & Aktaş, B. (2019). An examination of preschool aged children's perceptions of play. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 451-472.
- Ketenci, F. M. (2015). *4-7 yaş çocukların aile konulu resimlerinin duygusal yönleri*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Kırman, A. (2019). *Çocuk kitaplarında oyun ve oyuncak kavramının incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Klemenović, J. (2014). How do today's children play and with which toys?. *Croatian Journal of Education*, 16(1), 181-200.
- Koçyiğit, S. (2014). Çocukların bakış açısıyla okul öncesi eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(36), 203-214.
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N. & Kök, M. (2007). Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 324-342.

- Koçyiğit-Özlü, A. (2015). *Çocukların hastaneye yatmaya bağlı gelişen kaygı düzeyinin resim çizme yöntemiyle incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Koşar, D. (2019). Öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin incelenmesi: Öğretmen olmanın anlamına ilişkin fenomenolojik bir çalışma. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 333-346.
- Kottman, T. (2011). *Play therapy: Basics and beyond*. USA: American Counseling Association.
- Köseoğlu, S. A. (2015). Child and drawing. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 109-114.
- Kurbanova, S. (2022). Toys - toys the role and importance of toys in preschool education. *International Scientific Research Journal*, 3(1), 559-563.
- Landreth, G. L. (2012). *Play therapy: The art of the relationship*. New York: Routledge.
- Levine, E. L. & Munsch, J. (2017). *Child development*. Canada: Sage.
- Machiodi, C. A (2013). *Çocukların resimlerini anlamak*. (Çev. T. Yurtbay). İstanbul: Nobel Tıp.
- Mangır, M. & Aktaş, Y. (1993). Çocuğun gelişiminde oyunun önemi. *Yaşadıkça Eğitim*, 26, 14-18.
- McInnes, K., Howard, J., Crowley, K. & Miles, G. (2013). The nature of adult-child interaction in the early years classroom: Implications for children's perceptions of play and subsequent learning behaviour. *European Early Childhood Education Research Journal*, 21(2), 268-282.
- Menekşe, F. N. & Asan, A. (2019). 3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35), 821-836.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma*. S. Turan (Çev Edt.). Ankara: Nobel.
- Mertala, P., Karikoski, H., Tahtinen, L., & Sarenius, V.M. (2016). The value of toys: 6-8-year-old children's toy preferences and the functional analysis of popular toys. *International Journal of Play*, 5(1), 11-27.

- Metin, Ö. (2009). *Ankara’da yaşayan altı yaşındaki yabancı uyruklu çocuklarla Türk çocuklarının aile resimlerinin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Çocuk gelişimi ve eğitimi 37-72 ay oyun ve oyuncak*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Miray, M. (2005). Okul öncesi. *Ekdergi, Eğitim ve Kültür Dergisi*, 1(1), 11.
- Mol, S. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların doğa algılarının resimler yoluyla incelenmesi*. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Moller, S. J. (2015). Imagination, playfulness, and creativity in children’s play with different toys. *American Journal of Play*, 7(3), 322-346.
- Nelson, A. (2005). Children’s toy collections in Sweden – A lessgender-typed country?. *Sex Roles*, 52(1-2), 93-102.
- Nicolopoulou, A. (2004). Oyun, bilişsel gelişim ve toplumsal dünya: Piaget, Vygotsky ve sonrası, Çev.: M.T. Bağlı, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 137-169.
- Niemann, H. (1991). Plaything for play. (Ed. K. Otto& K. Sehmide). *On the historical development of plaything*, Çev. Onur, B. (143-151). Demokratik Alman Cumhuriyeti & Finlandiya.
- Nyberg, M. (2019). Children's pictures of a good and desirable meal in kindergarten — a participatory visual approach. *Children & Society*, 33(5), 471-487.
- O’Donovan, C. & Melnyczuk, V. (2015). Brain development and play. (Ed. J. Moyles), *The excellence of play*, (s.25-35). UK: Open University.
- Onur, B. & Güney, N. (2004). *Türkiye’de çocuk oyunları: Araştırmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Onur, B. (2016). *Oyunlar ve oyuncaklar*. Ankara: Kalem Kitap.

- Onur, B., Çelen, N., Çok, F., Artar, M. & Şener-Demir, T. (1997). Türkiye’de iki kentte annelerin bakış açısıyla çocukların oyuncak gereksinmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 30(1), 45-74.
- Onur-Sezer, G. & Sadioğlu, Ö. (2012). The comparison of toy preferences of teacher candidates in first and fourth grades of preschool education. *International Journal of Early Childhood Education Research*, 1(1), 62-75.
- Ormanlıoğlu-Uluğ, M. (1999). *Niçin oyun*. İstanbul: Göçebe.
- Öveç, Ö. (2012). *Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının bazı duyguları (sevgi, korku, mutluluk, üzüntü) resmetmelerinin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Özdemir, H. (2019). *Erken çocukluk dönemindeki çocukların, annelerinin ve öğretmenlerinin oyun ve oyuncaklara ilişkin cinsiyet kalıp yargılarının incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Özdemir, S. (2014). 5-6 yaş grubu çocukların serbest zaman etkinliklerindeki oyun ve oyuncak tercihlerinin incelenmesi. *Journal of Educational Science*, 2(2), 1-15.
- Özen-Uyar, R. & Yılmaz, M. M. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak tercihleri: Eril, dişil, nötr oyuncaklar ve renkleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 467-480.
- Özkan, A. (2014). *60-72 aylık çocukların resimlerine duygusal tiplerin yansımaları*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özkubat, S. (2016). Erken çocukluk döneminde oyun. (Ed. A. Ulutaş), *Okul öncesi eğitimde oyun*(s. 1-10). Ankara: Eğiten Kitap.
- Özyeşel-Cinel, N. (2006). *Farklı sosyo ekonomik düzeydeki 3-6 yaş grubu çocuğu olan anne babaların oyuncak ve oyun materyalleri hakkındaki görüşlerinin ve bu yaş grubu çocukların sahip oldukları oyuncak ve oyun materyallerinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özyeşel-Cinel, N., & Tezel-Şahin, F. (2014). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki anne babaların çocuk oyunları ile ilgili görüşleri. *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 2 (4), 75-88.

- Parmar, P., Harkness, S., & Super C. M. (2004). Asian and Euro-American parents' ethnotheories of play and learning: Effects on preschool children's home routines and school behaviour. *International Journal of Behavioral Development*, 28 (2), 97–104.
- Pellegrini, A. D. & Jones, I. (1994). Play, toys, and language. (Ed. J. H. Goldstein). *Toys, play, and child development*, (s. 27-45). Cambridge: Cambridge University.
- Pilten, G., & Pilten, P. (2013). Okul çağı çocuklarının oyun kavramına ilişkin algılarının ve oyun tercihlerinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 15-31.
- Poyraz, H. (2003). *Okul öncesi dönemde oyun ve oyuncak*. Ankara: Anı.
- Punch, S. (2002). Research with children: The same or different from research with adults? *Childhood*, 9(3), 321–341.
- Saban, A. & Ersoy, A. (2019). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Ankara: Anı.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sadık, F., Çakan, H. & Artut, K. (2011). Çocuk resimlerine yansıyan çevre sorunlarının sosyo-ekonomik farklılıklara göre analizi. *İlköğretim Online*, 10(3), 1066-1080.
- Sağlam, M. (2011). *Boşanma sürecinde olan ailelerdeki çocukların aile algılarının ve sorunlarının resimler aracılığı ile incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Sağlam, M. (2016). Erken çocukluk döneminde oyun. (Ed. A. Ulutaş), *Okul öncesi eğitimde oyun* (s. 1-10). Ankara: Eğiten Kitap.
- Sak, R. (2020). Okul öncesi eğitimde öğretmenin rolü. (Ed. M. Toran) *Okul öncesi eğitimde program temel bileşenler ve uygulamalar* (s. 53-82). Ankara: Pegem Akademi.

- Sapsağlam, Ö. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının değer algılarının çizdikleri resimler ve sözlü anlatımlarına göre incelenmesi: Sorumluluk değeri örneği. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 287-303.
- Saracho, N. (2003). Young children play and cognitive style. (Ed. O. N. Saracho & B. Spodek), *Contemporary perspectives on play in early childhood education*. USA: Age Publishing.
- Savaş, İ. (2014). *Çocuk resmi ve bilinçaltı*. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Selimbocaoğlu, A. (2017). 36-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin çocuk oyuncakları konusunda görüşleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(35), 537-546.
- Selwyn, N., Boraschi, N. & Özkula, S., M. (2009) Drawing digital pictures: An investigation of primarypupils' representations of ICT and schools. *British Educational Research Journal*, 35(6), 909–928.
- Sevinç, M. (2004). *Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde oyun*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Sheridan, M. D., Howard, J. & Alderson, D. (2011). *Play in early childhood education*. New York: Routledge.
- Soydemir-Sezer, Ş. (2011). *Okul öncesi öğretmen ve ebeveynlerinin birbirlerini ve okul öncesi çocuklarını nasıl algıladıklarının metaforlar yoluyla incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Stafford, F. & Yeung, W.J. (2003). *The distribution of children's developmental resources*. The IZA Conference for the International Research Consortium in the Economics of Time Use in the Household in St. Gerlach, The Netherlands, May 26-27, 2003, 1-33.
- Şen, M. (2020). Erken çocukluk döneminde oyun ve önemi. (Ed. İ. H. Diken). *Erken çocukluk eğitimi* (s.398-421). Ankara: Pegem Akademi.
- Tabak, E. & Tunçay, G. Y. (2020). Ebeveynlerin cinsiyet kalıp yargılarının oyuncak seçimine etkisi. *International Journal of Human Studies*, 6(3), 311-330.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.

- Tekin, J. (2012). *Okul öncesi eğitim almış ve almamış 1. Sınıf çocuklarının yaptıkları resimleri ile öğretmen algılarının incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tezel-Şahin, F., Balcı, A., Kılıç, Z. N. & Yazar, A. (2015). Erzurum örnekleme şehir merkezi ve kırsal bölgede yaşayan annelerin çocuklarının oyun ve oyuncakları hakkında görüşlerin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 298-311.
- Todd, B. K., Barry, J. A. & Thommessen, S. A. (2017). Preferences for gender type toys in boys and girls aged to 9 to 32 months. *Infant and Child Development*, 26(3), 1-14.
- Tok, E. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının oyuna ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *Kastamonu Education Journal*, 26(2), 599-611.
- Toku, M. (2001). Cross-cultural analysis of artistic development: Drawing by Japanese and US children. *Visual Arts Research*, 27(1), 46-59.
- Tosun, İ. (2019). *Okul öncesi dönemde bilgisayar oyunları oynama alışkanlıklarının öğretmen ve veli açısından incelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Tozduman-Yaralı, K., Özkan, H. K. & Güngör-Aytar, A. (2016). Yedi ve on yaş çocuklarının sevgiyi ifade ediş biçimlerinin çizdikleri resimlere yansımaları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2181-2194.
- Trawick-Smith, J., Wolff, J., Koschel, M., & Vallarelli, J. (2014). Effects of toys on the play quality of preschool children: Influence of gender, ethnicity, and socioeconomic status. *Early Childhood Education Journal*, 43(4), 249-256.
- Tuğrul, B. (2005). Çocuk gelişiminde anaokulu eğitiminin önemi, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, (62), 1-3.
- Tuğrul, B. (2015). Oyunun gücü. (Ed. A. B. Aksoy), *Okul öncesi eğitimde oyun*, (s. 210-220). Ankara: Hedef.
- Tuğrul, B., Metin-Aslan, Ö. Ertürk, H.G. & Özen-Altınkaynak, Ş. (2014). Anaokuluna devam eden altı yaşındaki çocuklar ile okul öncesi öğretmenlerinin oyun hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 97-116.

- Türkoğlu, B., Çeliköz,, N. & Uslu, M. (2013). 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşleri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 54-71.
- Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması - ISCO 08 (ISCO-08).
<https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?surumId=210&turId=41&turAdi=%209.%20Meslek%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1>
sitesinden 29.06.2021 tarihinde alınmıştır.
- Ulutaş-Avcu, A. (2015). 0-2 yaş bebeği olan annelerin oyuncak tercihlerinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 37-46.
- Ummannel, A. (2017). A comparative analysis of children's, mother's and teacher's views about play and toys. *International Journal of Humanities and Education*, 3(6), 222–241.
- Ünal, M. (2009). Çocuk gelişiminde oyun alanlarının yeri ve önemi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 95-109.
- Ünver, N. (2005). *Kastamonu il merkezinde yaşayan 0-2 yaşları çocuğa sahip anne-babaların çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihlerinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Veale, A. (2005). Creative methodologies in participatory research with children. (Eds. S. Greene& D. Hogan), *Researching children's experience* (pp. 253–272). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Verdu-Martiez, E. H. (2012). Oyuncak türü olarak pişmiş toprak düdükler. *Anadolu Üniversitesi Sanat Tasarım Dergisi*, 2(2), 74-108.
- Vygotsky, L. S. (2016). Play and its role in the mental development of the child. *International Research in Early Childhood Education*, 7(2), 3-25.
- Warash, B. G., Root, A. E. &Doris, M. D. (2017). Parent's perceptions of play: A comparative study of spousal perspectives. *Early Child Development and Care*, 187(5-6), 958-966.

- Weisgram, E.S., Fulcher, M. & Dinella, L.M. (2014). Pink gives girls permission: Exploring the roles of explicit gender labels and gender-typed colors on preschool children's toy preferences. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 35(5):401–9.
- White, E. R. (2012). *The power of play: A research summary on play and learning*. Minnesota: Minnesota Children's Museum.
- Whitebread, D., Coltman, P., Jameson, H., & Lander, R. (2009). Play, cognition and self-regulation: What exactly are children learning when they learn through play? *Educational & Child Psychology*, 26(2), 40-52.
- Wong, S. M., Wang, Z., & Cheng, D. (2011). A play-based curriculum: Hong Kong children's perception of play and non-play. *The International Journal of Learning*, 17(10), 165-180.
- Yağın-Güder, S. & Alabay, E. (2016). 3-6 yaş arasındaki çocukların oyuncak tercihlerinin toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2): 91-111.
- Yalçınkaya, T. & Yalçınkaya, D. Ç. (2004). *Oyuncaklar*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Yalçınkaya, T. & Çağlak, S. (1998). Oyun ve oyuncakların hareket gelişime katkıları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (10), 319-326.
- Yalçınkaya, T. (1993). 0-6 yaş arasında oyun ve oyuncaklar, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 169-174.
- Yaşar-Ekici, F. (2021). Oyunun tanımı ve önemi. (Ed. D. Yalman-Polatlar), *Erken çocuklukta oyun gelişimi ve eğitimi* (s. 1-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Yavuzer, H. (2018). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2019). *Resimleriyle çocuk, resimleriyle çocuğu tanıma*. İstanbul: Remzi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, E. (2018). *Okul öncesi dönemde agresyonun çocuk resimlerine yansımaları*. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Yıldırım-Hacıbrahimoğlu, B., Tanju-Aslışen, E. & Darıca, N. (2016). 0-5 yaş arası çocuk sahibi olan annelerin oyuncak tercihlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1 (2), 74-87.
- Yıldız-Çiçekler, C. & Öner-Koruklu, N. (2013). 4-6 yaş arasındaki çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 551-563.
- Yiğit, E. (2017). *Çocukların dijital oyun bağımlılığında ailelerin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Van.
- Yiğit, N. (2019). *Erken çocukluk dönemindeki çocukların dijital oyun oynama alışkanlıklarına ilişkin anne/baba görüş ve uygulamaları*. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Yukay-Yüksel, M., Canel, N., Mutlu, N., Yılmaz, S. & Çap, E. (2015). Okul öncesi çağıdaki çocukların “iyi” ve “ kötü” kavram algılarının resim analizi yöntemiyle incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 271-303.
- Zengin, M. & Yayan, E. H. (2017). 3-6 yaş çocukların oyuncak kullanımına ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 5(2), 1-12.

EKLER

Öğretmenler için Hazırlanan Kişisel Bilgi Formu**KİŞİSEL BİLGİ FORMU****Değerli Öğretmen;**

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezim “Öğretmen ve Ailelerin Oyunağa ilişkin Metaforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile ilgili Algılarının İncelenmesi”ni amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların, anne-babaların ve öğretmenlerin oyuncak algısı hakkında bilgi toplamam gerekmektedir. Edinilen bu bilgiler ile var olan durum tespit edilerek, varsa eksiklikler giderilmesi ve sorunlara yönelik çözüm üretilmesi hedeflenmektedir. Sorulara objektif cevap vermeniz son derece önemlidir. Sorulara doğru ya da yanlış cevap verme gibi bir durum söz konusu değildir. Verdiğiniz cevaplar ve kişisel bilgileriniz gizli kalacak, yalnızca bilimsel araştırma için kullanılacaktır.

Şimdiden, zaman ayırarak yapacağınız katkı için çok teşekkür ederiz.

Fatma Zeynep Dönmez

Gazi Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız (Lütfen yazınız)

2. Kıdem yılınız

1-5 yıl()

6-10 yıl ()

11-15 yıl()

16-20 yıl()

21 yıl ve üzeri()

3. Mezun olduğunuz Üniversite/Bölüm/Ana Bilim Dalı

4. Çalıştığınız kurum türü

MEB'e bağlı resmi bağımsız anaokulu ()

MEB'e bağlı resmi ilkokul/ortaokul bünyesinde anasınıfı ()

MEB'e bağlı özel bağımsız anaokulu ()

MEB'e bağlı özel ilkokul/ortaokul bünyesinde anasınıfı ()

AÇSHB'ye bağlı kreş ve gündüz bakımevi ()

5. Çalıştığınız yaş grubu 5 yaş() 6 yaş ()

6. Sınıfta hangi merkezler bulunuyor?

a).....

b).....

c).....

d).....

7. Merkezlerde bulunan materyal ve oyuncakların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer yeterli değilse neden yeterli bulmadığınızı açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

8. Sınıfınıza oyuncak seçerken hangi kriterlere dikkat edersiniz?

a).....

b).....

c).....

d).....

Anneler için Hazırlanan Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Anne;

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezim “Öğretmen ve Ailelerin Oyuncaya ilişkin Metaforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile ilgili Algılarının İncelenmesi”ni amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların, anne-babaların ve öğretmenlerin oyuncak algısı hakkında bilgi toplamam gerekmektedir. Edinilen bu bilgiler ile var olan durum tespit edilerek, varsa eksiklikler giderilmesi ve sorunlara yönelik çözüm üretilmesi hedeflenmektedir. Sorulara objektif cevap vermeniz son derece önemlidir. Sorulara doğru ya da yanlış cevap verme gibi bir durum söz konusu değildir. Verdiğiniz cevaplar ve kişisel bilgileriniz gizli kalacak, yalnızca bilimsel araştırma için kullanılacaktır.

Şimdiden, zaman ayırarak yapacağınız katkı için çok teşekkür ederim.

Fatma Zeynep Dönmez
Gazi Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız.....(Lütfen yazınız)

2. Öğrenim durumunuz

İlkokul () Önlisans ()

Ortaokul () Lisans ()

Lise () Lisans Üstü ()

Diğer(Lütfen Yazınız)

3. Mesleğiniz.....(Lütfen yazınız)

4. Çocuk ile geçirdiğiniz süre ne kadardır?

1 saat ve daha az () 2-3 saat () 3-4 saat () 4 saat ve daha fazla ()

5. Evde çocuğunuz ile birlikte ne tür etkinlikler yaparsınız?

a).....

b).....

c).....

d).....

6. Çocuğunuza oyuncak seçerken nelere dikkat edersiniz?

a).....

b).....

c).....

d).....

Babalar için Hazırlanan Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Baba;

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezim “Öğretmen ve Ailelerin Oyuncaya ilişkin Metaforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile ilgili Algılarının İncelenmesi”ni amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların, anne-babaların ve öğretmenlerin oyuncak algısı hakkında bilgi toplamam gerekmektedir. Edinilen bu bilgiler ile var olan durum tespit edilerek, varsa eksiklikler giderilmesi ve sorunlara yönelik çözüm üretilmesi hedeflenmektedir. Sorulara objektif cevap vermeniz son derece önemlidir. Sorulara doğru ya da yanlış cevap verme gibi bir durum söz konusu değildir. Verdiğiniz cevaplar ve kişisel bilgileriniz gizli kalacak, yalnızca bilimsel araştırma için kullanılacaktır.

Şimdiden, zaman ayırarak yapacağınız katkı için çok teşekkür ederiz.

Fatma Zeynep Dönmez

Gazi Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. **Yaşınız.....**(Lütfen yazınız)
2. **Öğrenim durumunuz**
İlkokul () Önlisans ()
Ortaokul () Lisans ()
Lise () Lisans Üstü ()
Diğer(Lütfen Yazınız)
3. **Mesleğiniz.....**(Lütfen yazınız)
4. **Çocuk ile geçirdiğiniz süre ne kadardır?**
1 saat ve daha az () 2-3 saat () 3-4 saat () 4 saat ve daha fazla ()
5. **Evde çocuğunuz ile birlikte ne tür etkinlikler yaparsınız?**
a).....
b).....
c).....
d).....
6. **Çocuğunuza oyuncak seçerken nelere dikkat edersiniz?**
a).....
b).....
c).....
d).....

Çocuklar için Hazırlanan Aydınlatılmış Onam Formu

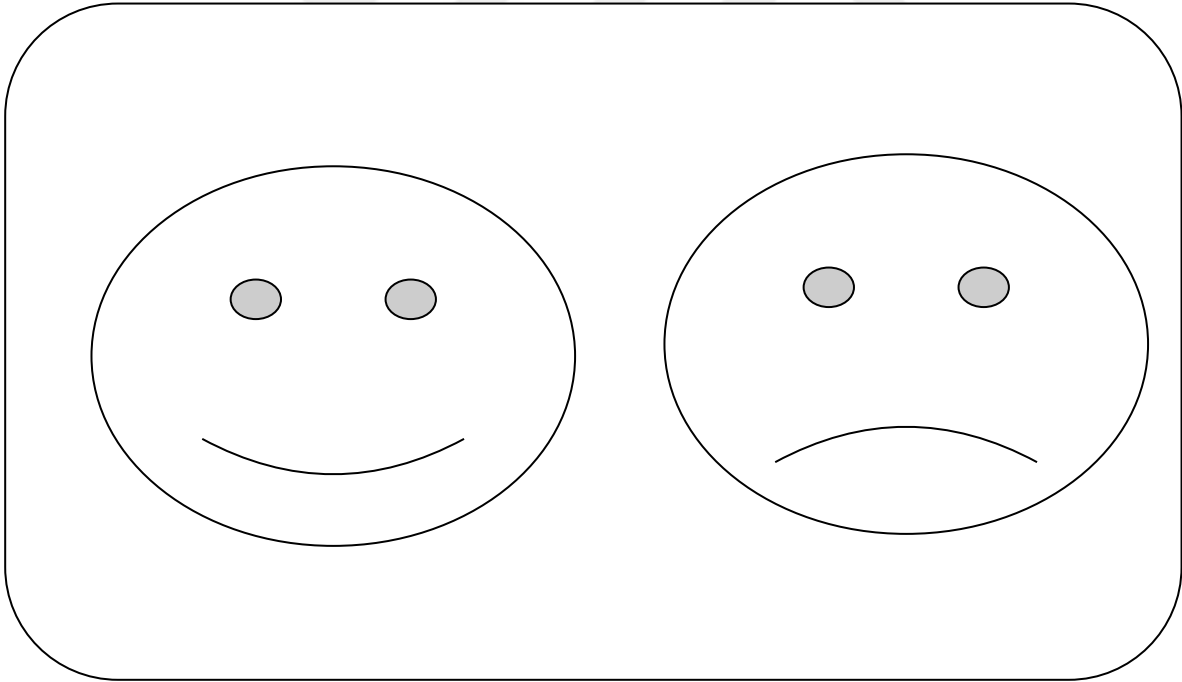
AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Çocuğun doğum tarihi:.....

Çocuğun cinsiyeti:.....

En sevdiği oyuncak:.....

Çalışmaya katılmak istiyorsan aşağıdaki gülen yüzü, katılmak istemiyorsan üzgün yüzü işaretlemeni istiyorum.

Yarı Yapılandırılmış Metafor Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ METAFOR FORMU

Oyuncak.....gibidir.

Çünkü.....

Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 26.01.2021-E.13073

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-13073
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 16.11.2020 tarihli E.122541 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Fatma Zeynep DÖNMEZ'in, Prof.Dr.Hacer Elif DAĞLIOĞLU'nun** danışmanlığında yürüttüğü **"Öğretmen ve Ailelerin Oyuna İlişkin Metaforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile İlgili Algılarının İncelenmesi"** adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun **01.12.2020** tarih ve **12** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Araştırma Kod No: 2021-57

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU
KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 01.12.2020

TOPLANTI SAYISI : 12

ADI – SOYADI	İMZA
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA Başkan	
Prof.Dr.C.Haluk BODUR	
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Prof.Dr.Gülay BAYRAMOĞLU	
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ	
Prof.Dr.Kemal ÖZTEMEL	
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Doç.Dr.Nihan KAFA	
Doç.Dr.İlyas OKUR	
Doç.Dr.Melek Gülşah ŞAHİN	

Milli Eğitim Bakanlığından Alınan İlk Araştırma İzni

T.C.
MUĞLA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 70004082-604.01.01-E.21970743
Konu : İzin

07.11.2019

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi :a)Valilik Makamının 06/11/2019 tarihli ve 21936005 sayılı Makam Oluru.
b)10.10.2019 tarihli ve 105436 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Fatma Zeynep DÖNMEZ'in Menteşe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağılı resmi-özel anaokulu ve ilkokulu öğretmen , öğrenim gören öğrenci ve velilere uygulama talebi ile ilgili ilgi (a) Makam Oluru yazımız ekinde gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Serap AKSEL
Müdür a.

İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

EKLER:

1-İlgi (a) Makam Oluru (1 sayfa)

T.C.
MUĞLA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 70004082-604.01.01-E.21936005
Konu : İzin Talebi

06.11.2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :a)Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 27/09/2019 tarihli ve 80287700-302.08.01- sayılı yazısı.
b)22/08/2017 tarihli ve 35558626 sayılı Makam Oluru.

Menteşe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ve özel anaokulu ve ilkokulda görev yapan öğretmen , öğrenim gören öğrenci ve velilere uygulama talebi ile ilgili ilgi (a) yazı ve ekleri yazımız ekinde sunulmaktadır.

Bu nedenle, Bakanlığımızın 22/08/2017 tarihli ve 12607291 sayılı yazısı (2017/25 No'lu GENELGE) doğrultusunda ve ilgi (b) makam onayı ile oluşturulan komisyonun uygun görüşüyle, üniversiteniz Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Fatma Zeynep DÖNMEZ'in" **Öğretmen ve Ailelerin Oyuncaya İlişkin Meteforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak İle İlgili Algılarının İncelenmesi**" konulu konulu çalışmasını;

Çalışmanın **2019-2020 Eğitim Öğretim yılında ve eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde, kurum müdürünün uygun gördüğü bir zamanda;** Mentese Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı, resmi ve özel anaokulu ve ilkokulda görev yapan öğretmen , öğrenim gören öğrenci ve velilere uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Serap AKSEL

Müdür a.

İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR

06.11.2019

Hasan ARSLAN

Vali a.

İl Millî Eğitim Müdür V.

Milli Eğitim Bakanlığından Alınan İkinci Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 26.03.2021-E.60898

T.C.
MUĞLA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-70004082-604.01.01-22459337
Konu : İzin

16.03.2021

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)
(Emniyet Mah. Bandırma Cad. No:6/20B 06560 Yenimahalle Ankara)

İlgi :a) Valilik Makamının 16.03.2021 tarihli ve E-70004082-20-22447366 sayılı Makam Oluru.
b) 23.02.2021 tarihli ve E-80287700-399-35609 sayılı yazınız.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatma Zeynep DÖNMEZ'in Muğla ili Mentеше İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağı resmi/özel anaokulu ve anasınıfı veli, öğretmen ve öğrencilerine uygulama talebi ile ilgili ilgi (a) Makam Oluru yazımız ekinde gönderilmektedir.

Gereğini arz ederim.

Ferman AKBULUT
Müdür a.
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

EKLER:

- 1-İlgi (a) Makam Oluru (1 sayfa)

T.C.
MUĞLA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-70004082-20-22447366
Konu : İzin Talebi

16.03.2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 23.02.2021 tarihli ve E-80287700-399-35609 sayılı yazısı.
b)22/08/2017 tarihli ve 35558626 sayılı Makam Oluru.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatma Zeynep DÖNMEZ'in Muğla ili Menteşe İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi/özel anaokulu ve anasınıfı veli, öğretmen ve öğrencilerine uygulama talebi ile ilgili ilgi (a) yazı ve ekleri yazımız ekinde sunulmaktadır.

Bu nedenle, Bakanlığımızın 21/01/2020 tarihli ve 1563890 sayılı yazısı (2020/2 No'lu GENELGE) doğrultusunda ve ilgi (b) makam onayı ile oluşturulan komisyonun uygun görüşüyle, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatma Zeynep DÖNMEZ'in Prof.Dr. Hacer Elif DAĞLIOĞLU'nun danışmanlığında yürütmekte olduğu " Öğretmen ve Ailelerin Oyunağa İlişkin Metoforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile ilgili Algılarının İncelenmesi " konulu çalışmasını;

2020-2021 Eğitim Öğretim yılında ve eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde, kurum müdürünün uygun gördüğü bir zamanda; Muğla ili Menteşe İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi/özel anaokulu ve anasınıfı veli, öğretmen ve öğrencilerine uygulaması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ferman AKBULUT

Müdür a.

İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR

Pervin TÖRE

Vali a.

İl Millî Eğitim Müdürü

Ek : Belgeler

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

A
T
E
K

Katılımcılar için Gönüllü Olur Formu

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ

**KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR
FORMU**

Sizi, **Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu**'ndan tarih / sayı ile izin alınan* ve Fatma Zeynep Dönmez tarafından yürütülen “Öğretmen Ve Ailelerin Oyuncakla İlişkin Metaforları İle Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak İle İlgili Algılarının İncelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahiptir. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

*Gazi Üniversitesi Etik Komisyon izini alındıktan sonra doldurularak kullanılacaktır.

Araştırmanın Amacı	Okul öncesi dönem çocuklarının, okul öncesi öğretmenlerin ve okul öncesi dönem çocuğuna sahip ebeveynlerin oyuncak algısını araştırmak amaçlanmıştır.
Araştırmanın Yöntemi	Oyuncak hakkında çocuklar tarafından yapılmış resimler ile öğretmen, anne ve babalardan alınan formlar değerlendirilecektir.
Araştırmanın Öngörülen Süresi (Başlama ve Bitiş Tarihi)	Eylül 2019 tarihinden Şubat 2021 tarihine kadar sürmesi planlanmaktadır.
Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı	50 öğretmen, 150 ebeveyn ve 150 çocuk
Araştırmanın Yapılacağı Yerler	Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve resmi anaokulları ve ilkokul/ortaokullarda bulunan anasınıfları ile Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Bağlı Kreş ve Gündüz bakımevleri
Görüntü ve/veya ses kaydı alınacak mı?	Evet ☐ Hayır ☒

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu bilgilerden sonra araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Araştırma Yürütücüsü

Adı ve Soyadı	Fatma Zeynep Dönmez	Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

Katılımcı

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

Velayet veya Vesayet Altındaki Katılımcılar için Veli/Vasi

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

Uzman Görüş Formu

Oyuncak Algısına İlişkin Üretilen Metaforlar ve Çizilen Resimlerden Oluşturulan Kategorilere Ait Uzman Görüş Formu

Değerli Hocam,

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. Prof. Dr. H. Elif Dağlıoğlu danışmanlığında 'Öğretmen ve Ailelerin Oyuncakla İlişkin Metaforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile ilgili Algılarının İncelenmesi' isimli tez çalışmasını yürütmekteyim.

Tez çalışmamın amacı okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan annelerin, babaların ve okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak algısını araştırmaktır. Bu kapsamda okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak algısı çizdikleri resimler aracılığıyla; anne, baba ve öğretmenlerin oyuncak algısı ise ürettikleri metaforlar aracılığı ile incelenmektedir.

Değerli hocam, annelerin, babaların ve öğretmenlerin ürettikleri oyuncak metaforları ve çocuk resimlerinde yer alan çizimler ayrı ayrı kategorilere ayrılmıştır. Sizden, her bir kategoriye "uygunluğu" ve "açıklığı, anlaşılabilirliği" açısından aşağıda açıklanan ölçütleri dikkate alarak değerlendirmenizi beklemekteyiz. Gerekli gördüğünüz durumlarda maddelerin düzeltilmesiyle ilgili görüşlerinizi "öneri" sütununa yazabilirsiniz.

Göstermiş olduğunuz ilgi, ayırdığınız zaman ve araştırmaya katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Fatma Zeynep Dönmez

Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

Tel:

E-posta:

UYGUNLUK DERECESİ	AÇIKLAMA
Uygun	Oluşturulan kategorinin üretilen metaforları tanımlama konusunda uygun olduğunu düşünüyorsanız bu seçeneği işaretleyiniz.
Uygun değil	Oluşturulan kategorinin üretilen metaforları tanımlama konusunda genel olarak uygun olmadığını, ancak bazı değişiklikler yapılmasının daha uygun olacağını düşünüyorsanız bu seçeneği işaretleyiniz. Önerinizi öneri kısmına yazabilirsiniz.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ürettikleri Metaforların Kategorileri

Metaforlar	Kategori Başlığı	Uygun	Uygun değil	Öneri
Çocuğun dünyası Dünya	Dünya Kategorisi			
Çok amaçlı eşya Çocuğun aynası Çocuğa verilen ayna	Eşya Kategorisi			
Çocuğun ruhu Hayal gücü Çocuğun ifade aracı Sihirli kutu	Yaratıcılık Kategorisi			
Arkadaş Çocuk Sevgi	Yakınlık Kategorisi			
Kitap Öğretmen	Eğitim Kategorisi			
İlaç	Diğer Kategorisi			
Metafor ifadesi içermeyen				

Tablo 2. Annelerin Ürettikleri Metaforların Kategorileri

Metaforlar	Kategori Başlığı	Uygun	Uygun Değil	Öneri
Arkadaş Dost Çocuklarla bütünleşen arkadaş Çocuğun arkadaşı Eğitici bir arkadaş Aile gibi arkadaş	Arkadaş Kategorisi			
Hayalgücü/dünyası Hayal ürünü Sonsuz hayaller Hayaller ve yaşamlar	Hayaller Kategorisi			
Öğretmen Duyuşsal ve bilişsel eğitim Eğitimin parçası Hayata karışma dönemi ön eğitimi kalıcı ve hızlı öğrenme yolu Hayata hazırlayan etkinlik Zeka küpü Eğitici Eğitici faktör Kitap	Eğitim Kategorisi			
Çocuğun duygularını ve hayal gücünü yansıtan ayna İç dünyasını ve ruhunu yansıtan ayna Karakter oluşumuna yardımcı ayna Ayna Pusula Hayal dünyası ve gerçek dünyası arasındaki köprü En değerli eşya Çocuğun içindeki mücevher	Eşya Kategorisi			
Hayat Gerçek hayatın parçası Yaşamın minyatürü Hayattan alınan gerçekler	Yaşam Kategorisi			
İçdünya İç dünyanın Dışa vurumu Mutluluk Dünya Düşünce gücünü destekleyecek Hayallerini etkileyen düşünce	İç dünya Kategorisi			
İlaç Gıda Temel ihtiyaçlardan biri Gelişim basamakları	Gelişimsel İhtiyaç Kategorisi			
Eğlence Popüler müzik	Eğlence Kategorisi			
Araç Çocuklar için eğlence aracı Zihin ve bedene faydalı araç	Araç Kategorisi			
Sihirli ekran Kurtarıcı süper kahraman	Olağanüstülük Kategorisi			
Kızım Aile	Aile Kategorisi			
Zaman Gelecek	Süreç Kategorisi			
Kendi dünyasını kurmasını sağlayan fırsat Hayal dünyasına girmek için fırsat	Fırsat Kategorisi			
İş Gelip geçici Metafor İçermeyen	Diğer Kategorisi			

Tablo 3. Babaların Ürettikleri Metaforların Kategorileri

Metaforlar	Kategori Başlığı	Uygun	Uygun Değil	Öneri
Arkadaş Dostluğu arkadaşlığı pekiştiren köprü Dost Seçilmiş arkadaş Yakın arkadaş	Arkadaş Kategorisi			
Hayat Yaşamın taklidi Hayatın minyatürü Hayallerin minyatürü	Yaşam Kategorisi			
Çikolata Şeker Besin Yemek	Gıda Kategorisi			
Kukla Sihirli değnek Gökkuşağı Sihirli eşya	Oyun Aracı Kategorisi			
Beyin jimnastik aleti Küçük ev aleti Çocukların gelişimine ayna	Eşya Kategorisi			
Çocuğun ruhu İnsanın ruhuna açılan kapı Çocuğun kendini ifade etme aracı	Çocuk Psikoloji Kategorisi			
Masal Kitap	Eğitim Kategorisi			
Çocuk Kardeş	Aile Kategorisi			
Gayri safi milli hâsıla Para harcamanın en kolay yolu	Para Kategorisi			
İçinde bulunduğu toplum Geleceği inşa etmede ilk adım	Diğer Kategorisi			
Metafor ifadesi içermeyen				

Tablo 4. Çocuk Resimlerinde Yer Alan Çizimlerin Kategorileri

Çizimler	Kategori Başlığı	Uygun	Uygun Değil	Öneri
İnsan Kafadan bacak çizimi	İnsan Kategorisi			
Araba Kamyon Gemi Tır Makine	Araç Kategorisi			
Güneş Bulut Çiçek Ağaç Yıldız Çim Yağmur	Doğa Kategorisi			
Ev	Ev Kategorisi			
Top Lego Robot Balon Uçurtma Jenga Davul Çadır	Oyuncak Kategorisi			
Hayvan Ayı Kedi Kuş Köpek Tavşan Kaplumbağa Salyangoz	Hayvan Kategorisi			
Kalp El	Vücut parçası Kategorisi			
Unicorn Denizkızı Ninja	Çizgi Karakter Kategorisi			
Asker Silah Bayrak	Askerlik Kategorisi			
Hediye paketi	Diğer Kategorisi			

İnandırıcılık Görüş Formu

Oyuncak Algısına İlişkin Üretilen Metaforlar ve Çizilen Resimlerden Oluşturulan Kategorilere İnandırıcılık Görüş Formu

Değerli Hocam,

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. Prof. Dr. H. Elif Dağlıoğlu danışmanlığında 'Öğretmen ve Ailelerin Oyuncakla İlişkin Metaforları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyuncak ile ilgili Algılarının İncelenmesi' isimli tez çalışmasını yürütmekteyim.

Tez çalışmamın amacı okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan annelerin, babaların ve okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak algısını araştırmaktır. Bu kapsamda okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak algısı çizdikleri resimler aracılığıyla; anne, baba ve öğretmenlerin oyuncak algısı ise ürettikleri metaforlar aracılığı ile incelenmektedir.

Değerli hocam, annelerin, babaların ve öğretmenlerin ürettikleri oyuncak metaforları ve çocuk resimlerinde yer alan çizimler ayrı ayrı kategorilere ayrılmıştır. Oluşturulan kategoriler ve kategorilere uygun görülen metaforlar örnek tabloda verilmiştir. Yapmakta olduğum çalışmanın güvenilirliği açısından sizden, her bir metaforu ve çizim ögesini uygun olduğunu düşündüğünüz kategoriye ögelerden hiçbirisi dışarıda kalmayacak şekilde yerleştirmenizi istemekteyiz.

Göstermiş olduğunuz ilgi, ayırdığınız zaman ve araştırmaya katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Fatma Zeynep Dönmez

Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ürettikleri Metaforlar ile Oluşturulan Kategorilere Örnek

Metafor Cümleleri	Kategoriler
Oyuncak <u>dünya</u> gibidir. Çünkü <i>hayatı oyuncaklarla öğrenir.</i>	Dünya Kategorisi
Oyuncak <u>çok amaçlı eşya</u> gibidir. Çünkü <i>çocuğun bütün gelişimsel yönlerini destekler.</i>	Eşya Kategorisi
Oyuncak <u>çocuğun ruhu</u> gibidir. Çünkü <i>çocuklar oyuncaklarla oynarken kendilerini ifade ederler.</i>	Yaratıcılık Kategorisi
Oyuncak <u>çocuk</u> gibidir. Çünkü <i>çocuk oyuncakla oynadıkça oyuncak anlam ve değer kazanır.</i>	Yakınlık Kategorisi
Oyuncak <u>kitap</u> gibidir. Çünkü <i>eğitir, eğlendirir.</i>	Eğitim Kategorisi
Oyuncak <u>sihirli kutu</u> gibidir. Çünkü <i>çocuğun kendini tanımasını sağlar. Kendine özgü oyunları ile hayal gücünü geliştirir.</i>	Diğer Kategorisi

Tablo 1.'de oluşturulan kategorilere ait olan metaforlardan örnekler yer almaktadır. Tablo 2.'de ise sizlerden metaforları uygun gördüğünüz kategori ile eşleştirmeniz istenmektedir. Metaforların uygun kategori ile eşleştirirken metaforların yanındaki parantezin içine kategorinin sadece numarasını belirtmeniz yeterli olacaktır.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ürettikleri Metaforlardan Oluşturulan Kategoriler

Kategoriler	Metaforlar
1.Dünya Kategorisi	Çocuğun dünyası ()
2.Eşya Kategorisi	Dünya ()
3.Yaratıcılık Kategorisi	Çocuğa verilen ayna ()
4.Yakınlık Kategorisi	Sevgi ()
5.Eğitim Kategorisi	Çocuğun ruhu()
6.Diğer Kategorisi	Hayal gücü () Çok amaçlı eşya () Çocuğun aynası () Kitap () Çocuğun ifade aracı () Sihirli kutu () Öğretmen () İlaç () Arkadaş () Çocuk ()

Tablo 3. Annelerin Ürettikleri Metaforlar ile Oluşturulan Kategorilere Örnek

Metafor Cümleleri	Kategoriler
Oyuncak <u>dost</u> gibidir. Çünkü <i>çocuklar kendilerini en iyi ve en rahat şekilde ifade edebiliyorlar.</i>	Yakınlık Kategorisi
Oyuncak <u>sonsuz hayaller</u> gibidir. Çünkü <i>hayaller onları(çocukları)ayakta tutar.</i>	Yaratıcılık Kategorisi
Oyuncak <u>öğretmen</u> gibidir. Çünkü <i>çoğu şeyi oynarken öğrenebilir.</i>	Eğitim kategorisi
Oyuncak <u>karakter oluşumuna yardımcı ayna</u> gibidir. Çünkü <i>ne ile büyürse çocuk o olur.</i>	Eşya Kategorisi
Oyuncak <u>hayat</u> gibidir. Çünkü <i>eğlenmek, öğrenmek, kırılmak, kaybolmak oyuncakla başlar. Hayat oyuncakla başlar.</i>	Yaşam Kategorisi
Oyuncak <u>çocuğun iç dünyasının dışı vurumu</u> gibidir. Çünkü <i>çocuk oynarken kendini yaşar, duygularını yaşar.</i>	Çocuğun İç Dünyası Kategorisi
Oyuncak <u>gıda</u> gibidir. Çünkü <i>çocuklar oyun yada oyuncak oynayarak büyür.</i>	Gelişimsel İhtiyaç Kategorisi
Oyuncak <u>popüler müzik</u> gibidir. Çünkü <i>ilk alındığı zaman çocukların ilgisini çeker, bir süre sonra modası geçer ve unutulur. Günümüzde çocukların oynayabileceklerinden fazla oyuncakları olduğu için oyuna karşı ilgileri çabuk azalıyor. Başka yönden ifade edersek; çocuklara oyuncaklarla oynayabilecekleri yeterli zaman kalmıyor.</i>	Eğlence Kategorisi
Oyuncak <u>sihirli ekran</u> gibidir. Çünkü <i>çocuğun iç dünyasını ve hayal gücünü ortaya koyar.</i>	Olağanüstülük Kategorisi
Oyuncak <u>kızım</u> gibidir. Çünkü <i>kızımı yansıtır. Oynadığı oyunlar Defnenin(kızımın) ruh halinin ortaya dökülmüş halidir.</i>	Aile Kategorisi
Oyuncak <u>zaman</u> gibidir. Çünkü <i>onlarla büyür ve gelişir.</i>	Süreç Kategorisi
Oyuncak <u>ilaç</u> gibidir. Çünkü <i>çocuğun yaşına, ilgisine, beğenisine, göre dozu, miktarı, kullanma süresi uyarlanmalıdır. Fazlası da azı da zararlıdır.</i>	Diğer Kategorisi

Tablo 3. 'te oluşturulan kategorilere ait olan metaforlardan örnekler yer almaktadır. Tablo 4. 'te ise sizlerden metaforları uygun gördüğünüz kategori ile eşleştirmeniz istenmektedir. Metaforların uygun kategori ile eşleştirirken metaforların yanındaki parantezin içine kategorinin sadece numarasını belirtmeniz yeterli olacaktır.

Tablo 4. Annelerin Ürettikleri Metaforlardan Oluşturulan Kategoriler

Kategoriler	Metaforlar
1.Yakınlık Kategorisi	Arkadaş ()
2.Yaratıcılık Kategorisi	Çocuğun iç dünyası ()
3.Eğitim Kategorisi	Hayaller ve yaşamlar ()
4.Eşya Kategorisi	Çocuğun iç dünyasını ve ruhunu yansıtan ayna ()
5.Yaşam Kategorisi	Öğretmen ()
6.Çocuğun İç Dünyası Kategorisi	En değerli eşya ()
7. Gelişimsel İhtiyaç Kategorisi	Çocuğun arkadaşı()
8.Eğlence Kategorisi	Duyusal ve bilişsel eğitim ()
9.Olağanüstülük Kategorisi	Çocuklarla bütünleşen arkadaş()
10.Aile Kategorisi	Kalıcı ve hızlı öğrenme yolu ()
11.Süreç Kategorisi	Yaşamın minyatürü ()
12.Diğer Kategorisi	Sonsuz hayaller ()
	Çocuğun içindeki mücevher ()
	İç dünya ()
	Hayata karışma dönemi ön eğitimi ()
	Eğitici bir arkadaş()
	Hayal ürünü ()
	Aile ()
	Kitap ()
	Çocuğun duygularını ve hayal gücünü yansıtan ayna ()
	Hayal dünyasına girmek için fırsat ()
	Ayna()
	Dost()
	Eğitimin parçası ()
	Pusula ()
	Hayal dünyası ve gerçek dünyası arasındaki köprü ()
	Hayat ()
	Gerçek hayatın parçası ()
	Hayattan alınan gerçekler ()
	İç dünyanın dışı vurumu ()
	Mutluluk ()
	Çocukların hayal güçlerinin bir parçası ()
	Dünya ()
	Aile gibi arkadaş()
	Karakter oluşumuna yardımcı ayna ()
	Düşünce gücünü destekleyecek hayallerini etkileyen düşünce ()
	İlaç ()
	Temel ihtiyaçlardan biri ()
	Hayal gücü/dünyası()
	Gelişim basamakları ()
	Eğlence ()
	Araç ()
	Gelecek ()
	Çocuğun hayal dünyası ()
	Hayata hazırlayan etkinlik ()
	Çocuklar için eğlence aracı ()
	Sihirli ekran ()
	Zeka küpü ()
	Eğitici ()
	Kurtarıcı süper kahraman ()
	Eğitici faktör ()
	Popüler müzik ()
	Kızım ()
	Zaman ()
	İş()
	Kendi dünyasını kurmasını sağlayan fırsat ()
	Gıda ()
	Zihinsel ve bedensel faydası olan bir araç ()

Tablo 5. Babaların Ürettikleri Metaforlar ile Oluşturulan Kategorilere Örnek

Metafor Cümleleri	Kategoriler
Oyuncak <u>seçilmiş arkadaş</u> gibidir. Çünkü <u>isteyerek ve severek zaman geçirilir.</u>	Yakınlık Kategorisi
Oyuncak <u>hayatın minyatürü</u> gibidir. Çünkü <u>hayatının temeli oynadığı oyun ve oyuncakla atar.</u>	Yaşam Kategorisi
Oyuncak <u>besin</u> gibidir. Çünkü <u>çocuğu büyütür.</u>	Gıda Kategorisi
Oyuncak <u>sihirli değnek</u> gibidir. Çünkü <u>çocuğun her yönlü gelişimine katkı sağlar</u>	Olağanüstülük Kategorisi
Oyuncak <u>küçük ev aleti</u> gibidir. Çünkü <u>minik dünyalarının şekil alıp kullanmaları içindir.</u>	Eşya Kategorisi
Oyuncak <u>çocuğun ruhu</u> gibidir. Çünkü <u>çocuk ne isterse onu olmak ister.</u>	Çocuğun İç Dünyası Kategorisi
Oyuncak <u>masal</u> gibidir. Çünkü <u>hayal dünyasını geliştiriyor.</u>	Çocuk Edebiyatı Kategorisi
Oyuncak <u>para harcamanın en kolay yolu</u> gibidir. Çünkü <u>bir oyuncaktan 3-5 gün sonra hevesini alınca yeni oyun istemektedir.</u>	Ekonomi Kategorisi
Oyuncak <u>geleceği inşa etmede ilk adım</u> gibidir. Çünkü <u>her çocuk neyle oynarsa nasıl oynarsa karakteri, bilgisi ve becerisi ne yönde olursa geleceği de o şekilde olur.</u>	Toplumsal Etki Kategorisi
Oyuncak <u>gökkuşağı</u> gibidir. Çünkü <u>çocuğumun hayatına renk katar. Gelişimini renklendirir.</u>	Diğer Kategorisi

Tablo 5. 'te oluşturulan kategorilere ait olan metaforlardan örnekler yer almaktadır. Tablo 6. 'da ise sizlerden metaforları uygun gördüğünüz kategori ile eşleştirmeniz istenmektedir. Metaforların uygun kategori ile eşleştirenken metaforların yanındaki parantezin içine kategorinin sadece numarasını belirtmeniz yeterli olacaktır.

Tablo 6. Babaların Ürettikleri Metaforlardan Oluşturulan Kategoriler

Kategoriler	Metaforlar
1. Yakınlık Kategorisi.	Dostluğu arkadaşlığı pekiştiren köprü ()
2. Yaşam Kategorisi	Besin ()
3. Gıda Kategorisi	Yaşamın taklidi ()
4. Olağanüstülük Kategorisi	Para harcamanın en kolay yolu ()
5. Eşya Kategorisi	Kukla ()
6. Çocuğun İç Dünyası Kategorisi	Çocuğun kendisini ifade etme aracı ()
7. Çocuk Edebiyatı Kategorisi	Seçilmiş arkadaş ()
8. Ekonomi Kategorisi	Hayat ()
9. Toplumsal Etki Kategorisi	İçinde bulunduğu toplum ()
10. Diğer Kategorisi	Çikolata () Beyin jimnastik aleti () Şeker () Hayatın minyatürü () Sihirli değnek () Arkadaş () Gökkuşağı () Hayallerin minyatürü () Sihirli eşya () Küçük ev aleti () Çocukların gelişimine ayna () Gayri safi milli hâsıla () Çocuğun ruhu () İnsanın ruhuna açılan kapı () Masal () Kitap () Yakın arkadaş () Çocuk () Yemek () Kardeş () Geleceği inşa etmede ilk adım () Dost ()

Tablo 7. Çocuk Resimlerinde Yer Alan Çizimler ile Oluşturulan Kategorilere **Örnek**

Çizimler
‘İnsan’ çizimi (İnsan Kategorisi)
‘Araba’ çizimi (Araç Kategorisi)
‘Güneş’ çizimi (Dünya Kategorisi)
‘Ev’ çizimi (Yaşam Kategorisi)
‘Top’ çizimi (Oyuncak Kategorisi)
‘Ayı’ çizimi(Hayvan Kategorisi)
‘Kalp’çizimi (Vücut Parçası Kategorisi)
‘Unicorn’ çizimi (Çizgi Karakter Kategorisi)
‘Bayrak’ çizimi (Kahramanlık Kategorisi)

Tablo 7.’de oluşturulan kategorilere ait olan çizimlerden örnekler yer almaktadır. Tablo 8.’de ise sizlerden çizimleri uygun gördüğünüz kategori ile eşleştirmeniz istenmektedir. Çizimleri uygun kategori ile eşleştirirken çizim özelliklerinin yanındaki parantezin içine kategorinin sadece numarasını belirtmeniz yeterli olacaktır.

Tablo 8. Çocuk Resimlerinde Yer Alan Çizimlerden Oluşturulan Kategoriler

Kategoriler	Çizim özellikleri
1. İnsan Kategorisi	İnsan ()
2. Araç Kategorisi	Lego ()
3. Dünya Kategorisi	Araba ()
4. Yaşam Kategorisi	Denizkızı ()
5. Oyuncak Kategorisi	Tır ()
6. Hayvan Kategorisi	Makine ()
7. Vücut parçası Kategorisi	Hediye paketi ()
8. Çizgi Karakter Kategorisi	Kuş ()
9. Kahramanlık Kategorisi	Güneş ()
	Yıldız ()
	Çim ()
	Ev ()
	Top ()
	Köpek ()
	Gemi ()
	Robot ()
	Kamyon ()
	Balon ()
	Uçurtma ()
	Jenga ()
	Kafadan bacak çizimi ()
	Tavşan ()
	Silah ()
	Kaplumbağa ()
	Çiçek ()
	El ()
	Hayvan ()
	Ninja ()
	Kedi ()
	Davul ()
	Bulut ()
	Kalp ()
	Ayı ()
	Unicorn ()
	Ağaç ()
	Asker ()
	Çadır ()
	Yağmur ()
	Salyangoz ()
	Bayrak ()

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...